

บทที่ 3

การคุ้มครองสิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศในกฎหมายไทย

สิทธิส่วนตัว คือสิทธิที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างสันโดษของบุคคลหนึ่ง ๆ โดยปราศจากการเปิดเผยหรือเผยแพร่โดยไม่ชอบและไม่เป็นที่ปรารถนาของบุคคลนั้น¹ กล่าวได้ว่าสิทธิส่วนตัวในความหมายอย่างง่ายก็คือ สิทธิในการดำเนินชีวิตตามอัธยาศัยของตนเองเท่าที่ไม่ผิดกฎหมาย² นั้นเอง สิทธิส่วนตัวนี้อาจเรียกได้เป็นอย่างอื่น เช่น สิทธิส่วนบุคคล สิทธิว่าด้วยความเป็นอยู่ส่วนตัว สิทธิที่จะมีความเป็นส่วนตัว หรือสิทธิในบุคลิกภาพ ก็รวมความอยู่ในความหมายของ Right to Privacy ทั้งสิ้น

สิทธิในการดำรงชีวิตตามอัธยาศัยหรือ “สิทธิส่วนตัว” ดังกล่าว สามารถพิจารณาได้เป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

- ก. เรื่องที่เกี่ยวกับตัวตนและร่างกายของบุคคลผู้นั้นส่วนหนึ่ง และ
- ข. ข้อมูลข่าวสารของบุคคลนั้นอีกส่วนหนึ่ง

สิทธิส่วนตัวในส่วนที่เกี่ยวกับเนื้อตัวร่างกายของบุคคลนั้น เป็นสิ่งที่บุคคลทั่ว ๆ ไปต่างตระหนักซึ่งกันและกันตามสมควร เนื่องจากเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจน ส่วนความเป็นตัวตนของบุคคลนั้นมิได้หลากหลาย อย่่างไรก็ดี วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะพิจารณาเฉพาะสิทธิส่วนตัวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารของบุคคล โดยใช้มาตรการทางกฎหมายเป็นเครื่องมือเพื่อคุ้มครองสิทธิดังกล่าวจากการสื่อสารสนเทศ

¹ คดี Timperley v Chase Collection Service, 272 Cal App 2d 697 , 77 Cal Rptr 782.

² สุขุม ศุภนิติย์, “สัมมนากฎหมายแพ่ง”, บรรยาย ณ สำนักอบรมศึกษาแห่งเนติบัณฑิตยสภา, วันที่ 26 สิงหาคม 2536.

โดยที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้การดำเนินชีวิตของเอกชนในสังคมต้องปรับตัวให้เท่าทันต่อความเจริญทางด้านวัตถุที่มนุษย์ได้ทำการพัฒนาขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนของการสื่อสารข้อมูลข่าวสาร ก็มีการพัฒนาเครื่องมือหรือ “สื่อ” เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว จับใจ และทรงประสิทธิภาพในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารส่วนบุคคล เช่น กล้องถ่ายภาพ คุณภาพสูง โทรศัพท์มือถือ วิทยุติดตามตัว โทรสาร หรือการสื่อสารสาธารณะหรือสื่อมวลชน เช่น เคเบิลทีวี ดาวเทียมสื่อสาร การสื่อสารโดยระบบเคเบิลใยแก้ว คอมพิวเตอร์ INTERNET เป็นต้น กล่าวได้ว่า การติดต่อสื่อสารของเอกชนเป็นไปอย่างไรซึ่งพรมแดนมาขวางกัน

การพัฒนาดังกล่าวแม้ว่าจะเกิดความก้าวหน้าทางวัตถุ แต่ยังมีผลกระทบบางส่วนที่เกิดขึ้นแก่เอกชนในสังคมข่าวสาร นั่นคือมีการก้าวล่วงในสิทธิส่วนตัวได้ง่ายขึ้น มาตรการทางสังคม โดยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือ นั้น มีบทบัญญัติของกฎหมายไทยให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศหรือไม่ ทั้งในส่วนของกฎหมายเอกชน ที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชนในฐานะที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเมื่อมีความเสียหายกฎหมายเอกชนก็ได้กำหนดวิธีการเยียวยาไว้ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และในส่วนของกฎหมายมหาชนที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับรัฐในฐานะที่รัฐมีอำนาจเหนือกว่า ซึ่งมีบทบัญญัติลงโทษเมื่อไม่ปฏิบัติตาม โดยจะพิจารณากฎหมายต่าง ๆ ตามลำดับดังต่อไปนี้

3.1 รัฐธรรมนูญ

3.2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

3.3 ประมวลกฎหมายอาญา

3.4 กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับสื่อต่าง ๆ

อนึ่ง แม้ว่าในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะแบ่งประเภทของการสื่อสารออกเป็น การสื่อสารส่วนบุคคลและการสื่อสารกับสาธารณะ แต่ในการวิเคราะห์ทางกฎหมายจะพิจารณา “ลักษณะของการกระทำ” ว่าในกฎหมายไทยมีการบัญญัติ “รับรอง” สิทธิส่วนตัวไว้ชัดเจนหรือไม่ และมีการ “คุ้มครอง” สิทธิส่วนตัวอย่างไร เพราะกฎหมายไทยไม่ได้แบ่งแยกการคุ้มครองตามประเภทของสื่อสาร หรือชนิดของการสื่อสาร หากแต่แบ่งตามความสัมพันธ์ว่าเป็นกฎหมายเอกชนหรือกฎหมายมหาชน ดังนั้น ผู้เขียนจึงวิเคราะห์ลักษณะของการกระทำว่าจะเรียกเรื่องค่าเสียหายกันอย่างไรในระหว่างผู้สื่อสารที่เป็นเอกชนด้วยกัน และ/หรือเป็นความผิดตามกฎหมายมหาชนที่เป็นความผิดที่มีโทษทางอาญาของเอกชนต่อรัฐอย่างไร หรืออาจผิดทั้งสองกรณีก็ได้

3.1 รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศ มีลักษณะเป็นกฎหมายมหาชน เนื่องจากกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชน โดยที่ “สิทธิส่วนตัว” เป็นสิทธิประการหนึ่งของบุคคลที่เป็นพื้นฐาน จึงควรมีการกำหนดรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิของบุคคลในรัฐ

3.1.1 สถานะของสิทธิส่วนตัว

ในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2538 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ได้มีบทบัญญัติถึง “สิทธิส่วนตัว” ไว้ในมาตรา 47 ความว่า

มาตรา 47 สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศหรือชื่อเสียงและความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือโฆษณาแพร่หลายซึ่งข้อความไม่ว่าวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ หรือชื่อเสียง และความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน

ดังจะเห็นได้ว่า “สิทธิส่วนตัว” ของบุคคลได้รับการรับรองไว้ในกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศ ซึ่งการก้าวล่วงในสิทธิดังกล่าวจากการสื่อสารข้อมูลข่าวสาร เป็นวิธีหนึ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิส่วนตัวอย่างมากและกระทำได้ง่าย การกำหนดถึงสิทธิส่วนตัวในบทบัญญัติดังกล่าว เป็นการ “รับรอง” จากรัฐแล้วว่าบุคคลมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว ซึ่งบุคคลอื่นไม่ควรก้าวล่วง

ส่วนการบัญญัติรับรองสิทธิส่วนตัวว่า “เป็นสิทธิ” ที่จะได้รับความคุ้มครองหรือไม่ และมีการคุ้มครองอย่างไรนั้น มีความเห็นแย้งว่า การกำหนดในรัฐธรรมนูญเช่นนี้เป็นเพียงการกำหนด

“กรอบ” แห่งกฎหมายไว้เท่านั้น เพราะเนื้อหาและรายละเอียดในการให้ความคุ้มครองต่อ “สิทธิส่วนตัว” ต้องรอพิจารณาในกฎหมายที่ตราขึ้นมาเพื่อเป็นการรองรับต่อสิทธินี้อีกครั้งหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมีความเห็นว่า การที่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญกำหนดว่า บุคคลมีสิทธิส่วนตัวพิจารณาได้ว่า “สิทธิส่วนตัว” ของบุคคลนั้น นอกจากจะได้รับการรับรองอย่างชัดเจนแล้วยังได้รับการ “คุ้มครอง” โดยมีต้องรอให้ตรากฎหมายบัญญัติเป็นการเฉพาะเพื่อกำหนดให้เป็นสิทธิแต่อย่างไร เนื่องจากโดยธรรมชาติของสิทธิส่วนตัว เป็นสิทธิที่ติดตัวคนผู้นั้นมาตั้งแต่มีสภาพบุคคล กล่าวคือ ขอเพียงถือกำเนิดเป็นคนก็มีสิทธิส่วนตัวนี้โดยมิต้องทำอะไรเพื่อให้ได้มาและไม่สามารถมีใครข้อย่างสิทธินี้ไปจากผู้นั้นได้ อันเป็นเรื่องเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลโดยแท้ สิทธิส่วนตัวจึงมีสภาพเป็นสิทธิพื้นฐานของบุคคลทุกคน ไม่เลือกชนชาติ ภาษา ชนชั้นทางสังคม และไม่อาจมีการอ้างเรื่องระยะเวลาในการมีสิทธิโดยจำกัดก็ได้ และการถูกก้าวล่วงซึ่งสิทธิส่วนตัวถือว่าเป็นการกระทำที่หมิ่นต่อศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกกระทำ ฉะนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า สิทธิส่วนตัวที่มีการ “รับรอง” โดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ สามารถที่จะนำมาพิจารณาเพื่อให้การ “คุ้มครอง” จากการกระทำที่มีขอบในสิทธิชนิดนี้ได้ ในฐานะที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่มีตามธรรมชาติ ทั้งยังเป็นสิทธิมนุษยชนที่เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ประชาชนควรจักต้องมีอีกด้วย อันเป็นการพิจารณาถึงสภาพของสิทธินี้ว่าได้รับการรับรองและคุ้มครองแล้ว

ทั้งนี้ หากจะพิจารณาตามสภาพความเป็นจริงในการตรากฎหมาย ประกอบลักษณะของสิทธิที่กล่าวข้างต้นแล้ว การตรากฎหมายบัญญัติ (Positive Law) เพื่อให้เท่าทันต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมทุก ๆ เรื่องนั้น เป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติ แม้ว่าประเทศไทยจะมีการปกครองแบบประชาธิปไตยในรูปแบบรัฐสภา ซึ่งมีฝ่ายนิติบัญญัติทำหน้าที่หลักเพื่อการตรากฎหมายก็ตาม แต่ในความเป็นจริง ตามรูปแบบของสังคมไทยก็ได้ทำให้การพิจารณาและตรากฎหมายเป็นหน้าที่หลักอย่างที่ควรจะเป็น

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าโดยสภาพแห่งสิทธิ ประกอบกับสภาพความเป็นจริงของการตรากฎหมายแล้ว หากเป็นสิทธิมูลฐานที่บุคคลจักต้องมีตามสภาพแห่งความเป็นมนุษย์แล้ว แม้มีเพียงกฎหมายให้รับรองไว้โดยไม่มีรายละเอียดการคุ้มครอง ก็จำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงมาตรการทางกฎหมายภายในเท่าที่มีอยู่ เพื่อให้การคุ้มครองและเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลนั้นไม่ว่าจะเป็นกฎหมายเอกชนหรือกฎหมายมหาชนก็ตาม จะว่าไปแล้ว “สิทธิส่วนตัว” ยังดีกว่าสิทธิพื้นฐานบางชนิดที่ไม่มีการรับรองเลยอย่างเช่น สิทธิในการพัฒนา ซึ่งการคุ้มครองในสิทธิที่ยังไม่มีการรับรองโดยกฎหมายภายใน อันอาจต้องไปใช้จารีตประเพณีปฏิบัติซึ่งจะมีปัญหาในการพิจารณามากกว่า

สถานะของสิทธิส่วนตัวตามรัฐธรรมนูญ ได้มีการบัญญัติเป็นสายลักษณะอักษรเพื่อรับรองว่าบุคคลย่อมมีสิทธิส่วนตัว และการรบกวนสิทธิดังกล่าวโดยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิส่วนตัวของเอกชนใดไปสู่สาธารณะโดยปกติจะกระทำมิได้ นอกเสียจากกรณีที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ

3.1.2 การเข้าถึงและการเผยแพร่ซึ่งสิทธิส่วนตัว

การสื่อสารและการแสดงความคิดเห็นก็เป็นเสรีภาพอย่างหนึ่งที่ได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2538 ซึ่งมีบทบัญญัติรองรับถึงการสื่อสารสนเทศไว้ในมาตรา 39 และมาตรา 45 ความว่า

มาตรา 39 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น โดยการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาและการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่นหรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่น ๆ ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์ของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้

มาตรา 45 บุคคลย่อมมีเสรีภาพ ในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกันรวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใด เพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ

จากบทบัญญัติดังกล่าวมาในรัฐธรรมนูญข้างต้น แสดงให้เห็นว่า “สิทธิส่วนตัว” ของบุคคล ได้มีการยอมรับและให้การ “รับรอง” ตามรัฐธรรมนูญ ในขณะที่เดียวกันการสื่อข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นก็เป็นเสรีภาพที่ได้รับการ “รับรอง” เช่นเดียวกัน

ฉะนั้นจึง พิจารณาได้ว่า แม้การสื่อข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นจะกระทำได้โดยเสรีก็ตาม แต่ การเข้าถึงหรือล่วงรู้ข้อมูลข่าวสารส่วนตัวของเอกชน รวมตลอดถึงการเผยแพร่โฆษณาซึ่งข้อมูลนั้น ๆ จะกระทำได้ทราบเท่าที่ไม่กระทบต่อสิทธิส่วนตัวของบุคคล และจะต้องไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และความมั่นคงแห่งรัฐ

3.1.3 ข้อยกเว้นที่ไม่อาจมีสิทธิส่วนตัว

บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา 45 และมาตรา 47 ได้กำหนดถึงข้อยกเว้นที่เอกชนไม่อาจสิทธิส่วนตัวได้ กล่าวคือ กรณีที่มีกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ และกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ เท่านั้นที่เอกชนไม่สามารถจะมีประโยชน์ส่วนตนอยู่เหนือประโยชน์ส่วนรวม

ความสงบเรียบร้อย เป็นเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์โดยทั่วไปของสังคมส่วนรวม ผันแปรไปตามกาลเวลา โครงสร้างของสังคม และทัศนคติของมหาชน ซึ่งย่อมอยู่เหนือผลประโยชน์ของเอกชน ส่วนศีลธรรมอันดี เป็นเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรม ขนบธรรมเนียม ศาสนา ประเพณี ความรู้สึกนึกคิดในแง่จิตใจของหมู่เหล่าประชาชนในสังคม³ โดยปกติ ศาลจะเป็นองค์กรที่วินิจฉัยการกระทำว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่ โดยมักจะกล่าวรวมกันไป

ประโยชน์ต่อสาธารณะ มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประโยชน์ของปัจเจกชน ทั้งนี้เนื่องจากประโยชน์สาธารณะนั้นเป็นความพยายามประสานประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายเพื่อให้เกิดความ

³ อุกฤษ มงคลนาวิน, “ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน”, ดูภาพ เล่มที่ 8 ปีที่ 6 (สิงหาคม 2502): 15.

⁴ สุบิน พูลพัฒน์, “วัตถุประสงค์ต้องห้าม”, ดูภาพ เล่มที่ 8 ปีที่ 6 (สิงหาคม 2502): 636.

เป็นธรรมขึ้นในสังคม มีลักษณะเป็นการรวมประโยชน์ของปัจเจกชนส่วนข้างมาก⁵ และในส่วนของความมั่นคงแห่งรัฐ หมายถึงความธำรง รักษาป้องกันชาติบ้านเมืองให้ดำรงอยู่อย่างปลอดภัย มีเอกราชและอธิปไตย ปลอดภัยจากการคุกคามทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมถึงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ตัวอย่างของกฎหมายที่กำหนดเป็นข้อยกเว้นสิทธิส่วนตัว ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 105⁶ , พระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477 มาตรา 25⁷ พระราชบัญญัติโทรเลขโทรศัพท์ พ.ศ. 2477 มาตรา 10⁸ เป็นต้น

3.2 การให้ความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นกฎหมายเอกชน กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนด้วยกันเอาไว้ และกำหนดการชดเชยเยียวยาเอาไว้เมื่อเกิดความเสียหายจากการกระทำของเอกชนนั้น

- 3.2.1 สิทธิส่วนตัวในฐานะที่เป็นสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของบุคคล ตามมาตรา 420
- 3.2.2 สิทธิส่วนตัวในชื่อของบุคคล ตามมาตรา 18
- 3.2.3 สิทธิส่วนตัวในชื่อเสียงเกียรติคุณ ตามมาตรา 432
- 3.2.4 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดตามมาตรา 438 และ 446

⁵ จรัส สุวรรณมาลา, รายงานการวิจัยเรื่องผลประโยชน์สาธารณะและการกำหนดนโยบายสาธารณะ, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (มิถุนายน ,2529), หน้า 28.

⁶ มาตรา 105 จดหมาย ไปรษณีย์บัตร โทรเลข สิ่งพิมพ์ หรือเอกสารอื่นซึ่งส่งทางไปรษณีย์และโทรเลขจากผู้ต้องหาหรือจำเลยและยังไม่ได้ส่ง ถ้าเจ้าหน้าที่ต้องการเพื่อประโยชน์แห่งการสอบสวน ได้สวนมูลฟ้อง พิจารณาหรือกระทำการอย่างอื่นตามประมวลกฎหมายนี้ ให้ขอคำสั่งจากศาลถึงเจ้าหน้าที่ไปรษณีย์โทรเลขให้ส่งเอกสารนั้นมา...

⁷ มาตรา 25 ไปรษณีย์ภัณฑ์ใดที่ส่งทางไปรษณีย์เป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ผู้ว่าการการสื่อสารแห่งประเทศไทย อาจมีคำสั่งตามควรแก่กรณี กล่าวคือ... (1) ให้กักไว้.. (2) ให้เปิดตรวจ...(3)...

⁸ มาตรา 10 เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าข่าวสารเกี่ยวกับอุบายใด ๆ ที่จะชักจูงให้กระทำหรือเกี่ยวด้วยการกระทำอย่างใด ๆ อันเป็นความผิดอาญา เจ้าหน้าที่โทรเลขอาจ (1) จดส่งข่าวนั้น...(2) ส่งข่าวไปแต่สำเนาแก่เจ้าพนักงานปกครองท้องที่

3.2.1 การคุ้มครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด

บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นกฎหมายเอกชนที่สามารถปรับใช้กับการสื่อสารทั้งสองประเภท ไม่ว่าบุคคลจะทำการสื่อสารส่วนบุคคล หรือทำการสื่อสารแบบสาธารณะ หากกรณีเกิดความเสียหายขึ้นจากการสื่อสารข้อมูลข่าวสารสามารถพิจารณากฎหมายเรื่อง “ละเมิด” ปรับใช้แก่ลักษณะของการกระทำเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากการกระทำนั้นๆ จากผู้กระทำละเมิดได้

3.2.1.1 สถานะของสิทธิส่วนตัว

“ มาตรา 420 ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น ”

มาตรานี้เป็นบทบัญญัติถึงความรับผิดชอบทางละเมิด โดยมีองค์ประกอบดังนี้คือ

1. มีการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ
2. โดยผิดกฎหมาย
3. เกิดความเสียหายแก่สิทธิของบุคคลอื่น
4. มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

มาตรา 420 นี้มีที่มาจากกฎหมายแพ่งของเยอรมันมาตรา 823 วรรคแรก ซึ่งข้อความแปลเป็นภาษาอังกฤษตรงกับมาตรา 420 ของไทยดังนี้

“ A person who wilfully or negligently injures the life, body, health, freedom, property or other right of contrary to law is bound to compensate him for any damage arising there from ”

การกระทำอันเป็นละเมิดจึงหมายความว่า การกระทำให้เกิดเสียหายต่อบุคคลอื่นโดยไม่มีสิทธิ หรือที่เรียกกันว่า “ ล่วงสิทธิ ผิดหน้าที่ ” ซึ่งหมายความว่า การการล่วงล้ำเข้าไปทำให้เกิด

ความเสียหายต่อสิทธิของผู้อื่น อันตนมีหน้าที่จักต้องเคารพในสิทธินั้น จึงเท่ากับผิดหน้าที่ในขณะเดียวกันด้วย⁹

มาตรา 420 บัญญัติไว้ชัดเจนว่า การกระทำทั้งจงใจและประมาทเลินเล่อผู้กระทำความผิดต่างจากบทบัญญัติของประเทศที่มีระบบกฎหมายจารีตประเพณี และการกระทำโดยไม่จงใจแต่ไม่ใช้ความระมัดระวังอันสมควรที่จะใช้ อันเป็นการประมาทเลินเล่อนั้นในความรับผิดทางละเมิดระดับความระมัดระวัง ย่อมไม่ใช่ระดับของวิญญูชนเหมือนความรับผิดทางสัญญาการวินิจฉัยความรับผิดของผู้กระทำความเสียหาย ต้องเปรียบเทียบกับบุคคลที่มีความระมัดระวังตามพฤติการณ์และตามฐานะในสังคมเช่นเดียวกับผู้กระทำความเสียหาย ความระมัดระวังจึงอาจแตกต่างกันไปตามพฤติการณ์แห่งตัวบุคคลไม่แน่นอนคงที่เหมือนกรณีความรับผิดทางสัญญา¹⁰

การให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนตัวกรณีละเมิดนี้ กฎหมายให้การคุ้มครองโดยต้องพิจารณาว่ามีการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ และลักษณะของการกระทำนั้นๆ เป็นไปโดยผิดกฎหมาย (Unlawfully) ซึ่งการกระทำโดยผิดกฎหมาย หมายความว่า การกระทำที่ไม่มีอำนาจหรือไม่มีสิทธิที่จะทำ ดังนั้นแม้ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดถ้าผู้กระทำได้กระทำต่อบุคคลอื่นจนเขาเสียหายโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ การกระทำนั้นก็จะเป็นละเมิดได้¹¹

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ในทางกฎหมายของกฎหมายแพ่ง ที่มีได้มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษ หากแต่ กำหนดขึ้นเพื่อให้มีมาตรฐานในการปฏิบัติที่เหมือนกัน เพื่อขจัดข้อขัดแย้งในการติดต่อกันระหว่างบุคคลและเพื่อกำหนดให้รู้ว่าบุคคลมีหน้าที่อย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากวัตถุประสงค์ในทางกฎหมายของกฎหมายอาญา ที่มุ่งจะคุ้มครองความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เพื่อความปลอดภัยและสวัสดิภาพในสังคม รัฐจึงจำเป็นต้องกำหนดการกระทำที่ขัดต่อความสงบและฝ่าฝืนศีลธรรมไว้ให้ชัดเจนให้เอกชนได้รู้ว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดและจะต้องได้รับโทษทางอาญา ฉะนั้น การกระทำเช่นใดจะเป็นละเมิดจึงไม่จำเป็นที่จะต้องมีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าการกระทำเช่นนั้นจะเป็นความผิดอย่างกฎหมายอาญา

⁹ สุขุม ศุภนิธย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กทม : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2537), หน้า 13.

¹⁰ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 241-452 (พระนคร: เนติบัณฑิตยสภา, 2503), หน้า 474.

¹¹ สุขุม ศุภนิธย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด, หน้า 23.

เช่น ก. ถ่ายรูปภาพของ ข. แม้ไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้น เป็นความผิด แต่เมื่อการกระทำของ ก. เป็นการกระทำที่ไม่สามารถจะอ้างสิทธิในการกระทำ ได้เสียแล้วก็เป็นการกระทำโดยผิดกฎหมาย ส่วนค่าเสียหายจะเป็นเท่าใดเป็นเรื่องที่ต้องนำสืบ และไม่ใช่ประเด็นที่ทำให้ขาดองค์ประกอบอันเป็นละเมิด

โดยหลักแล้ว ความรับผิดเพื่อละเมิดเกิดจากการล่วงสิทธิผิดหน้าที่ (Breach of a Duty) ซึ่งหมายความว่า บุคคลทั่วไปย่อมมีสิทธิที่จะไม่ให้ใครมาทำละเมิด ถ้าผู้ใดทำละเมิดก็เป็นการล่วงสิทธิของเขา ผิดหน้าที่ที่มีต่อบุคคลอื่นโดยทั่วไป การกระทำผิดหน้าที่นี้ย่อมฟ้องเรียกค่าเสียหายกันได้¹² การกระทำโดยผิดกฎหมายในกรณีนี้จึงหมายความว่า ได้กระทำความเสียหายแก่สิทธิเด็ดขาดของบุคคล โดยไม่มีสิทธิหรือข้อแก้ตัวตามกฎหมาย

เมื่อมีการกระทำต่อบุคคลอื่นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ โดยผิดกฎหมายแก่สิทธิของบุคคลอื่นแล้วเกิดความเสียหาย ความเสียหายนี้จะต้องแน่นอนพอที่จะเป็นมูลให้เกิดการชดใช้ทดแทนกันได้ มิใช่เป็นความเสียหายที่น่าจะเกิด และที่ว่าต้องเป็นความเสียหายที่แน่นอนนี้มีได้หมายความว่าต้องคำนวณเป็นจำนวนเงินได้และเฉพาะผลที่เกิดในปัจจุบันเท่านั้น แต่หมายความว่า ทั้งความเสียหายที่เกิดคำนวณเป็นเงินได้หรือไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้ถ้าเป็นความเสียหายที่แน่นอนซึ่งรวมไปถึงผลในอนาคตที่แน่นอนว่าจะเกิดขึ้นด้วย ส่วนจะเรียกร้องชดใช้กันเป็นจำนวนเท่าใดนั้นเป็นเรื่องที่ต้องว่ากันอีกส่วนหนึ่ง การพิเคราะห์ว่ามีการกระทำละเมิดขึ้นหรือไม่ นั้น พิจารณาแต่เพียงว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นจริงหรือไม่เท่านั้น หากไม่มีความเสียหายเกิดขึ้น เพราะผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้ตามกฎหมาย ตามสัญญา หรือโดยคำพิพากษาก็ย่อมไม่เป็นละเมิด

ส่วนกรณีที่เป็นการละเมิดแล้ว ข้อแก้ตัวเพื่อถือว่าไม่มีความเสียหาย ได้แก่ บทบัญญัติในหมวดที่ 3 ว่าด้วย นิรโทษกรรม มาตรา 449-452 และอาจกล่าวอ้าง“ความยินยอม” โดยมีสุภาษิตว่า *Voluntati non fit injuria* “ความยินยอมไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย” เป็นหลักที่ใช้อ้างเพื่อให้ผู้ที่ยินยอมนั้นหมดสิทธิเรียกร้องค่าเสียหาย¹³

¹² ไพจิตร ปุญญพันธ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 5, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2525), หน้า 1-2.

¹³ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 241-452, หน้า 469.

การละเมิดนั้นเป็นประทุษกรรม กระทำต่อบุคคลโดยผิดกฎหมายด้วยอาการฝ่าฝืนต่อกฎหมายที่ห้ามไว้ หรือละเว้นไม่กระทำในสิ่งที่กฎหมายกำหนดให้กระทำหรือที่ตนมีหน้าที่ตามกฎหมายจะต้องกระทำ โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ฯลฯ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิของบุคคล เพราะบุคคลย่อมมีสิทธิโดยบริบูรณ์ในชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ และทรัพย์สิน สิ่งเหล่านี้จึงรวมความอยู่ในความหมายของคำว่า “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด” นั่นเอง

ปัญหาที่ควรพิจารณาต่อมาก็คือ สิทธิส่วนตัวอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 420 หรือไม่ ซึ่งพิจารณาได้ดังนี้ สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดที่กฎหมายบัญญัติในมาตรา 420 มิได้จำกัดว่าจะต้องเป็นการเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย และเสรีภาพเท่านั้น เพราะชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ และทรัพย์สินนั้นเป็นสิทธิของบุคคลทั้งสิ้น สิ่งเหล่านี้จึงน่าจะเป็นส่วนหนึ่งของคำว่า “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด” โดยไม่จำเป็นจะต้องเป็นเฉพาะสิทธิในทรัพย์สินเท่านั้น ดังนั้นคำว่า “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด” จึงควรมีความหมายถึง “สิทธิ” ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ทุกประเภทซึ่งหมายความรวมถึงสิทธิส่วนตัว (Right to Privacy) ด้วย

เมื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำต่อ “สิทธิส่วนตัว” เป็นความเสียหายต่อ “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด” ในมาตรา 420 โดยที่สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดนี้จะต้องพิจารณาอย่างไม่จำกัดเฉพาะสิทธิที่เป็นทรัพย์สินหรือสิทธิเด็ดขาด¹⁴ เท่านั้น ในการอ่านและแปลบทบัญญัติมาตรา 420 ของ ศ.จิตติ ดิงศภัทย์ (พ.ศ. 2503) ท่านมีความเห็นว่า ไม่ควรแปลมาตรา 420 ให้มีความหมายคับแคบเหมือนกฎหมายเยอรมัน มาตรา 823 วรรคแรก เพราะกฎหมายแพ่งเยอรมันว่าด้วยละเมิด ยังมีบทบัญญัติที่รับรองสิทธิอื่นๆ ไว้ในมาตราถัดไป¹⁵ แต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดของประเทศไทย มีเพียงมาตรา 420 มาตราเดียวเท่านั้น มิได้มีบทบัญญัติถึงสิทธิไว้ในมาตราอื่นๆ อีก¹⁶

“สิทธิเด็ดขาด (Absolute Right) เป็นสิทธิที่ใช้อำยันต่อบุคคลทุกคน เช่น กรรมสิทธิ์ ซึ่งตรงข้ามกับ สิทธิสัมพันธ์ (Relative Right) เป็นสิทธิที่ใช้อำยันต่อบุคคลหนึ่งหรือหลายคน โดยเฉพาะ เช่น สิทธิตามสัญญา ดูเพิ่มใน Horn, Norbert and other, *German private and Commercial Law: An Introduction*, tr. by Tony Weir (Oxford:Clarendon Press, 1982), P.68.

¹⁴ The German Civil Code, Section 826: A person who wilfully causes damage to another in a manner contra bonos mores is bound to compensate the other for the damage.

¹⁵ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 241-452, หน้า 486.

แม้ว่าเดิมจะได้มีคำพิพากษากฎีกาที่ 124/2487 วินิจฉัยเรื่อง “สิทธิ” ไว้ความว่า

พูดถึง “สิทธิ” หากจะกล่าวโดยย่อและรวบรัดแล้ว ก็ได้แก่ประโยชน์อันบุคคลมีอยู่ แต่ประโยชน์จะเป็นสิทธิหรือไม่ก็ต้องแล้วแต่ ว่าบุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องเคารพหรือไม่ ถ้าบุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องเคารพ ประโยชน์นั้นก็จะเป็นสิทธิ กล่าวคือได้รับการรับรอง และคุ้มครองของกฎหมาย ในกฎหมายของเรามีบทบัญญัติลงโทษการตำไว้ในกฎหมาย ลักษณะอาญามาตรา 339 (2)¹⁷ ฉะนั้นจึงต้องถือว่ากฎหมายเรารับรองว่าบุคคลมีสิทธิ ที่จะไม่ให้ใครมาตำและให้ความคุ้มครองไว้สำหรับการนั้น ฉะนั้นการที่จำเลยตำโจทก์จึง เป็นการทำให้เสียหายต่อสิทธิของโจทก์ เป็นการละเมิดสิทธิของโจทก์ ตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420

กล่าวโดยสรุปศาลฎีกาแปลความว่า “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด” คือสิทธิอันมีกฎหมาย รับรองและคุ้มครองให้ และการคุ้มครองต้องมีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนด้วย กรณีใดที่ไม่มี กฎหมายบัญญัติ “คุ้มครอง” ไว้แม้มีการ “รับรอง” ก็ไม่อาจมีการละเมิดได้

ด้วยความเคารพ ผู้เขียนเห็นว่าคำว่า “สิทธิ” ควรมีการพิจารณาเพียงว่า “เป็นประโยชน์ ที่กฎหมายรับรอง” น่าจะเป็นการแปลความหมายที่กว้างขวางเพื่อรองรับสิทธิใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้น จากการเปลี่ยนแปลงของสังคม คำว่า “รับรอง” น่าจะมีความหมายว่าเพียงมีกฎหมายรองรับการ กระทำที่เกิดขึ้นก็เพียงพอแล้วไม่ควรแปลความให้ถึงขนาดว่าจะต้องมีกฎหมายบัญญัติถึงเป็นการ คุ้มครองอย่างชัดเจนแต่เพียงอย่างเดียว โดยผู้เขียนขอยกตัวอย่างถึง สิทธิส่วนตัวที่เป็นสิทธิใหม่ เพิ่งได้รับการรับรองมาในศตวรรษที่ 19 นี้เอง และสังคมไทยก็เพิ่งจะมีการให้ความสนใจในสิทธิ ส่วนตัวนี้ เนื่องจากสภาพสังคมไทยแต่เดิมมาแล้วมักไม่คำนึงถึงความเป็นส่วนตัว แต่เมื่อปัจจุบัน การก้าวล่วง ก่อความเดือดร้อนรำคาญเดิม ๆ กลายเป็นปัญหาที่คนในสังคมไทยถูกคุกคามสิทธิ ส่วนตัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการใช้เครื่องมือสื่อสารที่มีเทคโนโลยีสูง ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่ความรำคาญอีกต่อไป หากจะต้องรอให้มีกฎหมายบัญญัติคุ้มครองเป็นการเฉพาะ จึงจะสามารถจัดการต่อการ “กระทำละเมิดสิทธิ” ในสิทธิส่วนตัวแล้ว การใช้กฎหมายละเมิด มาตรา 420 ย่อมเป็นไปอย่างคับแคบ

เมื่อ “สิทธิส่วนตัว” เป็นสิทธิขั้นมูลฐานโดยสภาพของสิทธิที่ติดตัวบุคคลมาแต่กำเนิด บุคคลย่อมมีสิทธิส่วนตัวนี้โดยเพียงแต่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ไม่จำเป็นต้องรอให้ใครมาเป็นผู้มอบให้ กล่าวได้ว่า เป็นสิทธิเด็ดขาดอย่างหนึ่งนอกจาก กรรมสิทธิ ที่ใช้อำยันบุคคลได้โดยทั่วไป ฉะนั้น

¹⁷ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393.

เมื่อได้มีการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศไทยมาตรา 47 แล้ว ไม่จำเป็นต้องรอให้มีการตรา กฎหมายเพื่อให้การคุ้มครองเป็นการเฉพาะ ก็ควรจะสามารถดำเนินการเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้

และหากจะพิจารณาถึงคำว่า “สิทธิ” แล้วไม่ควรตีความให้มีความหมายคับแคบ โดยที่ การจะเป็น “สิทธิ” ได้ต้องเป็นประโยชน์ที่ต้องมีกฎหมายบัญญัติคุ้มครองเท่านั้น ดังที่ได้มีคำ พิพากษาฎีกาได้เคยตัดสินวางแนวเช่นนั้นไว้ เพราะนับวันจะมีประโยชน์ของบุคคลเพิ่มมากขึ้น เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเทคโนโลยี การสื่อสาร ที่จะมามีรูปแบบของประโยชน์ของผู้สื่อสารในรูปแบบที่กฎหมายยังไม่สามารถจะให้การ คุ้มครองที่แน่ชัดได้ ที่ทำได้คงเป็นเพียงแต่การรับรองว่าเป็นประโยชน์ที่บุคคลมี ซึ่งควรจะถือว่าเป็น “การมีสิทธิ” ได้แล้ว จากการใช้รัฐธรรมนูญรับรอง

โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าสิ่งนั้นเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่เป็นมาตรฐานเดียวกันหมดถ้วน ทัวทุกตัวคน ไม่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ สัญชาติ สีมัว ภาษา ในการใช้สิทธิ อย่าง “สิทธิ ส่วนตัว” ด้วยแล้ว การใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวในฐานะที่ เป็น “สิทธิ” ตามหลักกฎหมายธรรมชาติเนื่องจากเป็นสิทธิติดตัวมาแต่เกิดของบุคคลผู้นั้น จึง เป็นสิทธิเด็ดขาดอีกอย่างหนึ่ง ที่ไม่มีผู้ใดจะมาพรากไปเสียจากบุคคลนั้นได้ ย่อมจะเป็นการ ตีความเพื่อใช้กฎหมายให้เกิดความเป็นไปได้ในสังคมไทยในทางที่เป็นคุณ ซึ่งเป็นการกระทำที่ ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ผู้ที่เสียหายจากการถูกล่วงละเมิดสิทธิส่วนตัวจะได้รับประโยชน์จากการ เยียวยาเป็นค่าเสียหายจากการกระทำนั้น

และโดยที่มาตรา 420 ของไทยจะต้องเปรียบเทียบกับต้นแบบที่ได้ยกวาง คือกฎหมาย ของประเทศเยอรมัน แต่เรากลับไม่มีบทบัญญัติที่จะให้ความคุ้มครองแก่ “สิทธิในบุคลิกภาพ” เป็นการเฉพาะอย่างที่ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมาตรา 826 บัญญัติไว้¹⁸ ฉะนั้นจึงมีความ จำเป็นที่จะต้องใช้บทบัญญัติลักษณะทั่วไปในมาตรา 420 มาปรับใช้อย่างกว้าง เพื่อให้ครอบคลุม ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการถูกละเมิดใน “สิทธิส่วนตัว” หรือสิทธิในบุคลิกภาพ ฉะนั้น “สิทธิ ส่วนตัว” จึงรวมอยู่ในความหมายหนึ่งของ “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด” ตามมาตรา 420

คำว่า “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด” นี้ ได้มีพิจารณาโดยศาลไทยว่ามีความหมายถึง

¹⁸ Section 826 A person who intentionally causes damage to another in a maner contra bonos mores in bound to compensate the other for this damage อังโน สุขุม ศุภนิคย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด , หน้า 56.

- สิทธิในชื่อเสียงเกียรติคุณ (คำพิพากษาฎีกาที่ 723/2525)
- สิทธิในเครื่องหมายการค้า (คำพิพากษาฎีกาที่ 2350/2531)
- สิทธิในการรับราชการ (คำพิพากษาฎีกาที่ 2404/2532)
- สิทธิตามสัญญาเกี่ยวกับทรัพย์สิน (คำพิพากษาฎีกาที่ 988/2533)
- ลิขสิทธิ์ (89/2521) สิทธิบัตร * เป็นต้น

ซึ่งเป็นกรณีสิทธิที่มีกฎหมายบัญญัติให้การคุ้มครองเป็นการเฉพาะแล้วทั้งสิ้น โดยความเคารพต่อความเห็นของศาล ผู้เขียนเห็นว่าเป็นแนวทางที่แปลความหมายของคำว่า “เป็นสิทธิ” ที่จะถูกละเมิดตามมาตรา 420 ได้ในแนวทางที่คับแคบ ดังที่ท่านปรมาจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ ได้มีความเห็นไว้ แต่อย่างไรก็ตามแนวทางในการพิจารณาของศาลไทยได้มีแนวโน้มที่จะพิจารณา “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด” ในทางที่กว้างขวาง สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคม และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องยิ่งขึ้นโดย มีคำพิพากษาว่า สิทธิตามสัญญาอันเป็นบุคคลสิทธิสามารถถูกละเมิดได้ตามมาตรา 420¹⁹ และกรณีที่บุคคลภายนอกสัญญากระทำความเสียหายต่อสิทธิตามสัญญาย่อมเป็นละเมิดได้ ท่านองเดียวกันกับการทำลายสิทธิในครอบครัว ก็เป็นเรื่องที่ท่านอาจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ได้มีแนวทางในการพิจารณาว่าเป็นละเมิดมานานแล้ว

คำพิพากษาฎีกาที่ 152/2523 การที่จำเลยร่วมกับพวกในการนัดหยุดงาน ปิดล้อมสนามบินและบับบังคับให้สายการบินเลิกสัญญากับโจทก์ ถ้าไม่เลิกสัญญาก็จะไม่ยกเลิกการปิดล้อมและไม่ยอมให้เครื่องบินเดินทางต่อไปนั้น การบับบังคับให้เลิกสัญญาดังกล่าวเป็นการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ทำให้โจทก์เสียหาย จึงเป็นการละเมิด จำเลยต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดนั้นแม้โจทก์จะขาดทุนอยู่ก็ตาม

คำพิพากษาฎีกาที่ 117/2531 การที่จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นภริยาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย และไม่ไต่ทายาทกับจำเลยที่ 2 ผู้ให้เช่า ทำการจดทะเบียนเลิกสัญญาเช่าที่ผู้ตายทำขึ้น โดยทราบดีว่ามีข้อสัญญาว่าถ้าผู้เช่าวายชนม์ ให้สิทธิและหน้าที่ของผู้เช่าตกทอดไปยังทายาทของผู้เช่า นั้น เป็นการร่วมกันทำละเมิดต่อโจทก์ซึ่งเป็นทายาทของผู้ตาย

* ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า ในปัจจุบันได้มีการตราเป็นกฎหมายแล้ว คือ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 , พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2521 และพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2474

¹⁹ สุขุม ศุภนิธย์ , คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด, หน้า 31.

จากการที่ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาว่า สิทธิตามสัญญาของบุคคลอันเป็น “บุคคลสิทธิ” นั้นสามารถถูกละเมิดได้ ซึ่งเป็นแนวคำพิพากษาใหม่ ที่รับรองถึงสิทธิตามสัญญาที่บางกรณีมีกฎหมายบัญญัติคุ้มครองชัดเจน และ บางกรณีก็ยังไม่มียกกฎหมายบัญญัติถึงอย่างชัดเจนในรูปแบบของสัญญาใหม่ นั้นเมื่อพิจารณาจากแนวคำพิพากษานี้ทั้งสองนี้แล้ว เห็นว่าศาลได้เริ่มมองเห็นถึงปัญหาเรื่องการ “เป็นสิทธิ” อย่างกว้างขวางขึ้น ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า เป็นนิมิตหมายที่ดีในการใช้กฎหมายลักษณะละเมิดเพื่อให้เกิดความถูกต้อง ชอบธรรมและสอดคล้องกับหลักกฎหมาย

ฉะนั้น สิ่งที่เป็น “ประโยชน์อันบุคคลมีอยู่และบุคคลอื่นต้องเคารพนั้น” ไม่จำเป็นจะต้องเป็นกรณีที่จะต้องมียกกฎหมายบัญญัติ “คุ้มครอง” ถึงรายละเอียดเป็นการเฉพาะ เพียงการ “รับรอง” ว่ามีสิทธิ โดยลักษณะที่ว่า “ เป็นสิ่งที่ผู้อื่นต้องเคารพ ” หรือในลักษณะที่เป็นสิทธิเด็ดขาดของบุคคลจากการที่เป็นพื้นฐานของเป็นมนุษย์ที่เป็น “สิทธิโดยธรรมชาติ” ก็สามารถถูกกระทำละเมิดได้ เมื่อการก้าวล่วงใน “สิทธิส่วนตัว” เป็นการกระทำต่อ “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด” ตามมาตรา 420 ตามที่ผู้เขียนได้เสนอแนวพิจารณามาข้างต้น การละเมิด “สิทธิส่วนตัว” จึงสามารถได้รับการคุ้มครองทางแพ่งตามกฎหมายไทยลักษณะละเมิด เมื่อมีการกระทำให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิดังกล่าว การกระทำนั้นย่อมเป็นมูลหนี้ทางละเมิด ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าเสียหายได้

ในปัจจุบันการสื่อสารข้อมูลและสิทธิที่จะหวงกันข้อมูลของเอกชนขาดดุลยภาพ เนื่องจาก “สื่อ” มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีไปไกลมากกว่า ความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลในสังคมทุกวันนี้ นับวันจะมีได้น้อยลง ในขณะที่ข้อมูลข่าวสารมีความสำคัญอย่างมากในสังคมปัจจุบัน เพราะการคิดและตัดสินใจในยุคข้อมูลข่าวสาร จำเป็นจะต้องอาศัยสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนตัวของบุคคลมาเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญอย่างหนึ่งเสมือนกับเป็นวัตถุดิบในการผลิต จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการเพื่อช่วยเหลือเอกชนในการหวงกันข้อมูลส่วนตัวที่เป็นเรื่องจริงหากแต่เจ้าตัวไม่ประสงค์จะให้มีการเปิดเผย อันเป็นการรักษาดุลยภาพระหว่างการสื่อสารข้อมูลและสิทธิส่วนตัวอย่างหนึ่ง โดยใช้มาตรการทางกฎหมายเป็นเครื่องมือ ซึ่งผู้เขียนได้พิจารณาใช้บทบัญญัติลักษณะละเมิดตามมาตรา 420 อันเป็นบทเพื่อให้ความคุ้มครองแก่เอกชนผู้ได้รับความเสียหายจากการสื่อสารสนเทศ

สถานะทางกฎหมายของสิทธิส่วนตัวในกรณีละเมิดตามมาตรา 420 นี้ จึงเป็นกรณีที่กฎหมายให้ความคุ้มครองในฐานะที่เป็น “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด” ของบุคคล เช่นเดียวกับชีวิตอนามัย เสรีภาพ ร่างกาย หากเกิดความเสียหายย่อมเป็นละเมิดที่ผู้เสียหายสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำละเมิดได้

3.2.1.2 การเข้าถึงและการเผยแพร่ซึ่งสิทธิส่วนตัว

กฎหมายลักษณะละเมิดตามมาตรา 420 กำหนดว่าการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยมีได้ล่วงสิทธิหรือกระทำผิดต่อหน้าที่ที่มีต่อกันแล้ว ย่อมสามารถล่วงรู้และเผยแพร่ซึ่งข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับสิทธิส่วนตัวได้

การล่วงรู้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยชอบด้วยกฎหมาย ได้แก่ การล่วงรู้เนื่องจากวิชาชีพ หน้าที่ความ แพทย์ พยาบาล นักบัญชี วิศวกร สถาปนิก ฯลฯ หรือล่วงรู้เนื่องจากความยินยอมของเจ้าของข้อมูลข่าวสารในเรื่องส่วนตัวนั้น ๆ การเข้าถึงโดยมีกฎหมายกำหนดอนุญาตไว้เป็นการเฉพาะ เช่น นิรโทษกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 449 - มาตรา 452 , พระราชบัญญัติโทรเลขโทรศัพท์ พ.ศ.2477 มาตรา 10 , พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 มาตรา 42²⁰ เป็นต้น นอกจากนี้หากผู้สื่อสารมีอำนาจตามสัญญา การกระทำโดยมีสิทธิตามที่กล่าวมาเหล่านี้ย่อมไม่เป็นการผิดฐานละเมิดตามมาตรา 420 นี้

ส่วนการเผยแพร่ซึ่งข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับสิทธิส่วนตัวนี้ จะกระทำได้ในกรณีที่ได้รับ ความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลข่าวสารกรณีหนึ่ง หรือกรณีมีสัญญาทำความตกลงกันให้เผยแพร่ ข่าวสารข้อมูลส่วนตัวนั้นได้ หรือกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติเป็นการเฉพาะ

3.2.1.3 ข้อยกเว้นที่มีอาจมีสิทธิส่วนตัว

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด กำหนดข้อยกเว้นกรณีใดที่ไม่อาจ มีสิทธิส่วนตัวได้ก็คือ กรณีที่ไม่เกิดความเสียหายจากการกระทำนั้นเอง กล่าวคือ ในการสื่อสาร สนเทศใดที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยตรงแก่ตนแล้ว การสื่อข้อมูลข่าวสารนั้น ๆ ย่อม สามารถทำได้ ซึ่งการพิสูจน์ว่า ได้รับความเสียหายหรือไม่ เป็นเรื่องที่ว่าส่วนมากแล้วโจทก์จะต้อง พิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าตนได้รับความเสียหายจากการกระทำของจำเลย ทั้งนี้เป็นไปตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งลักษณะพยาน เช่น จำเลยเป็นภริยาของผู้ตาย เขียนหนังสืองาน ศพของผู้ตายโดยไม่ได้แจ้งว่าโจทก์เป็นบุตรที่เกิดจากภริยาอีกคนหนึ่งของผู้ตาย โจทก์อ้างว่าทำ ให้ผู้อื่นเข้าใจผิดว่าโจทก์ไม่ใช่บุตรของผู้ตาย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การที่จำเลยไม่กล่าวถึงโจทก์มิได้

²⁰ โปรดดูรายละเอียดในหัวข้อ 3.4

ทำให้ผู้อื่นเข้าใจโจทก์ผิด จำเลยมิได้ทำลายสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของโจทก์ให้เป็นที่ยเสียหาย จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ (คำพิพากษาฎีกาที่ 755/2472)

3.2.2 การคุ้มครองสิทธิในการใช้ชื่อ

ชื่อของบุคคลเป็นสิทธิส่วนตัวอย่างหนึ่งของบุคคล ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ มีบทบัญญัติในเรื่องสิทธิในชื่อของบุคคลไว้ในมาตรา 18

3.2.2.1 สถานะทางกฎหมายของสิทธิส่วนตัว

“มาตรา 18 สิทธิของบุคคลในการที่จะใช้นามอันชอบที่จะใช้ได้นั้นถ้ามีบุคคลอื่นโต้แย้ง กิติ หรือบุคคลผู้เจ้าของนามนั้นต้องเสื่อมเสียประโยชน์เพราะการที่มีผู้อื่นมาใช้นามเดียวกัน โดย มิได้รับอำนาจให้ใช้ได้กิติ ท่านว่าบุคคลผู้เจ้าของนามจะเรียกให้บุคคลอื่นนั้นระงับความเสียหาย กิติ ถ้าและเป็นที่ยังวิตกว่าจะต้องเสียหายอยู่สืบไป จะร้องขอต่อศาลให้สั่งห้ามก็ได้ ”

นามหรือชื่อ เป็นเครื่องประกอบสภาพบุคคลอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่เรียกแทนตัวบุคคล เพื่อประโยชน์ในการใช้สิทธิและหน้าที่ จึงเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิส่วนตัวที่กฎหมายบัญญัติให้ ความคุ้มครองไว้

โดยขอเขตการคุ้มครองชื่อตามที่ปรากฏใน มาตรา 18 เป็นชื่อบุคคลธรรมดาที่ได้จดทะเบียนไว้ตามพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. 2505 ซึ่งจะได้รับการคุ้มครองภายใต้ “สิทธิที่จะ ใช้นามอันชอบที่จะใช้ได้” นอกจากนั้นยังความคุ้มครองไปถึง นามแฝงของบุคคล นามปากกา ชื่อทางการค้า²¹

²¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 64/2501 การเอาชื่อบุคคลธรรมดา ชื่อห้าง ชื่อนิติบุคคลมาใช้ใน กิจการ หรือทำให้ปรากฏที่สินค้าของตน เป็นการละเมิดสิทธิของเขาตาม ปพพ. มาตรา 18 ศาล จะสั่งห้ามใช้หรือจะกำหนดการห้ามให้เกิดผล เช่น ให้เอาชื่อนั้นออกจากชื่อร้าน หรือสินค้าของ ตน หรือให้ถอนชื่อนั้นจากทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทที่จัดไว้ก็ได้

และยังให้ความคุ้มครองในชื่อไปจนถึง เครื่องหมายการค้า²² อีกด้วย

การคุ้มครองมี 2 กรณีคือ

ก. มีผู้โต้แย้งการใช้ชื่อนั้น เป็นการโต้แย้งสิทธิอันเป็นเหตุให้นำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาลได้ (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 279/2479 ถ้าบุคคลมีสิทธิที่จะใช้ชื่อสกุลบิดาเขา ใครจะมาห้ามย้อมไม่ได้

ข. มีผู้ใช้ชื่อนั้นโดยไม่มีอำนาจ การใช้ชื่อซ้ำโดยไม่มีอำนาจ ทำให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของชื่อก็เป็นการโต้แย้งสิทธิเช่นกัน

การกระทำที่ระบุใน ปพพ. มาตรา 18 นี้ เป็นการกระทำที่เจ้าของนามถูกโต้แย้งหรือเสียประโยชน์ซึ่งเจ้าของนามมีสิทธิที่จะเรียกให้บุคคลอื่นระงับความเสียหายหรือร้องขอต่อศาลให้สั่งหยุดการใช้นาม หรือห้ามใช้นามก็ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 282/2516 เครื่องหมายการค้าของโจทก์คือ Colgate และ Gardol จำเลยใช้ และขอจดทะเบียน Coldent มีลักษณะประกอบคล้ายของโจทก์ เป็นการละเมิดต้องชดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 234/2519 โจทก์ใช้ชื่อเซอราดันในชื่อบริษัทและกิจการของโจทก์ จำเลยใช้ชื่อเซอราดัน จิวเวลลี เกี่ยวกับการค้าเพชรพลอย ไม่เกี่ยวกับกิจการของโจทก์ ไม่ทำให้ประชาชนหลง โจทก์ห้ามจำเลยมิได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1346/2522 โจทก์เป็นนิติบุคคลต่างประเทศได้ใช้นาม “คริสเตียน ดีออร์” และ “ดีออร์” แพร่หลายรวมทั้งในประเทศไทย เป็นชื่อทางการค้าและเครื่องหมายการค้า จำเลย ไม่มีสิทธิเอาคำว่า “ดีออร์” ไปใช้ประกอบเป็นนามของตน ศาลพิพากษาห้ามมิให้จำเลยใช้คำว่า “ดีออร์” ประกอบชื่อร้านค้าของจำเลย

²² พรบ.เครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2474 มาตรา 3 “เครื่องหมายให้กินความถึง...นาม...”

ควรสังเกตว่า การจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนความเสียหายจากการใช้ชื่อหรือการโต้แย้งชื่อตามมาตรา 18 จะต้องพิจารณาตาม ปพพ. มาตรา 420 ด้วย คือต้องเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ก่อให้เกิดความเสียหายจากการใช้ชื่อหรือการโต้แย้งชื่อตามมาตรา 18 ดังกล่าว ลำพังแต่เพียงการตั้งชื่อขึ้นป้องกันยังไม่เป็นละเมิดที่จะเรียกร้องค่าเสียหายได้

สถานะทางกฎหมายของสิทธิส่วนตัวในชื่อของบุคคล ได้มีการรับรองและคุ้มครองไว้ในกฎหมายเอกชน กล่าวคือ บัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 18 โดยมีการคุ้มครองมิให้มีการโต้แย้งการใช้ชื่อ หรือทำให้เสื่อมประโยชน์จากการที่มาใช้ชื่อนามเดียวกัน การล่วงละเมิดสิทธิดังกล่าวนี้ จำกัดเฉพาะสิทธิในการใช้ชื่อหรือนามของบุคคลแล้วก่อนความเสื่อมเสียแก่เจ้าของชื่อ ฉะนั้น เอกชนที่สื่อสารข่าวสารส่วนบุคคลหรือสื่อสารสาธารณะ หากเป็นกรณีเกี่ยวกับชื่อของบุคคลแล้ว อาจถูกศาลสั่งให้หยุดใช้ชื่อบุคคล ชื่อทางการค้า นามปากกานามแฝงนั้นได้

3.2.2.2 การเข้าถึงและการเผยแพร่ซึ่งสิทธิส่วนตัว

ในบทบัญญัติมาตรานี้มิได้กำหนดไว้ว่าการได้มาหรือการเข้าถึง และการเผยแพร่ ซึ่งสิทธิในการใช้ชื่อไว้ว่าจะต้องมีอำนาจในการใช้ชื่อนั้นๆ อำนาจอาจเกิดจากความยินยอมของเจ้าของชื่อนั้น หรือเกิดจากสัญญาก็ได้ — ถ้าผู้สื่อสารทั้งการสื่อสารแบบส่วนบุคคลและการสื่อสารแบบสาธารณะได้มาหรือเข้าถึงและเผยแพร่ซึ่งชื่อโดยไม่มีอำนาจ หากมีความเสื่อมเสีย หรือเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้ชื่อนามเดียวกันโดยไม่มีอำนาจในการใช้แล้ว ผู้เสียหายที่เป็นเจ้าของชื่ออาจร้องขอต่อศาลให้ทำการสั่งห้ามใช้ชื่อนั้นเสียก็ได้

3.2.2.3 ข้อยกเว้นที่ไม่อาจมีสิทธิส่วนตัว

กฎหมายมิได้บัญญัติถึงการยกเว้นของสิทธิในการใช้ชื่อเอาไว้เป็นการเฉพาะ อย่างที่กำหนดไว้ในมาตราอื่นๆ

3.2.3 การคุ้มครองสิทธิในชื่อเสียงหรือเกียรติคุณตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สิทธิในชื่อเสียง เกียรติคุณ เป็นสิทธิส่วนตัวของบุคคลประการหนึ่งที่บัญญัติไว้ในมาตรา 423 ซึ่งเป็นบทบัญญัติถึงการกล่าวไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันเป็นเท็จ มีลักษณะเป็นการละเมิดเฉพาะกรณี มิใช่ละเมิดทั่ว ๆ ไปอย่างบทบัญญัติมาตรา 420

3.2.3.1 สถานะของสิทธิส่วนตัว

“ มาตรา 423 บุคคลใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขา เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริงแต่หากควร จะรู้ได้

ผู้ใดส่งสาส์นอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสารนั้นมีทาง ได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้ว ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสาส์นเช่นนั้นหาทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดชอบ ใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่ ”

ตามมาตรา 423 นี้ เป็นกรณีละเมิดได้ต่อเมื่อมีการแสดงข้อความอันเป็นเท็จเท่านั้น การแสดงข้อความที่เป็นความจริง จะไม่อยู่ในข่ายที่กฎหมายมาตรานี้จะให้ความคุ้มครองเลย อย่างไรก็ดี บทบัญญัติมาตรานี้เป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนตัวในส่วน of ข้อมูลข่าวสารของบุคคล จากการกระทำความเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณ ทางทำมาหาได้ และทางเจริญของบุคคล การไขข่าวแพร่หลายตามมาตรา 423 มีหลักเกณฑ์ใกล้เคียง กับความผิดฐานหมิ่นประมาทตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 บัญญัติไว้ว่า

“ มาตรา 326 ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดยประการที่จะทำให้ผู้นั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทต้องระวางโทษ...”

จึงอาจกล่าวได้ว่าบทบัญญัติในมาตรา 423 เป็นเรื่องการหมิ่นประมาทในทางแพ่งแต่หากข้อความที่หมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง ผู้กระทำจะไม่มีผิดตามมาตรา 423 แตกต่างจากความผิดทางอาญาที่ไม่มีข้อจำกัดว่าต้องเป็นความเท็จ ดังนั้น ข้อความทั้งหลายที่ทำให้บุคคล

นั้นถูกสังคมประเมินคุณค่าต่ำลง²³ ล้วนเป็นข้อความที่ทำให้เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทในทางอาญาได้

การกระทำตามมาตรา 423 คือการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งมีความหมายรวมถึง การแสดงข้อความใด ๆ ใ้บุคคลที่สามได้ทราบ ไม่ว่าจะโดยคำพูด คำที่เขียน หรือด้วยกริยา และวิธีการอย่างอื่นก็ตาม²⁴ เช่น ลงประกาศในหนังสือพิมพ์ แจกข่าว กล่าวถึงในคำอุทธรณ์ แสดงเรื่องราวเป็นละคร ส่งข้อความโดยผ่านเครื่องโทรสาร ส่งข้อความผ่านระบบ E-Mail ทางคอมพิวเตอร์ การส่งสัญญาณผ่านดาวเทียมสื่อสาร ฯลฯ ก็เป็นการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย

การกล่าวหรือไขข่าวนี้ไม่จำเป็นต้องทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อถ้าได้กระทำโดยรู้สำนึกก็ถือว่าอยู่ในความหมายของบทบัญญัตินี้แล้ว และไม่อาจมีการงดเว้นกระทำอันเป็นการกล่าวหรือไขข่าวได้ เพราะลักษณะแห่งการกระทำมิได้เฉพาะแต่การลงมือกระทำเท่านั้น²⁵

ลักษณะของการกระทำจะต้องฝ่าฝืนต่อความจริง ไม่ว่าจะเป็ความไม่จริงทั้งหมดหรือบางส่วน หรือตรงต่อความเป็นจริงแต่ผู้กล่าว ๆ โดยให้เข้าใจเป็นอย่างอื่นผิดความเป็นจริงก็ได้ ที่สำคัญคือต้องเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงไม่ใช่การกล่าวอย่างเลื่อนลอย หรือออกความเห็นหรือกล่าวถ้อยคำที่ไม่ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงแต่เป็นคำไม่สุภาพ เช่นคำตำ²⁶ ซึ่งเป็นลักษณะของการละเมิดสิทธิของโจทก์ตามมาตรา 420 ไม่ใช่ตามมาตรา 423 โจทก์มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 124/2478)

คำพิพากษาฎีกาที่ 723/2525 การนำเรื่องราวชีวิตของโจทก์มาแสดงละครจีนหรือจ๊วโดยบิดเบือนให้เห็นว่าโจทก์ซึ่งเป็นภริยาน้อยมีนิสัยไม่ดี ชอบอิจฉาริษยา และก่อเรื่องวุ่นวายขึ้นในครอบครัวจนเป็นเหตุให้สามีถูกบุตรสาวใช้ป็นยิงถึงแก่ความตายทำให้โจทก์เสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังได้ การกระทำของจำเลยทั้ง 6 เป็นการร่วมกันทำละเมิดต่อโจทก์ซึ่งมีหมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกา ความว่า

²³ หยุต แสงอุทัย, คำบรรยายกฎหมายแพ่งอาญาสำหรับประชาชน(ทางวิทยุกระจายเสียง) (พระนคร:โรงพิมพ์ประเสริฐอักษร, 2496) , หน้า 438.

²⁴ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 241-452 , หน้า 529.

²⁵ สุขุม ศุภนิตย์ , คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด , หน้า 82.

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 82

คดีนี้ศาลฎีกาวินิจฉัยไปในทำนองที่ว่าพวกจำเลยได้กระทำการหมิ่นประมาทโจทก์โดยการเอาชีวิตจริงในอดีตของโจทก์มาแสดงเป็นจิว แต่บิดเบือนข้อเท็จจริงบางประการทำให้โจทก์เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น และถูกเกลียดชัง การกระทำของจำเลยจึงเป็นการทำละเมิดต่อสิทธิในชื่อเสียงเกียรติคุณของโจทก์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423

จากหมายเหตุท้ายฎีกาดังกล่าวทำให้ผู้เขียนพิจารณาได้ว่า หากมีกรณีเอาชีวิตของบุคคลอื่นมาแสดงเป็นจิวโดยไม่มีการบิดเบือนความจริงแต่เกิดความเสียหาย ศาลฎีกาน่าจะใช้บทบัญญัติในมาตรา 420 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเรื่องละเมิดมาปรับใช้เพื่อให้โจทก์ได้รับความคุ้มครองในสิทธิส่วนตัวได้ เมื่อเกิดความเสียหายย่อมเป็นเหตุที่จะทำให้ได้รับค่าสินไหมทดแทน

ความเสียหายที่เกิดขึ้นตามมาตรา 420 นี้ จะต้องเกิดแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณประการหนึ่ง หรือเกิดความเสียหายแก่ทางท่ามาหาได้หรือทางเจริญอย่างอื่นอีกประการหนึ่ง เช่น เสียหายแก่กิจการค้าขาย (คำพิพากษาฎีกาที่ 939-940/2478) ²⁷

สถานะของสิทธิส่วนตัวตามมาตรา 420 นี้ กฎหมายให้การคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวเฉพาะกรณีที่อยู่อาศัย หรือไซข้าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันเป็นเท็จเท่านั้น ถ้าเป็นความจริงแล้วจะไม่เป็นความผิดตามมาตรา 420 นี้เลย

3.2.3.2 การเข้าถึงและการเผยแพร่ซึ่งสิทธิส่วนตัว

กฎหมายมาตรานี้มิได้บัญญัติถึงการเข้าถึงหรือการได้มาซึ่งข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิส่วนตัวเป็นการเฉพาะ คงกล่าวถึงแต่เฉพาะการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเท่านั้น กล่าวคือ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเฉพาะที่ฝ่าฝืนต่อความเป็นจริงจึงจะเป็นความผิดที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพราะถือว่าเป็นการละเมิด เนื่องจากเจ้าของข้อมูลข่าวสารได้รับความเสียหาย โดยนัยกลับ

²⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 939-940/5478 ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งลงประกาศในหนังสือพิมพ์ว่าหุ้นส่วนเลิกจากกันแล้ว และว่าหุ้นส่วนผู้หนึ่งไม่ได้เป็นหุ้นส่วนนั้นต่อไปแล้ว แต่ความจริงหุ้นส่วนยังหาเลิกจากกันไม่ ดังนั้นผู้ประกาศย่อมต้องรับผิดชอบตามปพพ.มาตรา 423.

กันหากผู้สื่อสารสนเทศเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับสิทธิส่วนตัวของบุคคลหนึ่งแต่เป็นความจริงแล้ว ย่อมไม่มีความผิดตามมาตรา ๓ (แต่อาจจะผิดตามมาตรา 420)

3.2.3.3 ข้อยกเว้นที่ไม่อาจมีสิทธิส่วนตัว

ข้อความในวรรค 2 ของมาตรา 423 เป็นข้อยกเว้นความรับผิด เมื่อผู้รับข่าวสารและผู้ส่งข่าวสารมีส่วนได้เสียในการกล่าวและรับข้อความนั้น หากผู้ส่งมิได้รู้ว่าข้อความที่กล่าวนั้นไม่จริง ผู้ส่งสารนั้นก็ไม่ต้องรับผิดเพราะไม่มีความจงใจ และแม้ว่าการส่งข่าวโดยไม่รู้ว่าเป็นความจริงอันเกิดจากความประมาทเลินเล่อก็ไม่ต้องรับผิด

ข้อยกเว้นตามกฎหมายมาตรานี้ ทำให้ผู้ที่ถูกกล่าวถึงไม่สามารถกล่าวอ้างถึงควมมีสิทธิส่วนตัวในระหว่างผู้สื่อสารส่วนบุคคลที่มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับเรื่องส่วนบุคคลดังกล่าวได้

ข้อยกเว้นตามมาตรา ๓ นี้ น่าจะมาจากเหตุผลในทางที่จะคุ้มครองส่วนได้เสียของบุคคลผู้รับและส่งข่าวสารข้อมูล โดยจะต้องเป็นผู้มี “ส่วนได้เสียโดยชอบ” (Legal interest) ซึ่งจะต้องพิเคราะห์เป็นกรณีๆ ไป แต่ทั้งนี้คงจะไม่ไกลไปจากหลักสุจริต การกล่าวข้อความใดๆ ที่ผู้ส่งข่าวสารข้อมูลเข้าใจว่าผู้รับควรได้ประโยชน์โดยถูกต้องตามกฎหมายจากการส่งข่าวนั้น จึงเป็นกรณีที่กฎหมายยอมรับธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่จะต้องมีการปกป้องผลประโยชน์ซึ่งกันและกันแม้ว่าจะมีผู้เสียหาย แต่ความเสียหายนั้นต้องมีได้เกิดจากการกระทำที่ไม่สุจริต²⁸

คำพิพากษาฎีกาที่ 938/2519 ที่ประชุมสมาชิกสมาคมธนาคารไทย จำเลยที่ 1 มีมติให้จำเลยที่ 2 ในฐานะเลขาธิการแจ้งให้บรรดาธนาคารสมาชิกทราบว่ามีกลุ่มบุคคล เปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตจากธนาคารเพื่อสั่งของเข้ามาโดยวางเงินมัดจำไว้เล็กน้อยแต่ตีราคาของที่สั่งเข้ามาสูงเมื่อของที่สั่งเข้ามาไม่เป็นไปตามเลตเตอร์ออฟเครดิต บุคคลนั้นก็ไม่น่าติดต่อขอรับเอกสารไปรับของ ธนาคารจะนำเอกสารไปออกของมาขายก็ไม่คุ้มทำให้ธนาคารเสียหายเป็นเงินจำนวนมาก โจทก์เป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนที่ถูกระบุชื่อในหนังสือเวียนลับเฉพาะ ที่มีไปถึงธนาคารสมาชิก ดังนี้ ถือได้ว่าเป็นการแสดงข้อความโดยสุจริตเพื่อความชอบธรรมป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม ไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 329

²⁸ สุขุม ศุภนิธย์ ,คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด , หน้า 88.

คดีนี้ผู้เขียนเห็นว่า หากเป็นการฟ้องทางแพ่งย่อมสามารถปรับบทได้ว่า จำเลยไม่ต้อง ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 423 ว.2 เนื่องจากเป็นกรณีที่ผู้รับสารและผู้ส่งสารมีส่วนได้เสียในเรื่องรานั้นโดยสุจริต

3.2.4 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด

เมื่อได้พิจารณาถึงขอบเขตของการก้าวล่วงต่อสิทธิส่วนตัวว่าเป็นการละเมิดต่อสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 420 แล้ว การชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจะพิจารณาตามบทบัญญัติมาตรา 438 - 448 เพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดนั้น

ค่าสินไหมทดแทนกรณีทั่วไป

“ มาตรา 438 ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใด เพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแห่งพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

อนึ่ง ค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่ การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อกำขึ้นนั้นด้วย ”

บทบัญญัติมาตรา 438 เป็นบทบัญญัติทั่วไปในการกำหนดค่าเสียหาย อันมีที่มาจากประมวลกฎหมายแพ่งผู้ปุ่น มาตรา 710 อันมีความบัญญัติเป็นภาษาอังกฤษดังนี้²⁹

Irrespective of whether the person , liberty or honour (reputation) of another is injured or his property rights are violated , the person who is bound to make compensation for damage in accordance with the provisions of the preceding Article must make also compensation even for damage other than that to his property

---

²⁹ อ่างโน สุขุม สุกนิตย์ , “ค่าสินไหมทดแทนในมาตรา 438: สิทธิของผู้เสียหายและอำนาจตามกฎหมายของศาล” , ใน ครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์ , วีระพงษ์ บุญโญภาส , บรรณาธิการ , หน้า 79.

และกฎหมายลักษณะหนี้ของสวิส มาตรา 43 ซึ่งบัญญัติเป็นภาษาอังกฤษดังนี้³⁰

The judge shall determine the nature and amount of compensation for the damage sustained , taking into account the circumstances as well as the degree of fault.

Where compensation is awarded by way of annuity , the party liable shall be simultaneously required to give security.

การละเมิดสิทธิส่วนตัว ทำให้ผู้กระทำละเมิดต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายซึ่งตามมาตรา 438 วรรค 2 กำหนดค่าสินไหมทดแทนว่า ได้แก่

- การคืนทรัพย์สิน
- การใช้ราคา
- ค่าเสียหายอันพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายใด ๆ อันได้ก่อกำขึ้นนั้น เป็นต้น

ความมุ่งหมายในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนก็คือให้ผู้เสียหายได้กลับสู่ฐานะเดิม ซึ่งนอกจากต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในสิ่งที่ผู้เสียหายต้องเสียไปแล้ว ยังรวมถึงผลประโยชน์และกำไรที่ควรจะได้ แต่ผู้เสียหายต้องขาดไปเพราะการการละเมิดอีกด้วย³¹

หนี้ค่าสินไหมทดแทนเกิดขึ้นเมื่อมีการทำละเมิด โดยมีขอบเขตที่แตกต่างไปจากหนี้ตามสัญญา ความรับผิดในหนี้ละเมิดมิได้ถูกจำกัดเพียงเฉพาะความเสียหายที่อาจคาดหมายได้เหมือนอย่างหนี้ผิดสัญญา ผู้ทำละเมิดจึงต้องรับผิดในผลเสียหายอันแน่นอนและเป็นผลโดยตรงหรือทฤษฎีเงื่อนไขอันเกิดจากการกระทำละเมิดของตน แม้นไม่อาจคาดหมายได้ก็ตาม³²

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³⁰ อังโน สุขม ศุภนิติย์ , “ค่าสินไหมทดแทนในมาตรา 438: สิทธิของผู้เสียหายและอำนาจตามกฎหมายของศาล” , ใน ครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์ จิตติ ติงศภัทย์ , วีระพงษ์ บุญโญภาส , บรรณาธิการ , หน้า 79.

³¹ จิตติ ติงศภัทย์ , คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 241-452 , หน้า 590.

³² สุขม ศุภนิติย์ , คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด , หน้า 201.

ส่วนดอกเบี้ยในจำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนนั้น ๆ สามารถนำมาคิดคำนวณในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปีนับตั้งแต่วันที่เกิดการละเมิด ทั้งนี้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดในมาตรา 206 และ 224³³

กฎหมายให้อำนาจแก่ “ศาล” เป็นผู้กำหนดขอบเขตของค่าสินไหมทดแทนว่า จะใช้โดยสถานใด และเพียงใด เพื่อให้ผู้เสียหายกลับสู่ฐานะเดิมเท่าที่จะเป็นไปได้ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดๆ ย่อมเป็นดุลพินิจของศาลโดยอาศัยพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดเป็นเกณฑ์ ค่าเสียหายจึงไม่จำเป็นจะต้องเป็นตัวเงินเสมอไป แม้ความเสียหายที่ได้รับทางจิตใจไม่เป็นตัวเงินก็อาจต้องบังคับให้ชดใช้ค่าเสียหายเป็นตัวเงิน เพราะไม่มีทางอื่นที่จะทำได้ดีกว่านี้³⁴ และพึงชดใช้กันเป็นจำนวนเท่าใดนั้น ก็ไม่มีกฎเกณฑ์กำหนดไว้ใช้เป็นการทั่วไป หากแต่ขึ้นอยู่กับแต่ละคดี

โดยที่โจทก์มีหน้าที่นำสืบถึงข้อเท็จจริงอันเป็นที่มาแห่งการกระทำอันเป็นละเมิด และความเสียหายที่ได้รับ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 84 โดยมีหลักว่า ผู้ใดกล่าวอ้างผู้หนึ่งมีหน้าที่นำสืบ ในคดีละเมิดปกติโจทก์จะเป็นฝ่ายกล่าวอ้างว่าจำเลยทำละเมิด ส่วนหน้าที่นำสืบเรื่องค่าเสียหายนั้น แยกพิจารณาได้เป็น 2 กรณี³⁵

³³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 206 และมาตรา 224 กำหนดดังนี้
มาตรา 206 บัญญัติว่า “ในกรณีอันเกิดแต่มูลละเมิด ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดมาแต่เวลาที่ทำละเมิด”
มาตรา 224 บัญญัติว่า “หนี้เงินนั้น ท่านให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดร้อยละเจ็ดกึ่งต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้น โดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น

ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยขณะผิดนัด
การพิสูจน์ค่าเสียหายอย่างอื่นนอกกว่านั้น ท่านอนุญาตให้พิสูจน์ได้”
และโปรดดูคำพิพากษาฎีกาที่ 2361/2515 (ประชุมใหญ่) ซึ่งเป็นคำพิพากษาแรกที่เป็นบรรทัดฐานตัดสินใจความว่า การที่ศาลกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้จำเลยชดใช้นั้น มิใช่ว่าโจทก์เสียหายตั้งแต่วันพิพากษาดำเนินการที่อ้างมาข้างต้น แต่โจทก์เสียหายมาตั้งแต่วันทำละเมิด จำเลยจึงต้องเสียดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ต้องชดใช้ตั้งแต่วันทำละเมิด

³⁴ De Becker, Civil Code of Japan, Annotated, art. 710 P. 274 อ้างใน จิตติ
ติงศภัทิย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 241-452, หน้า 590.

³⁵ เข็มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (กทม:สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2529), หน้า 75.

1) ปัญหาว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นหรือไม่ เป็นไปตามหลักทั่วไปที่ว่าโจทก์กล่าวอ้าง ถ้าจำเลยให้การปฏิเสธ โจทก์จึงต้องมีหน้าที่นำสืบ ถ้าโจทก์สืบได้ไม่สม ต้องถือว่าไม่มีความเสียหายเกิดขึ้น ศาลต้องยกฟ้องโจทก์ ดังนั้น ถ้าหากโจทก์ไม่อาจสืบได้ว่าตน “เสียหายเนื่องมาจากการกระทำของจำเลย” แล้ว ศาลย่อมไม่อาจพิพากษาให้จำเลยรับผิดชอบได้³⁶

2) ปัญหาว่าจำนวนค่าเสียหาย (Quantum of Damages) เป็นเท่าใด จะพิจารณาตามที่บัญญัติมาตรา 438 ได้กำหนดไว้ ฉะนั้น แม้ความเสียหายนั้นโจทก์ไม่อาจนำสืบได้ว่าเป็นจำนวนเท่าใด ศาลก็สามารถจะกำหนดให้ได้³⁷ เพราะศาลมีอำนาจตามมาตรา 438 วรรคแรก ที่จะกำหนดค่าสินไหมทดแทนแห่งละเมิดที่โจทก์ร้องขอ โดยมีต้องเกรงว่าจะเป็นการลงโทษผู้กระทำละเมิดที่เรียกว่า “Punitive Damages” แต่อย่างใด เพราะเป็นสิทธิตามกฎหมายของโจทก์และเป็นอำนาจตามกฎหมายของศาลที่อาศัยข้อเท็จจริงตัดสินซึ่งเป็นค่าเสียหายตามจริง “Substantial Damage”³⁸ นั่นเอง

จึงกล่าวได้ว่า บทบัญญัติมาตรา 438 นี้ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดแนวทางให้ศาลกำหนดค่าสินไหมทดแทน โดยอาศัยข้อเท็จจริงที่โจทก์นำสืบประกอบกับดุลพินิจของศาล ในการที่จะกำหนดความรับผิดชอบของจำเลยผู้กระทำละเมิดได้อย่างกว้างขวางโดยมิได้จำกัดเพียงบทบัญญัติในมาตรา 443- 447 เท่านั้น³⁹ กล่าวได้ว่าคดีที่มีความเสียหายต่อ “สิทธิ” ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายได้ตามมาตรา 438 วรรคแรก⁴⁰

³⁶ สุขุม ศุภนิธย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด, หน้า 203-209.

³⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 366/2474, 909/2497, 768/2509 และ 3101/2524 ใจความว่า การกำหนดค่าสินไหมทดแทนฐานละเมิดตามมาตรา 437 นั้น แม้โจทก์จะสืบไม่ได้ว่าตนได้เสียหายไปมากน้อยเท่าใดก็ดี ศาลมีอำนาจวินิจฉัยกำหนดให้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการละเมิด

³⁸ เป็นค่าเสียหายที่คำนวณนับตามความร้ายแรงแห่งความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดตามแนวทางของประเทศอังกฤษ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน ดูเพิ่มใน เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายกฎหมายอังกฤษว่าด้วยละเมิด (2479), หน้า 142.

³⁹ โปรดดูเพิ่มเติมใน สุขุม ศุภนิธย์, “ค่าสินไหมทดแทนในมาตรา 438: สิทธิของผู้เสียหายและอำนาจตามกฎหมายของศาล”, หน้า 81.

⁴⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 124/2477

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 939-940/2477 โฆษณาข้อความอันฝ่าฝืนต่อความเป็นจริง ทำให้เขาเสียหายต่อทางทำมาหาได้ แม้ไม่ใช่หมิ่นประมาทต่อชื่อเสียงตามมาตรา 447 โดยตรง ก็อาจบังคับให้โฆษณาความจริงแก่ข่าวที่ไม่จริงนั้นได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 124/2487 คำเขาด้วยถ้อยคำหยาบคายเป็นการละเมิดสิทธิของเขา ศาลก็ให้ค่าเสียหายได้โดยกำหนดจำนวนเงินให้ชัดใช้ตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 64/2501 ใช้ชื่อบริษัทอื่นเป็นชื่อบริษัทของจำเลยโดยละเมิด ศาลอาจบังคับให้ถอนชื่อนั้น ทั้งให้ใช้ค่าเสียหายด้วยก็ได้

สิทธิเรียกค่าเสียหาย 5 กรณีที่กฎหมายลักษณะละเมิดกำหนดไว้เป็นการเฉพาะคือ

- ก. ทำให้สูญเสียชีวิต ตามมาตรา 443
- ข. ทำให้เสียหายต่อร่างกาย อนามัย ตามมาตรา 444
- ค. ทำให้ขาดประโยชน์แรงงาน ตามมาตรา 445
- ง. ค่าเสียหายต่อร่างกาย เสรีภาพ ที่ไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้ ตามมาตรา 446
- จ. ค่าเสียหายต่อชื่อเสียง ตามมาตรา 447

ฉะนั้น หากความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นกรณีอยู่ในบังคับของมาตราใดโดยเฉพาะก็ต้องวินิจฉัยไปตามความที่บัญญัติไว้ ส่วนที่อยู่นอกเหนือบทบัญญัติเฉพาะเรื่องแล้วก็ต้องพิจารณาวินิจฉัยไปตามบททั่วไปในมาตรา 438 นี้

คำสินไหมทดแทนต่อชื่อเสียง

เมื่อ “สิทธิส่วนตัว” ในส่วนของชื่อเสียงของบุคคลถูกทำลายละเมิด กฎหมายได้กำหนดคำสินไหมทดแทนต่อชื่อเสียงไว้เป็นการเฉพาะไว้ในมาตรา 447

“ มาตรา 447 บุคคลใด ทำให้เขาต้องเสียชื่อเสียง เมื่อผู้ต้องเสียหายร้องขอศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นจัดการตามสมควร เพื่อให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับคืนดีแทนให้ใช้ค่าเสียหาย หรือทั้งให้ใช้ค่าเสียหายด้วยก็ได้ ”

มาตรานี้มีที่มาจากกฎหมายแพ่งญีปุ่นมาตรา 723 ซึ่งบัญญัติเป็นภาษาอังกฤษดังนี้⁴¹

Against a person who has injured the honour (reputation) of another the Court may, upon the demand of the injured party, order suitable measures to be adopted for the recovery of his honour (reputation) instead of, or together with, compensation for damage.

และกฎหมายลักษณะหนี้ของสวิส มาตรา 43 ซึ่งบัญญัติเป็นภาษาอังกฤษดังนี้⁴²

The judge shall determine the nature and amount of compensation for the damage sustained, taking into account the circumstances as well as the degree of fault.

Where compensation is awarded by way of annuity, the party liable shall be simultaneously required to give security.

บทบัญญัติมาตรานี้ กำหนดถึงค่าเสียหายจากการกระทำละเมิดที่ทำให้เสียชื่อเสียง ซึ่งเป็นกรณีละเมิดโดยเฉพาะเจาะจงตามมาตรา 423 เนื่องจาก เป็นกรณีที่ไม้อาจคำนวณความเสียหายได้อย่างแท้จริง และเป็นที่ยอมรับได้ว่าแม้จำเลยจะชดใช้เป็นค่าเสียหายให้โจทก์แล้ว แต่ชื่อเสียงของโจทก์ที่เสียหายไปก็ยังไม่กลับคืนมาได้ดังเดิม ดังนั้น กฎหมายจึงกำหนดวิธีชดใช้เป็นค่าสินไหมทดแทนไว้โดยเฉพาะในมาตรา 447 นี้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นค่าเสียหายอื่น ๆ ตามบททั่วไปในมาตรา 438 นั่นเอง⁴³

การจัดการแก้ไขให้ความเสียหายต่อชื่อเสียงกลับคืนคืนไม่ว่าจะโดยวิธีใด ตามมาตรา 447 นี้เป็นเรื่องที่โจทก์จะต้องขอมาในฟ้องต่อศาลให้มีคำสั่ง ศาลจึงจะมีคำสั่งได้ เช่น ขอให้ลงแก้ไขข้อความในหนังสือพิมพ์ในข้อความที่ไม่จริงนั้นให้ถูกต้อง หรือถอนความเท็จเดิมนั้นเสีย เป็นต้น เมื่อได้กำหนดทางแก้เช่นนี้แล้ว ศาลจะให้ค่าเสียหายอีกหรือไม่ก็ได้⁴⁴

⁴¹ อ่างใน สุขุม ศุภนิคย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด, หน้า 262.

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 79.

⁴³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 263.

⁴⁴ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 2, หน้า 616-617.

คำพิพากษาฎีกาที่ 126/2517 โจทก์เป็นบุคคลมีชื่อเสียงเกียรติคุณในสังคม มีคนรู้จักในทางที่ดี จำเลยโฆษณาทางหนังสือพิมพ์โดยไม่เป็นความจริง ทำให้โจทก์เสียหายแก่ชื่อเสียงเช่นนี้ มีเหตุสมควรจัดให้ชื่อเสียงของกลับคืนดีด้วยการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ โดยจำเลยเสียค่าใช้จ่าย

ควรสังเกตว่า มาตรา 447 นี้ บัญญัติเฉพาะกรณีทำละเมิดต่อชื่อเสียงเท่านั้น หากเป็นการทำละเมิดต่อเกียรติคุณหรือทางทำมาหาได้แล้ว ในความเห็นของ โจทก์จะขอให้ศาลสั่งตาม มาตรา 447 นี้ได้ในฐานะที่เป็นบทไกล่เกลี่ยอย่างยิ่ง หรือมิฉะนั้น ศาลอาจจะใช้อำนาจตามมาตรา 438 กำหนดการใช้ค่าสินไหมทดแทนในกรณีดังกล่าวนี้ก็คงจะไม่มีผลแตกต่างกัน⁴⁵

ผู้เขียนขอกล่าวโดยสรุปครั้งหนึ่งว่า เมื่อมีความไม่ไต่ดูละหว่างสิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศ เนื่องจากการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการสื่อสารมีมากกว่าแนวทางในการหวงกันสิทธิส่วนตัว ประกอบกับความรู้สึกของเอกชนในความเป็นส่วนตัวมีมากขึ้น แต่สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนตัว เช่น คะแนนสอบของบุคคลในการศึกษาชั้นต่าง ๆ ผลสอบเข้าทำงาน รายการความเคลื่อนไหวทางการเงินในบัญชีเงินฝาก ประวัติและข้อมูลในการไปพบแพทย์ของผู้ป่วย ข้อมูลเกี่ยวกับการประกันสุขภาพ - ประกันสังคม - ประกันรถยนต์ ข้อมูลหมายเลขและความถี่ที่ใช้โทรศัพท์ ข้อมูลการจับจ่ายโดยบัตรเครดิต ข้อมูลการเดินทางไปต่างประเทศ-การเดินทางไปพักผ่อน ฯลฯ ข้อมูลข่าวสารส่วนตัวของบุคคลเหล่านี้กลับมีการติดตาม และเข้าถึง รวมทั้ง เผยแพร่ได้อย่างรวดเร็ว

สิทธิที่จะมีความเป็นส่วนตัวนั้นวันหนึ่งจะถูกล่วงล้ำง่าย โดยที่ผู้อื่นที่ก้าวล่วงซึ่งสิทธิส่วนตัวนั้น ไม่มีสิทธิแต่อย่างใดและอาจเป็นไปได้ว่า คนทั่วไปไม่คิดว่าการล่วงรู้ข้อมูลเหล่านั้นหรือการนำไปเผยแพร่ซึ่งข้อมูลส่วนตัวนั้น เป็นการกระทำความผิด การกระทำดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นการใช้เสรีภาพที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่คนอื่น การพิจารณาต่อกรณีดังกล่าว จึงต้องใช้กลไกในทางกฎหมายมาใช้เพื่อพยายามปรับสภาวะที่ไม่ไต่ดูลดังกล่าว โดยผู้เขียนพิจารณากฎหมายลักษณะละเมิดเป็นเครื่องมือ

ซึ่งแม้ว่าในกฎหมายไทยจะมีบทบัญญัติมาตรา 423 อันเป็นบทบัญญัติเฉพาะไว้เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนตัวของบุคคลในส่วนของข้อมูลข่าวสาร แต่ก็มีข้อจำกัดว่าต้องที่เป็นเรื่องที่มีฝ่าฝืนต่อความเป็นจริงเท่านั้น จึงจะเป็นความผิดและเรียกร้องค่าเสียหายได้ แต่มีข้อมูลสาร

⁴⁵ ไพจิตร ปุญญพันธ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด (กทม:สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2525) , หน้า 234.

สนเทศที่เกี่ยวกับสิทธิส่วนตัวที่เป็นความจริงหากแต่เจ้าของข้อมูลไม่พึงประสงค์จะให้เกิดการไขข่าวแพร่หลายจำนวนไม่น้อยที่ถูกละเมิดสิทธิและเกิดความเสียหาย กลไกตามมาตรา 423 จึงไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลข่าวสารในกรณีดังกล่าวนี้ได้ จึงต้องมาพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 420 อันเป็นบทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับการละเมิด ซึ่งมีที่มาจากประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมาตรา 823 ตามที่ได้กล่าวถึงในข้างต้นมาแล้ว ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าสามารถใช้มาตรา 420 เพื่อให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับสิทธิส่วนตัวที่เป็นความจริงที่ไม่ต้องการให้มีการไขข่าวแพร่หลายและได้รับความเสียหายได้ โดยพิจารณาว่าเป็นการให้ความคุ้มครองใน “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด” ตามมาตรา 420 ได้ เพราะคำว่าสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดควรมีแนวทางพิจารณาตามแนวคิดที่ว่า “สิทธิตามกฎหมาย” ไม่จำเป็นต้องจำกัดเฉพาะสิทธิที่มีกฎหมายบัญญัติรับรองและให้ความคุ้มครองเป็นการชัดเจนเท่านั้น และถือว่าการตรากฎหมายเป็นเพียงรูปแบบหนึ่งของกฎหมาย หากต้องรอให้มีการตรากฎหมายบัญญัติเพื่อที่จะให้ความคุ้มครองแก่ประโยชน์ที่บุคคลหนึ่งมีอยู่และบุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องเคารพ อย่างเช่นกรณีของ “สิทธิส่วนตัว” นี้ ก็อาจจะเกิดความเสียหายที่ไม่มีการเยียวยาชดใช้ สังคมก็จะไม่สามารถดำรงอยู่ได้โดยสงบสุข ซึ่งจะผิดต่อวัตถุประสงค์หลักของการยินยอมเข้ามารวมตัวกันเป็นสังคมภายใต้กฎเกณฑ์ที่ร่วมกันสร้างขึ้น

ฉะนั้นผู้เขียนเห็นว่า ควรแปลและใช้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดตามมาตรา 420 ให้คุ้มครองสิทธิส่วนตัวของบุคคลจากการสื่อสารสนเทศ ตามเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ซึ่งต่อไปในการสื่อสารส่วนบุคคล หรือการไขข่าว โฆษณา อันมีลักษณะเป็นการสื่อสารมวลชน ในเรื่องจริงที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนตัวของบุคคลใด ๆ แล้วเกิดความเสียหาย จะถือว่าไม่มีความเสียหายทางแพ่งอีกไม่ได้แล้ว

จากการขาดดุลยภาพระหว่าง การสื่อสารสนเทศและสิทธิส่วนตัวในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของเอกชน ส่วนหนึ่งเนื่องมาจาก “สื่อ” มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีไปไกลมากกว่าความสามารถที่จะหวงกันเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล มาตรการทางกฎหมายเป็นมาตรการทางสังคมอย่างหนึ่งเพื่อช่วยเหลือเอกชนจากการถูกล่วงล้ำซึ่งสิทธิส่วนตัวดังกล่าวนี้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าบทบัญญัติลักษณะละเมิด มาตรา 420 ยังสามารถที่จะนำมาใช้เพื่อการคุ้มครองสิทธิส่วนตัวของเอกชนได้

3.3 ประมวลกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายมหาชน เนื่องจากกำหนดลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิดและมีโทษหากไม่ปฏิบัติตาม ผู้สื่อสารทั้งการสื่อสารส่วนบุคคลและการสื่อสารแบบสาธารณะ หากได้กระทำการครบตามองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ ย่อมมีความผิดและอาจได้รับโทษ โดยจะพิจารณาบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวของบุคคลกับการสื่อสารสนเทศในกฎหมายอาญาดังนี้

- 3.3.1 ความผิดเกี่ยวกับชื่อเสียงและเสรีภาพ
  - 3.3.1.1 ความผิดฐานหมิ่นประมาท
  - 3.3.1.2 ความผิดฐานเปิดเผยความลับ
- 3.3.2 ความผิดฐานดูหมิ่น

3.3.1 ความผิดเกี่ยวกับชื่อเสียงเสรีภาพ

3.3.1.1 ความผิดฐานหมิ่นประมาท

ก) สถานะของสิทธิส่วนตัว

มาตรา 326 “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษ...”

องค์ประกอบของมาตรา 326 แยกได้เป็น

1. ผู้ใดใส่ความผู้อื่น
2. ต่อบุคคลที่สาม
3. โดยเจตนา
4. โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง

กฎหมายอาญาลักษณะหมิ่นประมาท ได้กำหนดลักษณะของการกระทำที่จะเป็นความผิด โดยจะต้องพิจารณาตามองค์ประกอบ ของความผิดฐานหมิ่นประมาท ดังนี้

องค์ประกอบความผิดข้อ 1 “ผู้ใดใส่ความผู้อื่น” ความหมายของการใส่ความคือ การแสดงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งพาดพิงไปถึงผู้อื่น ข้อเท็จจริงนั้นอาจจะเป็นความจริงหรือไม่จริงก็ได้⁴⁶ ฉะนั้น ความเข้าใจที่ว่าจะต้องเป็นการกล่าวหรือแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นเท็จถึงจะเป็นการใส่ความนั้น จึงเป็นความเข้าใจที่ยังคลาดเคลื่อน

หลักกฎหมายเรื่องหมิ่นประมาท ไม่ได้ขึ้นอยู่กับข้อความว่าจะเป็นเรื่องจริงหรือไม่อย่างหลักกฎหมายแห่งลักษณะละเมิดมาตรา 423 ที่จะต้องไขข่าวแพร่หลายเฉพาะเรื่องที่ฝ่าฝืนต่อความเป็นจริงเท่านั้น

หลักกฎหมายในเรื่องหมิ่นประมาทให้พิจารณาว่า การแสดงข้อเท็จจริงอย่างใด ๆ พาดพิงไปถึงผู้อื่นนั้น จะต้องเป็นการกล่าวยืนยันถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้วหรือเป็นอยู่ในขณะพูด การกล่าวถึงเหตุการณ์ในอนาคต เช่น อภิสิทธิ์ นาย ก.จะเป็นผู้ร้าย การกล่าวถึงข้อเท็จจริงที่เป็นไปไม่ได้ เช่น นาย ก. เป็นหมา⁴⁷ การกล่าวถึงข้อเท็จจริงที่มีลักษณะคลุมเครือเลื่อนลอยเป็นคำชู้⁴⁸ หรือการกล่าวด้วยความน้อยใจในขณะที่มีอารมณ์โกรธแค้น⁴⁹ หรือเป็นเพียงถ้อยคำเปรียบเทียบกับไม่สุภาพ⁵⁰ ย่อมไม่เป็นการยืนยันข้อเท็จจริงในความหมายนี้

วิธีการใส่ความ อาจกระทำโดยใช้วาจาเป็นคำพูด เขียนเป็นตัวหนังสือ วาดเป็นรูปการ์ตูน หรือใช้กิริยาท่าทางหรือใช้คำถามก็ได้⁵¹ เมื่อคำถามนั้นมีลักษณะเป็นการยืนยันข้อเท็จจริง หรือ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴⁶ พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 - 398 (กทม. : โรงพิมพ์เจริญกิจ , 2525) , หน้า 51.

⁴⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 200/2511

⁴⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 1201/2505

⁴⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 106/2506

⁵⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 1142/2516

⁵¹ สมชัย ศิริบุตร, “ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง” เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายอาญา 2: ภาคความผิด เล่มที่ 2 หน่วยที่ 8- 5 , พิมพ์ครั้งที่ 6 (กทม : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529), หน้า 152.

แม้ในคำถามนั้นจะไม่มีลักษณะเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงแต่กริยาทำทางที่แสดงออกทำให้ผู้ฟังเข้าใจว่าผู้เสียหายเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นคนไม่ดีก็เป็นการใส่ความได้ นอกจากนี้ การบันทึกไว้ในแผ่นเสียง แผ่นเก็บข้อมูล (Disket) หรือ บันทึกไว้ในเทปบันทึกเสียง (Casset Tape) แล้วต่อมาเอามาเผยแพร่ด้วยประการใด ๆ ก็เป็นการใส่ความต่อบุคคลที่สามแล้ว

การกล่าวข้อความแสดงความคิดเห็น หรือความคาดคะเนถือว่าไม่ถึงขนาด ใส่ความ⁵² แต่อย่างไรก็ตาม การกล่าวประชดประชัน การด่ากันหยาบๆ คายๆ แม้ไม่เป็นการใส่ความ ก็อาจจะเป็นการดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าได้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 393

การใส่ความจะต้องเป็นการใส่ความผู้อื่นซึ่งจะต้องมีสภาพบุคคล ด้วยเหตุนี้การใส่ความทารกในครรภ์มารดาที่ย่อมไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท⁵³ การใส่ความบุคคลที่ตายแล้วก็อาจมีความผิดฐานหมิ่นประมาทผู้ตายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 327⁵⁴ นอกจากนี้การใส่ความนิติบุคคลก็อาจจะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท⁵⁵

ลักษณะของการใส่ความจะต้องมุ่งถึงตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งอย่างเจาะจง ถ้ากล่าวถึงบุคคลหลายคนหรือเป็นกลุ่มคณะ การใส่ความนั้นจะต้องเพียงพอให้เห็นว่าหมายถึงบุคคลทุกคนในกลุ่ม ถ้าไม่เป็นที่เข้าใจได้ว่าเป็นบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะไม่เป็นความผิด เช่น กล่าวถึงบุคคลบางคนในพรรคประชาธิปัตย์ สมาชิกในพรรคคนใดคนหนึ่งฟังไม่ได้ ในเมื่อไม่มีอะไรแสดงว่าพุ่งเล็งถึงผู้นั้นโดยเฉพาะ⁵⁶ แต่ถ้ากล่าวถึงคนกลุ่มหนึ่งแล้วอาจเข้าใจได้ว่าหมายถึงทุกคนในกลุ่มนั้นก็อาจจะเป็นความผิดได้ เช่น กล่าวว่ายานความเมืองร้อยเอ็ดเป็นนกสองหัว ในเมืองร้อยเอ็ดมีหนายว่าความอยู่ 10 คน อาจเป็นการใส่ความหมิ่นประมาทหนายความทั้ง 10 คนนั้นได้⁵⁷

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1734/2503

⁵³ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญามาตรา 2-3 เล่ม 2, หน้า 403.

⁵⁴ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 327 บัญญัติว่า “ผู้ใดใส่ความผู้ตายต่อบุคคลที่สาม และการใส่ความนั้นน่าจะเป็นเหตุให้บิดามารดา คู่สมรสหรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท...”

⁵⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 531-532/2474

⁵⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 56/2490, 1325/2498, 619/2517, 1636/2522

⁵⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 295/2505, 334-335/2477, 448/2489

แต่อย่างไรก็ตาม การใส่ความแม้อันเป็นเรื่องที่เป็นความจริงก็ยังคงเป็นหมิ่นประมาท ซึ่งต่างกับการหมิ่นประมาทในทางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 423 ที่กรณีจะเป็นความผิดได้จะต้องเป็นการกล่าวข้อความที่ไม่จริงเท่านั้น

องค์ประกอบความผิดข้อ 2 “ต่อบุคคลที่สาม” การใส่ความผู้อื่นจะเป็นความผิดได้จะต้องเป็นการใส่ความต่อบุคคลที่สาม ส่วนจะเป็นที่คนนั้นไม่ใช่ข้อสำคัญ การใส่ความต่อบุคคลที่อยู่ต่อหน้าในการสื่อสารส่วนบุคคล เช่น การพูดคุย การประชุม หรือการใส่ความผ่านสื่อมวลชน เช่น การส่งข้อความเผยแพร่ทางหน้าจอคอมพิวเตอร์ INTERNET การเขียนข่าวเผยแพร่ทางสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งมีผู้อ่านมากมาย หรือการออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงซึ่งมีผู้รับฟังเป็นจำนวนมาก เป็นต้น แต่ถักกล่าวข้อความหมิ่นประมาทต่อผู้ถูกใส่ความตัวต่อตัวไม่เป็นความผิดฐานนี้ แต่อาจมีความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393

บุคคลที่สามต้องทราบและเข้าใจข้อเท็จจริงที่ใส่ความนั้น ถ้าบุคคลที่สามไม่ทราบหรือไม่เข้าใจข้อเท็จจริงนั้นก็ไม่ใช่ความผิด เช่นเดียวกับการใส่ความโดยรหัสลับ หรือความหมายพิเศษที่เข้าใจเฉพาะผู้ใส่ความและผู้ถูกใส่ความโดยบุคคลอื่นไม่ทราบและไม่เข้าใจแม้บุคคลที่สามจะได้ยินได้ฟังก็ไม่ถือเป็นการใส่ความต่อบุคคลที่สาม อย่างไรก็ตาม การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ ถือว่าเป็นการเผยแพร่ต่อบุคคลที่สามแล้ว⁵⁸

องค์ประกอบความผิดข้อ 3 “เจตนา” ผู้กระทำต้องรู้สำนึกว่ามีการแสดงข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใดพาดพิงไปถึงผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม แต่ถ้าเป็นการโฆษณาหมิ่นประมาทในหนังสือพิมพ์ ต้องถือว่ากระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะนำสืบหักล้างเป็นอย่างอื่น⁵⁹

องค์ประกอบความผิดข้อ 4 “โดยประการที่น่าจะทำให้เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง” หมายความว่า ข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างหรือใส่ความนั้นเป็นข้อเท็จจริงที่ถึงขนาดทำให้ผู้อื่นเห็นว่าคุณค่าหรือเกียรติยศของบุคคลที่ถูกใส่ความลดลง และการเสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังนั้นพิจารณาจากความรู้สึกนึกคิดของบุคคลโดยทั่วไปไม่ใช่พิจารณาจากตัวผู้หมิ่นประมาทหรือตัวผู้เสียหาย⁶⁰ โดยใช้ระดับความนึกคิดของวิญญูชน นอกจากนี้ การพิจารณา

⁵⁸ สมชัย ศิริบุตร, “ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง”, หน้า 156.

⁵⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 1059/2481

⁶⁰ พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา, คำอธิบายสรุปประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288-398, หน้า 49.

ลักษณะของการกระทำที่น่าจะทำให้เสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังหรือไม่เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลวินิจฉัยได้เองว่าน่าจะทำให้เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังหรือไม่⁶¹

การใส่ความที่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท ไม่จำเป็นที่จะต้องมีผลทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังเสียก่อน หากเป็นแต่เพียง “น่าจะ” ทำให้เขาเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังก็เพียงพอแล้ว นั่นคือเพียงพฤติการณ์แห่งการกระทำการใส่ความก็ก่อให้เกิดความผิดได้ ไม่ใช่กรณีต้องรอผลแห่งการกระทำของการใส่ความแต่อย่างใด แต่ถ้าวการใส่ความนั้นโดยพฤติการณ์แล้วไม่น่าจะเกิดความเสียหายต่อผู้ถูกใส่ความก็ไม่เป็นความผิด เช่น ใส่ความว่า ข้าราชการทุจริตกรณีนี้นั้นเป็นเรื่องเล็กน้อยใครก็อาจทำได้เสมอไม่ทำให้เสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง⁶²

ความผิดฐานหมิ่นประมาทถ้าได้ทำลงโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏโดยวิธีใด ๆ แผ่นเสียงหรือสิ่งบันทึกเสียงอย่างอื่น กระทำโดยการกระจายเสียงหรือกระทำโดยป้ายประกาศด้วยวิธีอื่นใด การกระทำนี้จะเป็นเหตุเพิ่มโทษให้นักขึ้นเพื่อให้ได้สัดส่วนกับความเสียหายที่จะเกิด ซึ่งได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 328⁶³

ดังนั้น สถานะทางกฎหมายของสิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศตามประมวลกฎหมายอาญาลักษณะหมิ่นประมาทนี้ ได้ให้ความคุ้มครองแก่สิทธิดังกล่าว เพื่อให้บุคคลมีความเป็นอยู่อย่างปกติสุขในอันที่จะไม่ต้องถูกรบกวนในชื่อเสียง เกียรติคุณ ของบุคคลผู้นั้น โดยกฎหมายพิจารณาถึง “การกระทำ” การสื่อสารส่วนบุคคลหรือการสื่อสารกับสาธารณะ หากมีการแสดงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง พาดพิงไปถึงบุคคลอื่นซึ่งรวมไปถึงนิติบุคคลด้วยแล้ว ไม่ว่าข้อเท็จจริงนั้นจะเป็นความจริงหรือไม่ จึงเป็นการให้ความคุ้มครองที่ต่างจากกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด

⁶¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3397-3398/2516 และ 619/2517.

⁶² สัญชัย สัจจวานิช, “หมิ่นประมาท ดูหมิ่น” บทบัญญัติ เล่มที่ 29 ตอนที่ 2, 2515, หน้า 373.

⁶³ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 328 บัญญัติว่า “ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพ หรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด แผ่นเสียงหรือสิ่งบันทึกอย่างอื่น กระทำโดยการกระจายเสียงหรือโดยการกระทำการป้ายประกาศด้วยวิธีอื่นใด ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 4,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 423 กล่าวได้ว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทให้ความคุ้มครองที่กว้างกว่าเพราะแม้เป็นเรื่องที่เป็นความจริงก็เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ แต่อย่างไรก็ดี การกระทำความผิดฐานนี้จะต้องมีเจตนา ซึ่งถ้าเป็นการโฆษณาหมิ่นประมาทในสื่อสาธารณะหรือสื่อมวลชนแล้วสันนิษฐานไว้ก่อนว่ากระทำโดยเจตนา

ส่วนวิธีการในการใส่ความจะใช้สื่อใดนั้น จากการพิจารณาด้วยบทกฎหมายแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าสามารถปรับใช้กับสื่อสมัยใหม่ได้ ดังนั้นการใส่ความต่อบุคคลที่อยู่ต่อหน้าในการสื่อสารส่วนบุคคล เช่น การพูดคุยหรือการประชุม โดยตรง หรือจะกระทำผ่านสื่อโทรศัพท์ โทรสาร วิทยุติดตามตัว คอมพิวเตอร์ ฯลฯ ที่น่าจะทำให้เสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังแล้ว ย่อมเป็นความผิดซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากเป็นการใส่ความผ่านสื่อสาธารณะหรือสื่อมวลชน เช่น การส่งข้อความเผยแพร่ทางหน้าจอคอมพิวเตอร์ INTERNET เพื่อสาธารณะ การเขียนข้อมูลข่าวสารเผยแพร่ทางสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ หรือการส่งกระจายเสียงออกอากาศทางวิทยุ ฯลฯ ที่ทำให้บุคคลผู้เป็นเจ้าของข่าวสารข้อมูลเสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังแล้ว จะมีโทษที่มากกว่าคือ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 4,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เมื่อการกระทำครบองค์ประกอบของความผิดของกฎหมายอาญาตามที่ได้อ้างมาข้างต้น ผู้กระทำการสื่อสารข้อมูลข่าวสารส่วนตัวของผู้อื่น ย่อมมีความผิดและได้รับโทษตามที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ ในส่วนของเอกชนด้วยกันยังถือได้ว่าการกระทำละเมิดต่อ “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420 ด้วย ฉะนั้นผู้เสียหายสามารถฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำเดียวกันนี้อีกด้วย

ข) การเข้าถึงและการเผยแพร่ซึ่งสิทธิส่วนตัว

กฎหมายอาญามาตรา 326 นี้ไม่กำหนดวิธีการได้มาหรือการเข้าถึงซึ่งข้อมูลข่าวสารส่วนตัวของบุคคลอื่นว่าเป็นความผิด แต่กำหนดว่าการเผยแพร่โดย “ใส่ความ” ผู้อื่นต่อบุคคลที่สามจะกระทำได้เท่าที่จะไม่ทำให้ผู้อื่นซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลข่าวสารนั้น เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง โดยศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยในประเด็นนี้เนื่องจากเป็นปัญหาข้อกฎหมาย

ค) ข้อยกเว้นที่ไม่อาจมีสิทธิส่วนตัว

ความผิดฐานหมิ่นประมาทนี้มีบทบัญญัติยกเว้นให้การกระทำไม่เป็นความผิดในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 329 - 331 โดยกำหนดว่า

มาตรา 329 “ผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต

(1) เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม

(2) ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่

(3) ดิชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ

หรือ

(4) ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือการประชุม

ประชุม

ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท”

แต่อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 330 ได้บัญญัติว่า “ในกรณีหมิ่นประมาท ถ้าผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดพิสูจน์ได้ว่าข้อที่หาว่าหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริงผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ห้ามไม่ให้พิสูจน์ ถ้าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์จะไม่ใช่ประโยชน์แก่ประชาชน”

ดังนั้น การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทต่อสิทธิส่วนตัวจากการสื่อสารสนเทศในกรณีนี้ ผู้ที่ข้อมูลข่าวสารส่วนตัวถูกนำมาสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารส่วนบุคคลหรือการสื่อสารกับสาธารณะ ถ้าเป็นเรื่องส่วนตัวและไม่ใช่ประโยชน์แก่ประชาชนแล้วย่อมไม่สามารถพิสูจน์ความจริงได้ จึงไม่อาจกล่าวอ้างเพื่อให้ตนไม่ต้องรับโทษ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 531-532/2474 จำเลยโฆษณาในหนังสือพิมพ์ว่า “กรมอากาศยาน เสียหายเครื่องบินยิ่งกว่าชีวิตนักบิน เพราะห้ามไม่ให้นักบินใช้ร่มชูชีพ นอกจากจะเกิดอุบัติเหตุ ไฟลุกขึ้นในเครื่องบิน” ซึ่งไม่เป็นความจริง เพราะไม่มีระเบียบห้ามเช่นนั้น ดังนี้ไม่ใช้กล่าวเพื่อประโยชน์ของประชาชนหรือสาธารณประโยชน์ จึงขอพิสูจน์ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1072/2505 (ประชุมใหญ่) จำเลยกล่าวหาว่าโจทก์ซึ่งเป็นพระภิกษุ เข้าหานางชีที่ห้องวิปัสสนา ศาลฎีกาโดยที่ประชุมใหญ่วินิจฉัยว่า จำเลยขอพิสูจน์ความจริงได้เพราะประชาชนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธย่อมไม่ต้องการให้ศาสนาหมวมอง และโจทก์เป็นพระ

ภิกษุที่มีตำแหน่งสำคัญทางศาสนา จึงอยู่ในฐานะอันเป็นหลักสำคัญของศาสนิกชนที่จะติดต่อปฏิบัติศาสนกิจด้วยความเลื่อมใสศรัทธาแต่กลับไปทำลายกเมื่อจำเลยพิสูจน์ความจริงให้ประจักษ์ต่อศาลได้ ก็ยอมเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่ขจัดความมัวหมองและเสื่อมเสียแก่พุทธศาสนา ทั้งเป็นประโยชน์แก่คนทั่วไปที่จะไม่มัวหลงเคารพเลื่อมใสใจทักต่อไป การพิสูจน์ความจริงของจำเลยจึงยอมเป็นประโยชน์แก่ประชาชน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 172/2507 ถ้าการใส่ความเป็นเรื่องส่วนตัว หากพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือแก่ประชาชนแล้ว ผู้ถูกหาว่ากระทำผิดยอมขอให้พิสูจน์ความจริงได้เสมอ

นอกจากนี้ มาตรา 331 ของประมวลกฎหมายอาญา ยังได้บัญญัติว่า “ คู่ความ หรือ ทนายความของคู่ความ ซึ่งแสดงความคิดเห็น หรือข้อความในกระบวนการพิจารณาคดีในศาล เพื่อประโยชน์แก่คดีของตน ไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท ”

เหล่านี้เป็นตัวอย่างที่จะพิจารณาว่า “เรื่องส่วนตัว” น่าจะหมายถึง เรื่องที่ไม่เกี่ยวกับหน้าที่การงานของผู้ถูกหมิ่นประมาท ส่วน “เรื่องที่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน” น่าจะหมายถึง เรื่องที่ประชาชนมีส่วนได้เสียอันชอบด้วยกฎหมายที่จะได้รับทราบ⁶⁴

ดังนั้น กรณีที่บุคคลไม่อาจมีสิทธิส่วนตัวได้ตามกฎหมายอาญาลักษณะหมิ่นประมาทจึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ข้อมูลข่าวสารส่วนตัวของบุคคลที่ทำการสื่อสารนั้น ๆ หากเกี่ยวเนื่องกับประโยชน์สาธารณะไม่ว่าจะเป็นกรณีตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 329 หรือกรณีที่เกี่ยวข้องกับความเป็นธรรมในการต่อสู้คดีตามมาตรา 331 แล้ว บุคคลนั้น ๆ ย่อมไม่อาจยกสิทธิส่วนตัวขึ้นมากล่าวอ้าง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

⁶⁴ นกมล รั้วเจริญ, “กฎหมายกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

3.3.1.2 ความผิดฐานเปิดเผยความลับ

กฎหมายอาญาได้กำหนดการกระทำที่เป็นความผิดไว้ในมาตรา 322 - 323 แบ่งได้เป็น

- ก. ความผิดฐานเปิดเผยจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารใด ๆ
- ข. ความผิดฐานเปิดเผยความลับจากการเป็นเจ้าของหน้าที่หรืออาชีพ

ก. ความผิดฐานเปิดเผยจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารใด ๆ

(1) สถานะของสิทธิส่วนตัว

มาตรา 322 กำหนดว่า “ ผู้ใดเปิดเผยหรือเอาจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารใด ๆ ซึ่งปิดผนึกของผู้อื่นไป เพื่อล่วงรู้ข้อความก็ดี เพื่อนำข้อความในจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารเช่นว่านั้น ออกเปิดเผยก็ดี ถ้าการกระทำนั้นน่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ”

ความผิดฐานนี้ จะเห็นได้ว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิส่วนตัวของบุคคลจากการสื่อสารข้อมูลข่าวสาร โดยองค์ประกอบข้อที่ 1 ของความผิดฐานนี้ก็คือ “ การเปิดเผยหรือเอาไป ” ซึ่งจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารใด ๆ ซึ่งปิดผนึกของผู้อื่น

การเปิดเผย คือ การทำให้ผนึกที่ปิดไว้ นั้นออก ทั้งนี้โดยไม่จำเป็นว่าจะล่วงรู้ข้อความหรือไม่ การพยายามใช้เทคโนโลยีเพื่อล่วงรู้ข้อความโดยไม่มีการเปิดเผยก็ถือว่าเป็นการเปิดเผย⁶⁵

⁶⁵ คณิต ฅ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขเพิ่มเติม, (กทม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535), หน้า 124.

ส่วนคำว่า “เปิดผนึก” หมายความว่า การฉีกเปิด หรือทำลายสิ่งที่ห่อหุ้มอยู่ภายนอก เพื่อจะเห็นสิ่งที่อยู่ภายในนั้น จะหุ้มห่อด้วยซองหีบไม้ หีบกระดาษ หรือกระดาษซึ่งเขาได้ผนึกผูกมัดตรึงตราปิด หรือห่อไว้ก็ได้⁶⁶

องค์ประกอบความผิดข้อที่ 2 คือ การเปิดผนึกหรือการเอาไปเพื่อล่วงรู้ข้อความก็ดี หรือเพื่อนำข้อความออกเปิดเผยก็ดี ถือเป็นมูลเหตุจงใจหรือเจตนาพิเศษของมาตรานี้ นอกเหนือจากกระทำโดยเจตนาตามปกติแล้ว หากว่า ถ้าเปิดผนึกหรือเอาไปซึ่งเอกสารดังกล่าวแล้ว แต่ยังไม่ล่วงรู้หรือนำไปเปิดเผย จะเป็นความผิดตามมาตรานี้หรือไม่ จะต้องพิจารณาเจตนาของกฎหมายมาตรานี้ที่ ให้ความรู้ว่าการเปิดผนึกหรือเอาไปนั้น มีเจตนาเพื่อล่วงรู้ หรือเพื่อนำข้อความออกเปิดเผยหรือไม่ ถ้ามีเจตนาดังกล่าวแล้ว แม้จะยังไม่รู้ข้อความในจดหมาย หรือยังไม่ได้นำข้อความออกเปิดเผยก็ดี ก็ถือว่าความผิดสำเร็จแล้ว เพราะมาตรานี้ได้บัญญัติไว้เพียงว่า “เพื่อ” เท่านั้น ไม่ใช่ “ต้องรู้ข้อความ หรือนำเอาข้อความไปเปิดเผยแล้ว” เพราะถือกันโดยทั่วไปว่า ข้อความในจดหมายโทรเลขหรือเอกสารอื่นใดที่ยังปิดผนึกอยู่นั้นเป็นความลับอยู่ในตัว แม้ความจริงจดหมาย โทรเลข หรือเอกสารนั้นจะไม่มี ความลับอะไรเลยก็ตาม ในส่วนนี้จึงเห็นได้ว่า กฎหมายมิได้คำนึงว่าจะมีการล่วงรู้ หรือมีการนำข้อความไปเปิดเผยหรือยัง กล่าวง่าย ๆ ก็คือยังไม่จำเป็นที่จะต้องมีการกระทำในส่วนนี้เพียงแต่มีเจตนาที่จะกระทำเท่านั้น ทั้งนี้เพราะส่วนที่เป็น การกระทำตามมาตรานี้ก็คือ การเปิดผนึก หรือการเอาไปนั่นเอง⁶⁷

ส่วนวัตถุที่กระทำต่อในกรณีตามมาตรานี้ก็คือ จดหมาย โทรเลข หรือเอกสารใด ๆ ซึ่งปิดผนึกของผู้อื่น จะเห็นได้ว่ากฎหมายใช้คำว่า “ซึ่งปิดผนึก” แสดงว่า ถ้าเอกสารต่าง ๆ ดังกล่าวเปิดอยู่ก่อนแล้ว มีคนแอบมาอ่านหรือเอาไปอ่านก็ไม่เข้าองค์ประกอบความผิดของมาตรา 322 ดังนั้น จึงมีปัญหาสำคัญที่น่าคิดว่าคำว่า “เอกสารใด ๆ” กับคำว่า “ปิดผนึก” มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมเพียงใด

ในกรณีนี้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (7), (8), (9) ได้ให้นิยาม “เอกสาร” หมายถึง กระดาษหรือวัตถุอื่นใด ซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่น จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพ หรือวิธีอื่น อันเป็นหลักฐานแห่งความหมาย รวมทั้งเอกสารราชการและเอกสารสิทธิด้วย แต่มิใช่ว่าสิ่งพิมพ์จำนวนมากที่ทำได้ทั่วไปที่ปราศจาก

⁶⁶ สุปิน พูนพัฒน์, คำอธิบายเรียงมาตราประมวลกฎหมายอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กทม : โรงพิมพ์จรัสสินทวงศ์, 2521), หน้า 446.

⁶⁷ สุปิน พูนพัฒน์, คำอธิบายเรียงมาตราประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 446.

เรื่องส่วนตัว จะเป็น “เอกสารใด” ตามความหมายในมาตรานี้ เพราะฉะนั้น จดหมายหรือเอกสารใดในความหมายของมาตรานี้ จึงอยู่ที่ว่าจะต้องมีข้อมูลข่าวสารหรือข้อความอย่างไรๆ ที่เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลอยู่ในนั้น ใบปลิวโฆษณาสินค้า จึงมิใช่ “เอกสารใด” ตามความหมายของมาตรานี้

คำว่า “ปิดผนึก” นั้น ตรงข้ามกับการเปิดผนึกคือ การทำให้วัตถุหรือสิ่งใด ๆ ปิดลงโดยมีวัตถุประสงค์ไม่ให้ผู้อื่นทราบข้อความที่อยู่ในนั้น พจนานุกรมลब्บราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของ คำว่า “ปิด” หมายถึง กั้นไม่ให้เผยออกหรือเอาของแบบติดให้แน่น ส่วนคำว่า “ผนึก” หมายถึง ติดให้แน่น หรืออัดให้แน่น หรือปิดให้แน่น การ “ปิดผนึก” ย่อมแสดงถึง เจ้าของไม่ประสงค์จะให้ผู้อื่นทราบข้อความอยู่ในตัว

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า “เอกสารใด” ตามความหมายในมาตรานี้ จึงหมายถึงสิ่งที่จารึกด้วยลายลักษณ์อักษรทุกชนิดที่จะต้องมามีข้อมูลข่าวสารหรือข้อความอย่างไรๆ ที่เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลอยู่ในนั้น และไม่จำเป็นว่าจะต้องมีความลับอยู่ในนั้น⁶⁸

สถานะของสิทธิส่วนตัวจึงได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอาญามาตรา 322 เฉพาะการสื่อสารสนเทศส่วนบุคคลในสื่อที่เป็น จดหมาย โทรเลข หรือเอกสารอื่นๆ ซึ่งปิดผนึกเท่านั้น

ส่วนสิ่งที่ปรากฏอยู่บนจอคอมพิวเตอร์ เครื่องโทรสาร วิทยุติดตามตัว คอมพิวเตอร์ โน้ตบุค (Note Book) คอมพิวเตอร์แล็ปท็อป (Lab-Top) ผู้เขียนเห็นว่า จะถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็น “เอกสารใด” ตามความหมายในมาตรานี้ยังไม่ได้ เพราะคำว่า “เอกสาร” จะต้องแปลความหมายตามที่ปรากฏในมาตรา 1 ข้างต้น และหากเครื่องดังกล่าวปิดอยู่ก็ยังไม่ถือว่าเป็น “การเปิดผนึก” เอกสารตามความหมายของมาตรานี้

(2) การเข้าถึงและการเผยแพร่ซึ่งสิทธิส่วนตัว

กฎหมายมาตรานี้ พิจารณาได้ว่าทั้งการเข้าถึงหรือการได้มา และการเผยแพร่ ซึ่งข่าวสารข้อมูลส่วนตัวจากการเปิดผนึกหรือเอาไปซึ่งจดหมาย โทรเลขหรือเอกสารใด ๆ นั้นจะต้องเป็นการ

⁶⁸ คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด , หน้า 124.

กระทำโดยวิธีการมิชอบต่อเจ้าของข้อมูลข่าวสารนั้น เพราะการล่วงรู้หรือเปิดเผยข้อความโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายก็เป็นความผิดสำเร็จ แสดงอยู่ในตัวว่าผู้ที่เป็นเจ้าของข้อมูลไม่ประสงค์จะให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้น ๆ

(3) ข้อยกเว้นที่ไม่อาจมีสิทธิส่วนตัว

ในกฎหมายมาตรานี้ มิได้กำหนดข้อยกเว้นที่บุคคลมีอาจมีสิทธิส่วนตัวจากการสื่อสารสนเทศไว้เป็นการเฉพาะ จึงไม่สามารถมีข้อยกเว้นได้ตามมาตรานี้ แต่บุคคลอาจมีข้อยกเว้นที่ไม่สามารถมีสิทธิส่วนตัวได้เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477 ให้อำนาจเจ้าหน้าที่เปิดตรวจจดหมายได้ถ้าจำเป็น เป็นต้น

ข. ความผิดฐานเปิดเผยความลับจากการเป็นเจ้าหน้าที่หรือมีอาชีพ

(1) สถานะของสิทธิส่วนตัว

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 323 บัญญัติว่า “ผู้ใดล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่น โดยเหตุที่เป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ โดยเหตุที่ประกอบอาชีพเป็นแพทย์ เภสัชกร คนจำหน่ายยานางผดุงครรภ์ ผู้พยาบาล นักบวช หมอความ ทนายความ หรือผู้สอบบัญชี หรือโดยเหตุที่เป็นผู้ช่วยในการประกอบอาชีพนั้น แล้วเปิดเผยความลับนั้น ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

การกระทำเป็นองค์ประกอบความผิดที่ 1 คือ “การเปิดเผยความลับของผู้อื่น ซึ่งตนได้ล่วงรู้มาเพราะเป็นเจ้าหน้าที่หรือเพราะวิชาชีพหรือเป็นผู้ช่วยในการประกอบอาชีพนั้น” การเปิดเผยตามความในมาตรานี้ ได้แก่ การนำไปบอกกล่าวแก่บุคคลอื่นต่อไปเพื่อทราบเรื่องราวอันปกปิดของบุคคลอื่น การแจ้งให้ผู้อื่นทราบต่อไป

คำว่า “ความลับ” ตามนัยมาตรานี้ หมายถึง ข้อความซึ่งผู้มีประโยชน์ได้เสียประสงค์จะปกปิด โดยยอมให้รู้ภายในวงจำกัด ประกอบด้วยสาระสามประการคือ ความไม่ค้ำยรู้กันของข้อเท็จจริง เจตจำนงที่จะเก็บไว้เป็นความลับ และผลประโยชน์ของการเก็บไว้เป็นความลับ⁶⁹ และสิ่งใดจะเป็นความลับของบุคคลใดนั้นย่อมไม่เหมือนกัน เพราะบางกรณีเป็นความลับของบุคคลหนึ่ง แต่อีกบุคคลหนึ่งไม่ถือว่าเป็นความลับ ฉะนั้น ข้อความหรือสิ่งใดจะเป็นความลับหรือไม่จึงต้องพิจารณาแล้วแต่ข้อเท็จจริงตามพฤติการณ์แวดล้อมและฐานะของแต่ละบุคคลนั้น

องค์ประกอบความผิดข้อที่ 2 โดยเจตนา และในประการที่น่าจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ก็เป็นความผิดฐานนี้แล้ว

สถานะทางกฎหมายของสิทธิส่วนตัวในมาตรานี้ ได้ให้การคุ้มครองต่อ “ความลับ” ของบุคคล จากผู้ที่ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับนั้นเพราะเหตุที่มีอาชีพหรือเป็นผู้ช่วยผู้มีอาชีพนั้น หรือจากเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องมิให้มีการนำเอาไปเปิดเผย

(2) การเข้าถึงและการเผยแพร่ซึ่งสิทธิส่วนตัว

พิจารณาได้ว่าการเข้าถึงหรือได้มาซึ่งข้อมูลส่วนตัวที่เป็นความลับของบุคคลอื่นนั้นตามมาตรานี้ จะต้องเป็นการกระทำโดยชอบต่อเจ้าของข้อมูลข่าวสาร ส่วนการเผยแพร่จะกระทำมิได้ เพราะเมื่อเป็น “ความลับ” ของบุคคลใด บุคคลนั้นย่อมไม่ต้องการให้ผู้อื่นล่วงรู้เนื่องจากจะเกิดความเสียหายแก่ผู้เป็นเจ้าของข่าวสารข้อมูลนั้นได้

(3) ข้อยกเว้นที่ไม่อาจมีสิทธิส่วนตัว

กฎหมายมาตรานี้มิได้กำหนดกรณีที่จะเป็นข้อยกเว้นไว้ แต่อย่างไรก็ตามอาจมีข้อยกเว้นเนื่องจากความจำเป็นเพื่อประโยชน์ของสาธารณะหรือรัฐได้ตามกฎหมายอื่น ๆ เช่น พระราชบัญญัติโทรเลขโทรศัพท์ พ.ศ. 2477 มาตรา 10 ให้อำนาจเจ้าหน้าที่แจ้งความลับเกี่ยวกับการกระทำผิด ที่ตนรู้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ให้แก่เจ้าพนักงานปกครอง เป็นต้น

⁶⁹ คณิต ฅ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 126.

3.3.2 ความผิดฐานดูหมิ่น

(ก) สถานะทางกฎหมายของสิทธิส่วนตัว

มาตรา 393 “ผู้ใดหมิ่นประมาทผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

องค์ประกอบของดูหมิ่นประกอบด้วย

1. ดูหมิ่นผู้อื่น
2. ซึ่งหน้า หรือด้วยการโฆษณา
3. เจตนา

องค์ประกอบข้อ 1. “ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่น” ความหมายของการดูหมิ่น คือ การสบประมาท ตูถูก เหยียดหยาม ตำว่า ค่อนขอด ตำด้วยถ้อยคำหยาบคาย แดกดัน สาปแช่ง หรือขู่อาฆาต อันทำให้ผู้ถูกดูหมิ่นเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีหรือเดือดร้อนอับอาย

การดูหมิ่นนี้ ผู้กระทำเป็นผู้ดูหมิ่นลดคุณค่าของผู้ถูกดูหมิ่นลงเอง แตกต่างจากกรณีหมิ่นประมาท ที่เป็นการกระทำให้ผู้อื่นนอกจากผู้ถูกดูหมิ่นรู้สึกลดคุณค่าลงในสังคม ฉะนั้น การดูหมิ่นจึงอาจไม่ถึงขนาดเป็นการหมิ่นประมาทเช่น การตำว่า “ไอ้เปรต” เป็นเพียงการดูหมิ่น เพราะอย่างไร การตำนั้นก็ไม่มีทางที่จะทำให้ผู้ถูกตำกลายเป็นเปรตไปได้⁷⁰ แต่การหมิ่นประมาทอาจเป็นการดูหมิ่นไปในตัวเองได้ และอาจมีการหมิ่นประมาทโดยไม่ดูหมิ่นก็ได้ เช่น กล่าววาป่ลัดอำเภอช่วยเหลือผู้กระทำความผิดไม่ให้ต้องรับโทษ ขู่พยานให้ให้การให้สมอ้าง ข้ออ้างของผู้ต้องหา เช่นนี้เป็นแต่การหมิ่นประมาท⁷¹

⁷⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 623/2524

⁷¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 403/2481

องค์ประกอบความผิดข้อ 2 “ซึ่งหน้าหรือโฆษณา” คำว่าซึ่งหน้าหมายถึง ต่อหน้าต่อตา รวมทั้งการกระทำโดยจงใจให้ผู้ถูกดูหมิ่นรู้ แม้จะเป็นการกระทำข้างหลัง หรือข้างๆ ก็ตาม ถ้าอยู่ในระยะที่จะทำให้ผู้ถูกดูหมิ่นรู้ในขณะนั้นก็ เป็น “ซึ่งหน้า” เช่น ช. ดำ น. อยู่ในห้องไม่อยู่ ต่อหน้ามองไม่เห็นตัวกันก็เป็นดูหมิ่นซึ่งหน้า (คำพิพากษาฎีกาที่ 19/2476) การดำผู้ถูกดำ ไม่อยู่ในที่เกิดเหตุและไม่ได้ยินไม่เป็นการดูหมิ่นซึ่งหน้า

ส่วนคำว่า “โฆษณา” หมายถึงการทำให้แพร่หลาย หรือเผยแพร่ไปสู่ประชาชน การส่งจดหมายถึงเป็นการเฉพาะตัว ไม่เป็นการโฆษณา (คำพิพากษาฎีกาที่ 364/2485)

คำพิพากษาฎีกาที่ 110/2516 จ. มีจดหมายดูหมิ่น ว. แต่เสมียนของ ว. แอบอ่าน เสียก่อนไม่เป็นการโฆษณาดูหมิ่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 189/2481 พ. เดินดำ น. ไปตามทางเดินมีบุคคลอื่นสองคนได้ยิน ต่างวาระ ต่างสถานที่ ไม่ถึงขนาดพอที่จะสงเคราะห์ว่าเป็นการโฆษณา

องค์ประกอบความผิดข้อ 3 “โดยเจตนา” ผู้กระทำต้องมีเจตนาที่จะกระทำการดูหมิ่น

สถานะทางกฎหมายของสิทธิส่วนตัว ได้มีความคุ้มครองโดยกฎหมายอาญาจากการสื่อสารสนเทศ ในกรณีที่มีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นการสบประมาท ถูกเหยียดหยาม หรือดำว่าเป็นการลดคุณค่าของผู้ถูกดูหมิ่นลง การกระทำนั้นเป็นความผิดที่ผู้กระทำจะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนด ส่วนจะใช้สิทธิชนิดใดเพื่อเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด ผู้เขียนเห็นว่า กฎหมายอาญามาตรา ๓๒๖ สามารถนำมาปรับใช้ได้

(ข) การเข้าถึงและการเผยแพร่ซึ่งสิทธิส่วนตัว

กฎหมายอาญามาตรา ๓๒๖ ไม่ได้กำหนดว่าการได้มาหรือการเข้าถึงซึ่งข้อมูลข่าวสารแต่อย่างใด ดังนั้น ไม่ว่าการได้มาหรือเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับสิทธิส่วนตัวของบุคคลในมาตรานี้ ไม่เป็นความผิดทั้งการได้มาโดยชอบหรือมิชอบจากผู้เป็นเจ้าของ ส่วนการเผยแพร่นั้นกฎหมายมิได้บัญญัติห้ามไว้ในมาตรานี้โดยตรง แต่หากการกระทำการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นการดูหมิ่นให้แพร่หลายก็จะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๒๖

(ค) ข้อยกเว้นที่ไม่อาจมีสิทธิส่วนตัว

มาตรานี้มิได้บัญญัติข้อยกเว้นเอาไว้ ดังนั้น บุคคลย่อมมีสิทธิส่วนตัวในคุณค่าความเป็นมนุษย์ จึงไม่อาจมีข้อยกเว้นในสิทธิส่วนตัวจากความผิดฐานดูหมิ่นได้

3.4 กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับสื่อต่าง ๆ

3.4.1 พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484

กฎหมายการพิมพ์นี้เป็นกรอบหรือแนวทางที่รัฐกำหนดไว้สำหรับควบคุมผู้ที่มีอาชีพผลิตสิ่งพิมพ์ออกจำหน่ายจ่ายแจกแก่ประชาชนให้ปฏิบัติตามให้อยู่ในขอบเขต เพราะสิ่งพิมพ์ทุกชนิดเป็น “สื่อมวลชน” อย่างหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลต่อการเกิดและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของมวลชน ยิ่งในปัจจุบันนี้โลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคแห่งข้อมูลข่าวสารอันเป็นผลมาจากเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์และด้านการสื่อสารโทรคมนาคม

การส่งผ่านข้อมูลเป็นไปอย่างฉับไวเท่าทันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ความแตกต่างในเรื่องระยะทางไม่เป็นอุปสรรคในการสื่อสารอีกต่อไป การบริโภคข่าวสารข้อมูลของประชาชนในฐานะผู้อ่านเพิ่มมากขึ้น เพราะข้อมูลข่าวสารมีผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตมากขึ้น

การที่มีกฎหมายการพิมพ์เพื่อควบคุมผู้ที่มีอาชีพผลิตสิ่งพิมพ์ออกมาจำหน่ายจ่ายแจกแก่ประชาชนมิให้เกิดการ ก้าวล่วงสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นโดยเนื้อหาสาระของสิ่งพิมพ์ ขณะเดียวกันจะต้องให้เสรีภาพในการ แสดงความคิดเห็นอย่างบริบูรณ์เท่าที่จะเป็นไปได้ โดยไม่ทำให้เกิดความเสื่อมทรามแก่ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนจึงเป็นเรื่องสำคัญ นอกเหนือจากความสำนึกในหน้าที่ และความรับผิดชอบของสื่อมวลชนเองในฐานะเป็นวิชาชีพที่จะต้องมีการจริยธรรมและจรรยาบรรณของผู้มีอาชีพสื่อมวลชน ในการที่จะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนต่อสังคม

กฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวกับการพิมพ์ที่สำคัญและใช้อยู่ในปัจจุบันมีฉบับเดียวคือพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 ส่วนประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 17 ออกโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์หัวหน้าคณะปฏิวัติในปี พ.ศ. 2501 เกี่ยวกับกฎหมายการพิมพ์ได้ถูกยกเลิกไปแล้วในปี พ.ศ. 2512 และประกาศของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 42 ออกโดยพลเรือเอกสฤษดิ์ ชลออยู่ หัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินเมื่อปี พ.ศ. 2518 เพื่อใช้เสริมกฎหมายการพิมพ์ ก็ได้มีการประกาศยกเลิกในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อปี พ.ศ. 2533

ส่วนประกอบของพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 แบ่งออกเป็น 5 ส่วน รวมทั้งสิ้น 66 มาตรา

ส่วนที่ 1 บททั่วไปมี 9 มาตรา เริ่มตั้งแต่มาตรา 4 - มาตรา 12

ส่วนที่ 2 สิ่งพิมพ์นอกจากหนังสือพิมพ์มี 10 มาตรา เริ่มตั้งแต่มาตรา 13 - มาตรา 22

ส่วนที่ 3 หนังสือพิมพ์มี 24 มาตรา เริ่มตั้งแต่มาตรา 23 - มาตรา 46

ส่วนที่ 4 ความผิดและบทกำหนดโทษมี 19 มาตรา เริ่มตั้งแต่มาตรา 47 - มาตรา 65

ส่วนที่ 5 บทเฉพาะกาล มี 1 มาตรา คือมาตรา 66

อนึ่ง ในการวิเคราะห์พระราชบัญญัติการพิมพ์นี้ จะทำการวิเคราะห์แต่เฉพาะเพียงหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนตัวในส่วนของข่าวสารข้อมูลส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศเท่านั้น

คำนิยามศัพท์ที่พิจารณา ปรากฏในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 ดังนี้

“พิมพ์” หมายความว่า ทำให้ปรากฏเป็นหนังสือหรือรูปหรืออย่างใด ๆ โดยการกด หรือการใช้พิมพ์หิน เครื่องกล วิธีเคมี หรือวิธีอื่นใดอันอาจให้เกิดเป็นสิ่งพิมพ์ขึ้นหลายสำเนา

“สิ่งพิมพ์” หมายความว่า สมุด แผ่นกระดาษ หรือวัตถุใด ๆ ที่พิมพ์ขึ้น รวมตลอดทั้งบทเพลง แผนที่ แผนผัง ภาพวาด ภาพระบายสี ใบประกาศ แผ่นเสียง หรือสิ่งอื่นใดอันมีลักษณะเช่นเดียวกัน

“หนังสือพิมพ์” หมายความว่า สิ่งพิมพ์ที่มีชื่อจำหน่ายเช่นเดียวกัน และออกหรือเจตนาจะออกตามลำดับเรื่อยไป มีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม

“ผู้พิมพ์” หมายความว่า บุคคลซึ่งจัดการและรับผิดชอบในการพิมพ์

“ผู้โฆษณา” หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการผลิตสิ่งพิมพ์และจัดให้สิ่งพิมพ์นั้นแพร่หลายด้วยประการใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นการขาย เสนอขายจ่ายแจก หรือเสนอจ่ายแจก และไม่ว่าการนั้นจะเป็นการให้เปล่าหรือไม่

“บรรณาธิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำ ตรวจสอบ แก้ คัดเลือก หรือควบคุม บทประพันธ์หรือสิ่งอื่นในหนังสือพิมพ์

“เจ้าของหนังสือพิมพ์” หมายความว่า บุคคลซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หนังสือพิมพ์

สิ่งที่กฎหมายการพิมพ์พิจารณาให้ความคุ้มครองคือ “สิ่งพิมพ์” และ คำว่า “สิ่งพิมพ์” ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

ก) สิ่งพิมพ์ที่มีไซหนังสือพิมพ์ เป็นสิ่งพิมพ์ที่มีรายการออกโฆษณาไม่แน่นอน ชื่อและรูปแบบมีต่าง ๆ กัน เช่น สารคดี นวนิยาย ตำนาน แผ่นปลิว บทเพลง สมุดรวมภาพ แผ่นเสียง เป็นต้น ผู้จัดทำที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายคือ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา(ตามมาตรา 13) โดยควบคุมคุณสมบัติของผู้พิมพ์ผู้โฆษณาเอาไว้ (ตามมาตรา 14-18)

ข) หนังสือพิมพ์ หมายถึงสิ่งพิมพ์ที่มีชื่อถาวร จำหน่ายเช่นเดียวกันตลอดและออกตามวาระที่กำหนด เรื่องราวที่ลงพิมพ์จะต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ได้ เช่น หนังสือพิมพ์รายวัน (Newspaper) และ หนังสือพิมพ์รายคาบซึ่งปัจจุบันเรียกว่านิตยสาร (Magazine) ผู้จัดทำที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายคือ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และเจ้าของ (ตามมาตรา 23)

สิ่งพิมพ์ที่อยู่นอกเหนือการบังคับของกฎหมายการพิมพ์ มี 3 ประเภทคือ⁷²

- ก) สิ่งพิมพ์ของทางราชการ
- ข) สิ่งพิมพ์ซึ่งรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยกำหนดว่าให้จัดทำได้
- ค) สิ่งพิมพ์ประเภทบัตร ตราสาร แบบพิมพ์ รายงาน ซึ่งใช้การตามปกติเป็นการส่วนตัวหรือการสังคม การเมือง การค้า หรือกิจธุระส่วนตัว

(ง) สถานะของสิทธิส่วนตัว

เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวของเอกชนกับการสื่อสารสนเทศตามกฎหมายการพิมพ์แล้ว ปรากฏว่ามีเฉพาะในกรณีที่เป็นสิ่งพิมพ์ประเภท “หนังสือพิมพ์” เท่านั้น สิ่งพิมพ์อื่นที่นอกจากหนังสือพิมพ์ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนตัวในส่วนของข่าวสารข้อมูลส่วนตัวไว้ใน มาตรา 41 มาตรา 42 มาตรา 43 และมาตรา 65

⁷² พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 มาตรา 6

มาตรา 41 บัญญัติว่า “ หนังสือพิมพ์ใดโฆษณาเรื่องเกี่ยวกับบุคคลใดคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง และอาจจะเกิดความเสียหายแก่บุคคลนั้น บุคคลนั้นอาจแจ้งเป็นหนังสือ ขอให้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์นั้นแก้หรือลงพิมพ์หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธเรื่องนั้น การแก้หรือลงพิมพ์หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธเรื่องที่ว่านี้ จะต้องลงพิมพ์ในฉบับที่จะออกโฆษณาต่อไปจากเวลาที่ได้รับคำขอดังกล่าวแล้ว หรือในฉบับที่ถัดไป

เมื่อได้แก้หรือลงพิมพ์หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธเรื่องที่ว่านี้โดยถูกต้องแล้ว สิทธิในการฟ้องของบุคคลผู้ขอแก้ทั้งทางแพ่งและอาญาเป็นอันระงับลง”

มาตรา 42 บัญญัติว่า “ ถ้าข้อความใดที่ให้แก้หรือหนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธเรื่องตาม มาตรา 40 หรือมาตรา 41 นั้นขัดกับกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นการเสียชื่อเสียง หรือผู้ขอให้แก้มิได้แจ้งชื่อและที่อยู่ของตนให้ชัดเจน บรรณาธิการก็ไม่ต้องแก้หรือนำลงพิมพ์”

มาตรา 43 บัญญัติว่า “ เรื่องหรือข้อความที่ให้แก้หรือหนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธตาม มาตรา 40 หรือ มาตรา 41 นั้น บรรณาธิการจะต้องแก้หรือลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์นั้นโดยครบถ้วนในคราวเดียว และต้องให้อยู่ในหน้าเดียวกับเรื่องอันเป็นเหตุให้แก้หรือปฏิเสธนั้น

เรื่องหรือข้อความที่ให้แก้หรือหนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธตามวรรคก่อน ต้องนำลงพิมพ์ให้ โดยไม่เรียกค่าธรรมเนียม แต่หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธนั้น ต้องไม่เกินกำหนดดังต่อไปนี้

(1) ถ้าเรื่องอันเป็นเหตุที่ขอให้ลงหนังสือพิมพ์ซึ่งแก้หรือปฏิเสธนั้น มีอยู่ไม่ถึงครึ่งแนว (คอลัมน์) หรือครึ่งหน้าหนังสือพิมพ์ หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธต้องไม่เกินกว่าครึ่งแนวหรือหนึ่ง หน้าหนังสือพิมพ์ แล้วแต่กรณี โดยมีขนาดแนวและตัวอักษรในเนื้อเรื่องเช่นเดียวกัน

(2) ถ้าเรื่องอันเป็นเหตุที่ขอให้ลงพิมพ์หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธนั้น มีอยู่ตั้งแต่ครึ่งแนว หรือครึ่งหน้าหนังสือพิมพ์ขึ้นไป หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธต้องไม่เกินกว่าสองเท่าของเรื่องนั้น แล้วแต่กรณี โดยมีขนาดแนวและตัวอักษรในเนื้อเรื่องเช่นเดียวกัน

ถ้าหนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธเรื่องเกินกำหนดที่ว่ามานี้เมื่อได้ออกโฆษณาแล้ว เจ้าของหนังสือพิมพ์มีสิทธิเรียกค่าธรรมเนียมเฉพาะในส่วนที่เกินจากผู้ขอให้ลงพิมพ์ตามอัตราค่าแจ้งความตามปกติได้

สิทธิขอให้แก้หรือลงหนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธตั้งว่ามานี้เป็นอันระงับลงภายหลังหกเดือน นับแต่วันที่หนังสือพิมพ์นั้นออกโฆษณา”

มาตรา 65 บัญญัติว่า “ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ใดละเลยไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วน ในการแก้ข้อความหรือลงพิมพ์หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธเรื่องตามมาตรา 40 มาตรา 41 หรือ มาตรา 43 มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท”

สถานะทางกฎหมายของสิทธิส่วนตัวในกฎหมายการพิมพ์ พิจารณาได้จากบทบัญญัติ มาตรา 41 ซึ่งกฎหมายการพิมพ์ให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวในส่วนของการข่าวสารข้อมูลเฉพาะ ในสื่อ “หนังสือพิมพ์” ที่ได้ “โฆษณา” คือ ทำให้แพร่หลายเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับบุคคลที่ไม่เป็น ความเป็นจริงและอาจเกิดความเสียหายแก่บุคคลนั้น ทำนองเดียวกับที่ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ลักษณะละเมิด มาตรา 423 ให้ความคุ้มครองไว้ หากแต่ในกฎหมายการพิมพ์ได้ กำหนดวิธีการบรรเทาความเสียหายแก่บุคคลไว้โดยตรง กล่าวคือ ให้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ นั้นแก้ไขข้อความเอง หรือลงพิมพ์หนังสือชี้แจงหรือปฏิเสธข้อความที่คลาดเคลื่อนจากความเป็น จริงนั้น โดยให้ลงข้อความให้ละเอียดตามที่มาตรา 43 ได้กำหนดวิธีการไว้ ทั้งนี้ สิทธิขอให้แก้ไข ข้อความดังกล่าวมีกำหนดเวลาใช้สิทธิได้ภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่หนังสือพิมพ์นั้นออกโฆษณา และหากบรรณาธิการละเลยไม่ปฏิบัติตามแก้ไขตามที่กฎหมายกำหนด ย่อมเป็นการกระทำความ ผิดที่กฎหมายกำหนดโทษทางอาญาไว้ คือโทษปรับ

การให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนตัวในส่วนของการข่าวสารข้อมูลส่วนตัวของบุคคลกับการสื่อ สารสนเทศตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 ซึ่งถือได้ว่าเป็นกฎหมายมหาชนลักษณะ เฉพาะแล้ว จะเห็นว่า มีการให้ความคุ้มครองเพียงบางส่วน กล่าวคือ เฉพาะสารสนเทศส่วนตัว ที่คลาดเคลื่อนต่อความเป็นจริงเท่านั้นและมีโทษปรับที่ต่ำมากคือหนึ่งร้อยบาทเท่านั้น เนื่องจาก กฎหมายได้ตราออกมาเมื่อ 60 กว่าปีแล้ว

แต่อย่างไรก็ตาม เอกชนที่ได้รับความเสียหายจากการโฆษณาสารสนเทศส่วนตัว ก็ยังสามารถใช้กฎหมายมหาชนที่เป็นบทบัญญัติทั่วไป คือ ประมวลกฎหมายอาญาฐานหมิ่นประมาท มาตรา 326 ในการกระทำเดียวกันของหนังสือพิมพ์ และพร้อมกันนี้ในฐานะที่เป็นเอกชนด้วยกันระหว่างหนังสือพิมพ์และผู้ได้รับความเสียหาย เอกชนผู้ได้รับความเสียหายยังสามารถใช้ กฎหมายเอกชนที่บัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดตามมาตรา 423 เพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ด้วย และสามารถร้องขอให้ศาลสั่งให้จัดการตามสมควรเพื่อให้ชื่อเสียงกลับคืนดีแทนให้ใช้ค่าเสียหาย หรือให้ใช้ค่าเสียหายด้วยก็ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พหุณชนมาตรา 447

(ข) การเข้าถึงและการเผยแพร่ซึ่งสิทธิส่วนตัว

กฎหมายการพิมพ์มิได้กำหนดการได้มาหรือการเข้าถึงซึ่งข้อมูลข่าวสารส่วนตัวไว้ ดังนั้น ลำพังเพียงการได้มาหรือการเข้าถึงข่าวสารข้อมูลส่วนตัวของบุคคลใด จึงไม่มีจำกัดวิธีการที่จะ

เป็นความผิดต่อเจ้าของข้อมูลข่าวสารดังกล่าว ทั้งในกรณีของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีใช้หนังสือพิมพ์หรือหนังสือพิมพ์ก็ตาม

ส่วนการเผยแพร่ข่าวสารส่วนตัวของบุคคล จากการพิจารณากฎหมายการพิมพ์ในมาตรา 41 จะกระทำได้เฉพาะสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์เท่านั้น กฎหมายกำหนดให้การโฆษณาเรื่องราวส่วนตัวของบุคคลที่เป็นความจริงและไม่เกิดความเสียหายแก่บุคคลนั้น สื่อหนังสือพิมพ์ย่อมสามารถจะกระทำได้โดยไม่เป็นความผิดตามกฎหมายมหาชนฉบับนี้ (ซึ่งอาจจะเป็นความผิดตามกฎหมายมหาชนอื่นเช่นกฎหมายอาญาเรื่องหมิ่นประมาทมาตรา 326 หรือผิดต่อกฎหมายเอกชนอื่น เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดมาตรา 420 ก็ได้)

(ค) ข้อยกเว้นที่ไม่อาจมีสิทธิส่วนตัว

เรื่องราวข่าวสารส่วนตัวใดที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน และความมั่นคงแห่งรัฐแล้ว ย่อมเป็นข้อยกเว้นที่บุคคลไม่อาจมีสิทธิส่วนตัวตามกฎหมายฉบับนี้ เนื่องจากกฎหมายการพิมพ์ ห้ามการขาย จ่ายแจก ซึ่งสิ่งพิมพ์ที่มีการโฆษณาอันอาจขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนั้น เรื่องที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนแม้เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด บุคคลนั้นก็ไม่มีข้อยกเว้นในสิทธิส่วนตัวได้ เช่นเดียวกับกรณีความมั่นคงแห่งรัฐ

การกระทำที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน (มาตรา 8 มาตรา 9 มาตรา 36 วรรค 1) และกรณีความมั่นคงแห่งรัฐ (มาตรา 33 - 35 มาตรา 37 และมาตรา 40) และการฝ่าฝืนมีโทษกำหนดไว้

สำหรับสิ่งพิมพ์ต่างประเทศแล้ว ไม่ว่าจะป็นกรณีขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีหรือเป็นกรณีเพื่อความมั่นคงของรัฐ อธิบดีกรมตำรวจ มีอำนาจออกคำสั่ง ห้ามการสั่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสิ่งพิมพ์ต่างประเทศนั้น⁷³ เช่นคำสั่งอธิบดีกรมตำรวจที่ 29/2525 เรื่องห้ามการสั่งหรือนำสิ่งพิมพ์เข้ามาในราชอาณาจักร ลงวันที่ 8 มกราคม 2525 ห้ามนำเข้าสิ่ง

⁷³ มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484

พิมพ์ “ The Asian Wall Street Journal ” เนื่องจาก มีข้อความอันอาจขัดต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดี เป็นต้น⁷⁴

เมื่อปรากฏว่า ได้มีชาย จ่ายแจก การโฆษณา หรือเตรียมการโฆษณาสิ่งพิมพ์ใด ๆ ซึ่ง เจ้าพนักงานการพิมพ์เห็นว่า อาจจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เจ้าพนักงานการพิมพ์อาจมีคำสั่งเป็นหนังสือห้ามการขาย จ่ายแจก หรือห้ามโฆษณา ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 9 และ มาตรา 36

จึงควรพิจารณาคำว่า “ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี” ที่เป็นอำนาจที่กฎหมาย การพิมพ์ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์ให้ใช้ดุลพินิจพิจารณาควบคุมข่าวสารเพื่อให้เกิด เป็นธรรมในสังคม โดยพิจารณาแยกเป็น 2 ส่วนคือ ความสงบเรียบร้อยของประชาชน และ ศีลธรรมอันดีของประชาชน

ความสงบเรียบร้อยของประชาชน เป็นเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์โดยทั่วไปของสังคม ส่วนรวม (Public Interest) ผันแปรไปตามกาลเวลา โครงสร้างของสังคมและทัศนคติของ มหาชนโดยทั่วไป ซึ่งย่อมอยู่เหนือผลประโยชน์ของเอกชน การวินิจฉัยเรื่องความสงบเรียบร้อย ของประชาชน ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของสังคมและประเทศชาติเป็นใหญ่เหนือผล ประโยชน์ของเอกชน รวมทั้งคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ทัศนคติของ มหาชน โดยที่ผู้วินิจฉัยควรถือหลักเกณฑ์ของวิญญูชน คือ พิจารณาจากความรู้สึกนึกคิดของคน ธรรมดาสามัญที่มีความประพฤติดี ทั้งไม่ควรคำนึงถึงบรรทัดฐานคำตัดสินเดิมมากเกินไป เพราะ คำวินิจฉัยนั้นจะตกอยู่ภายใต้กฎแห่งการเปลี่ยนแปลงเสริมแต่งเพื่อผลสามผลประโยชน์ของหน่วย ต่าง ๆ ในสังคมโดยมหาชนให้การยอมรับ

ความสงบเรียบร้อยของประชาชนสามารถจำแนกได้ เป็น 3 ประเภทใหญ่ดังนี้

1. ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางการเมือง อันจะเกี่ยวข้องกับอำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ
2. ความสงบเรียบร้อยของประชาชนทางเศรษฐกิจ
3. ความสงบเรียบร้อยของประชาชนด้านสังคม ด้านสถาบันครอบครัว ด้านวิชาชีพ และ ด้านสิทธิมนุษยชนที่จะต้องได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมในสิทธิมูลฐานคือ เกียรติและศักดิ์ศรีแห่ง ความเป็นมนุษย์ เช่น สิทธิในการเลือกที่อยู่อาศัย ความเป็นไทแก่ตน เป็นต้น

⁷⁴ ราชกิจจานุเบกษา 99/4 ลงวันที่ 14 มกราคม 2525

ศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมตลอดจนขนบธรรมเนียม ศาสนา ประเพณี ความรู้สึกนึกคิดในแง่ทางจิตใจของหมู่เหล่าประชาชนในสังคมเป็นส่วนรวม⁷⁵ ซึ่งอาจแตกต่างกันไปในแต่ละยุคสมัย ผู้กระทำการขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนเป็นกรณีที่จะได้ ได้รับความอับอายและคำตำหนิติเตียนจากบุคคลอื่น ซึ่งหลักการในเรื่องนี้มักเกี่ยวกับหลักความ สงบเรียบร้อยของประชาชน เพราะโดยปกติการกระทำใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นการขัดขวางต่อความ สงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลจึงมักวินิจฉัยรวมกันไป⁷⁶

เจ้าพนักงานการพิมพ์ได้เคยพิจารณาว่าหนังสือพิมพ์บ้านเมือง ฉบับวันที่ 1 ธันวาคม 2523 ซึ่งพาดหัวข่าวว่า “เปิดโปงโกยกินน้ำตาลรัฐ ฝ่ายบุญชูรวยกันอื้อ กักปิ่นขึ้น กก.30” และในเนื้อข่าวมีใจความสรุปได้ว่า เปิดโปงสิ่งน้ำตาลนอกเข้ามาในแบบชื้อขาย รัฐบาลต้องสูญเสียอย่างมหาศาลมีหน้าช้ำน้ำตาลที่สั่งจากนอกเข้ามาทางโรงงานน้ำอัดลมที่นายบุญชูเป็นประธาน ชื้อไปถึงสามแสนกระสอบในราคา กิโลกรัมละ 8 บาท พอมมีการสั่งขึ้นราคาน้ำตาลดูมเดียว บริษัทนั้นกำไรทันที 150 ล้านบาท การโฆษณาและการพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ดังกล่าว นอกจากจะกระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและอาจจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484⁷⁷

เมื่อกฎหมายการพิมพ์ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์ให้วินิจฉัยว่า หากข่าวสารในสิ่งพิมพ์ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้ว เจ้าพนักงานการพิมพ์มีอำนาจที่จะห้ามการขายหรือแจกสิ่งพิมพ์นั้นทั้งจะให้ยึดสิ่งพิมพ์นั้นด้วยก็ได้⁷⁸ การพิจารณาของเจ้าพนักงานการพิมพ์เป็นดุลพินิจเพื่อให้เกิดความสงบสุขของส่วนรวม ซึ่งควรจะมีแนวทางในการพิจารณาเรื่องความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีตามที่ได้อ้างไว้ข้างต้น

ฉะนั้นหากเรื่องราวข่าวสารส่วนตัวใดที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนและความมั่นคงแห่งรัฐแล้ว ย่อมเป็นข้อยกเว้นที่บุคคลไม่อาจมีสิทธิส่วนตัวได้ แต่อย่างไรก็ตาม พนักงานการพิมพ์มีหน้าที่พิจารณาว่าข่าวสารในสิ่งพิมพ์ขัดต่อความสงบเรียบร้อย

⁷⁵ อุกฤษ มงคลนาวิน, “ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน,” ดุลพาท เล่มที่ 8 ปีที่ 6 (สิงหาคม 2502) : 15.

⁷⁶ สุปิน พูลพัฒน์, “วัตถุที่ประสงค์ต้องห้าม,” ดุลพาท เล่มที่ 8 ปีที่ 6 (สิงหาคม 2502) : 636.

⁷⁷ นกตล รวีเจริญ, “กฎหมายกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์” , หน้า 262.

⁷⁸ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 มาตรา 9

และศีลธรรมอันดีหรือไม่ เจ้าพนักงานการพิมพ์ไม่มีอำนาจพิจารณาว่าเรื่องราวข่าวสารนั้นจะ เกี่ยวเนื่องกับศีลธรรมอันดีและความสงบเรียบร้อยหรือไม่เพราะก็หมายการพิมพ์มิได้ให้อำนาจไว้ ดังนั้นศาลจึงเป็นองค์กรที่วินิจฉัยในเรื่องดังกล่าว

และในส่วนของความมั่นคงแห่งรัฐนั้นพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484

- กำหนดห้ามโฆษณาความลับของราชการก่อนได้รับอนุญาต (มาตรา 33)

- กำหนดห้ามโฆษณาเรื่องราชการทหารหรือการเมืองระหว่างประเทศเมื่อมีเหตุจำเป็น ในการรักษาความสงบเรียบร้อย (มาตรา 34)

- ห้ามโฆษณาข้อความทุกชนิดก่อนตรวจในเวลาประเทศเกิดมีเหตุฉุกเฉินหรือตกอยู่ในภาวะสงคราม (มาตรา 35)

- ห้ามหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นของผู้รับผิดชอบเดียวกัน (หนังสือพิมพ์ในเครือ) ลงข้อความหรือเรื่องที่ตักเตือนหรือต้องส่งตรวจก่อน จากฉบับหนึ่งไปลงในฉบับอื่น (มาตรา 37)

- ห้ามโฆษณาเรื่องของหน่วยราชการคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ (มาตรา 40) เป็นต้น

ข้อยกเว้นที่ไม่อาจมีสิทธิส่วนตัวของบุคคลจากการสื่อสารสนเทศตามกฎหมายการพิมพ์นี้ ได้แก่เรื่องราวข่าวสารส่วนตัวที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนและความมั่นคงแห่งรัฐ

จากการพิจารณาถึงสถานะทางกฎหมาย การเข้าถึงและการเผยแพร่ ตลอดจนข้อยกเว้นของสิทธิส่วนตัวตามกฎหมายฉบับนี้แล้ว ผู้เขียนเห็นว่า การให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวตามกฎหมายการพิมพ์นี้ ไม่เพียงพอต่อสภาพการณ์ในปัจจุบัน เนื่องจากวัตถุประสงค์สำคัญในการตรากฎหมายการพิมพ์ มิได้อยู่ที่การให้ความคุ้มครองสิทธิของเอกชนผู้ที่จะเสียหายจากสื่อสิ่งพิมพ์ หากมุ่งหมายต่อการควบคุมสิ่งพิมพ์

แม้จะมีบทบัญญัติมาตรา 41 จะให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวบุคคลในสารสนเทศส่วนตัวก็ตาม แต่ก็ยังเป็นบทบัญญัติเพียงมาตราเดียวที่มี และเป็นกรณีเฉพาะเรื่องที่หนังสือพิมพ์ได้โฆษณาข้อมูลข่าวสารของบุคคลคลาดเคลื่อนต่อความเป็นจริงเท่านั้น ซึ่งบทลงโทษบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ที่ก่อความเสียหาย กฎหมายการพิมพ์กำหนดโทษปรับไว้ “ไม่เกิน 100 บาท” ซึ่งอัตราโทษนี้ในปัจจุบันปี พ.ศ. 2539 ที่ราคาข่าวราดแกงจานละ 20 - 30 บาทแล้วจะเห็นว่าเป็นอัตราโทษที่ไม่น่าเกรงกลัวแต่อย่างใด และหากเป็นสื่อสิ่งพิมพ์อื่นที่มีใช้หนังสือพิมพ์แล้ว กฎหมายการพิมพ์ก็ไม่บังคับใช้ได้

ในปัจจุบันข้อมูลสารสนเทศของบุคคลที่แม้เป็นเรื่องจริง หากแต่เจ้าของเรื่องไม่ประสงค์จะเปิดเผยแก่สาธารณะ หรือไม่ปรารถนาจะ“ตกเป็นข่าว” ในเรื่องจริงของตน เช่น

- ไม่ต้องการให้ใครทราบว่าขณะนี้เงินอยู่ในบัญชีออมทรัพย์เท่าไร
- ไม่ต้องการให้ใครทราบว่าชอบไปเดินซื้อสินค้าที่สถานที่ใด
- ไม่ต้องการให้ใครทราบว่ามีการเดินทางไปต่างประเทศบ่อย ๆ หรือเดินทางไปยังประเทศใดบ้าง เดินทางเมื่อไร กลับเมื่อไร
- ไม่ต้องการให้ใครทราบว่าชอบสินค้าชนิดใดเป็นพิเศษ
- ไม่ต้องการให้ภาพถ่ายในลักษณะที่น่าอับอายของตนเปิดเผยต่อผู้อื่น
- ไม่ต้องการให้ใครทราบว่าประวัติในการรักษาพยาบาลอย่างไร
- ไม่ต้องการให้ใครทราบว่าประวัติในการศึกษามาอย่างไร เหล่านี้เป็นต้น

เมื่อบุคคลนั้นเป็นเอกชน ที่ต้องการมีชีวิตอยู่อย่างปกติสุขโดยไม่ต้องการ “ตกเป็นข่าว” ในเรื่องจริงนี้แล้ว กฎหมายการพิมพ์ฉบับนี้ไม่สามารถที่จะนำมาปรับใช้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่เอกชนผู้นั้นได้เลย กล่าวได้ว่า การให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวกับสารสนเทศตามกฎหมายฉบับนี้ ยังไม่ได้ดูลึกกับเสรีภาพในการเสนอข่าวสารข้อมูลของสื่อมวลชนในแขนงสิ่งพิมพ์ ในขณะที่กฎหมายฉบับนี้ได้ให้ความคุ้มครองแก่ความสงบเรียบร้อยของรัฐอย่างเต็มที่แล้วตามที่กฎหมายบัญญัติในกรณีต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมา

3.4.2 พระราชบัญญัติโทรเลขโทรศัพท พ.ศ. 2477

พระราชบัญญัติโทรเลขโทรศัพทนี้เป็นกฎหมายที่วางข้อกำหนดในการทำการโทรเลข และโทรศัพทในประเทศไทย โดยถือเป็นอำนาจสิทธิขาดของรัฐที่จะดำเนินการเท่านั้น โดยมอบอำนาจ ในการกระทำการดังกล่าวไว้แก่กรมไปรษณีย์โทรเลข⁷⁹ มีอำนาจตามกฎหมายในการตั้งเสา ซึ่งสายโทรเลขหรือโทรศัพทในเขต อสังหาริมทรัพย์ของเอกชนได้เป็นกรณีพิเศษ โดย

⁷⁹พระราชบัญญัติโทรเลขและโทรศัพท พ.ศ. 2477 มาตรา 5 วรรคท้าย และได้มีพระราชบัญญัติองค์การโทรศัพทแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2497 ตั้งองค์กรที่รับผิดชอบเรื่องโทรศัพทขึ้นเฉพาะ โดยโอนบรรดาทรัพย์สินและหนี้สิน ความรับผิดชอบและธุรกิจของกองโทรศัพทกรมไปรษณีย์โทรเลข ให้แก่องค์การโทรศัพทดำเนินกิจการต่อไป รวมทั้งรับสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ที่กฎหมายให้อำนาจแก่กรมไปรษณีย์โทรเลขในส่วนที่ว่าด้วยการโทรศัพทให้องค์การโทรศัพท

มีความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ประชาชนในกิจการค้าพาณิชย์ที่เจริญขึ้น ย่อมต้องอาศัยการสื่อสารทางโทรเลขและโทรศัพท์ที่มีประสิทธิภาพและทั่วถึงพอเพียงต่อความต้องการของประชาชน ที่ต้องการการสื่อสารที่ฉับไวและเท่าทันกับสถานการณ์ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดแนวทางในการส่งข่าวสารสนเทศที่ผ่าน เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่มิให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน และยกเว้นความเสียหายที่รัฐบาลจะต้องรับผิดชอบในกรณีที่น่าจะเกิดขึ้นจากเครื่องโทรเลขและโทรศัพท์บกพร่องหรือใช้การไม่สะดวก หรือพนักงานคนใดบกพร่องต่อหน้าที่อันเกี่ยวข้องแก่การรับ ส่ง หรือการส่งมอบข่าวสารใด ๆ⁸⁰

พระราชบัญญัติโทรเลขและโทรศัพท์ ที่ใช้ในปัจจุบันรวมเป็น 2 ฉบับ ดังนี้

- พระราชบัญญัติโทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ. 2477
- พระราชบัญญัติโทรเลขและโทรศัพท์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2517

พระราชบัญญัตินี้ได้แบ่งเป็น 5 ส่วนหลัก ๆ รวมทั้งสิ้น 40 มาตรา

ส่วนที่ 1 บทวิเคราะห์ศัพท์และบททั่วไป มาตรา 1 - มาตรา 3 ทวิ และ มาตรา 4

ส่วนที่ 2 อำนาจสิทธิขาดของรัฐ มาตรา 5 - มาตรา 13

ส่วนที่ 3 อำนาจตั้งเสาและขึงสายโทรเลขหรือโทรศัพท์ มาตรา 14 - มาตรา 20

ส่วนที่ 4 บทกำหนดโทษในความผิดตามกฎหมายนี้ มาตรา 21 - มาตรา 38

ส่วนที่ 5 การรักษาการตามกฎหมายนี้

อนึ่งการวิเคราะห์กฎหมายฉบับนี้จะทำการพิจารณาเฉพาะเพียงหลักการสำคัญที่เกี่ยวกับสิทธิส่วนตัวในการสื่อสารสนเทศเท่านั้น

คำนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องปรากฏในมาตรา 4 ดังนี้

“เครื่องโทรเลขหรือเครื่องโทรศัพท์” หมายความว่า เครื่องโทรเลขหรือเครื่องโทรศัพท์ชนิดใช้กำลังไฟฟ้า รวมทั้งเครื่องใช้และเครื่องสำหรับส่งหรือทำการโทรเลขโทรศัพท์ หรือการคมนาคมอย่างอื่นโดยใช้กำลังไฟฟ้า

“พนักงานโทรเลข” หมายความว่า บุคคลผู้รับทำประจำหรือชั่วคราว ซึ่งงานอันเกี่ยวกับโทรเลข ซึ่งรัฐบาลได้ตั้งขึ้น บำรุง หรือ ทำอยู่

⁸⁰ พระราชบัญญัติโทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ. 2477 มาตรา 12 และมาตรา 13

“พนักงานโทรศัพท์” หมายความว่า บุคคลผู้รับทำประจำหรือชั่วคราว ซึ่งงานอันเกี่ยวกับโทรศัพท์ที่รัฐบาลได้ตั้งขึ้น บำรุง หรือ ทำอยู่

“ข่าวสาร” หมายความว่า ข่าวอย่างใด ๆ ที่จะส่งถึงกันทางโทรเลขหรือโทรศัพท์ หรือที่ยื่นต่อพนักงานโทรเลขหรือโทรศัพท์ เพื่อให้ส่งทางโทรเลขหรือโทรศัพท์ หรือเพื่อให้ส่งมอบ

“คำโทรเลข” หมายความว่า ข่าวสารใด ๆ ที่จะส่งหรือจ้างจะส่งทางโทรเลข

“เจ้าหน้าที่โทรเลข” หมายความว่า เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ควบคุมโทรเลขในขณะนั้นและรวมทั้งเจ้าพนักงานใด ๆ ซึ่งได้รับอำนาจจากผู้นั้นให้ทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่โทรเลขทั้งหมด หรือแต่บางส่วนตามความในพระราชบัญญัตินี้

“เจ้าหน้าที่โทรศัพท์” หมายความว่า เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ควบคุมโทรศัพท์ขณะนั้นและรวมทั้งเจ้าพนักงานใด ๆ ซึ่งได้รับอำนาจจากผู้นั้นให้ทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่โทรศัพท์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ตามความในพระราชบัญญัตินี้

“ที่ทำการโทรเลข” หรือ “ที่ทำการโทรศัพท์” หมายความว่า ตลอดถึงโรงเรือน สิ่งปลูกสร้าง ห้อง รถ หรือสถานที่ทุกแห่งที่ใช้เป็นที่ทำการโทรเลขหรือโทรศัพท์

พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้เป็นอำนาจสิทธิขาดของรัฐบาลที่จะตั้ง บำรุง และทำการโทรเลขและโทรศัพท์ในประเทศไทย โดยกรมไปรษณีย์โทรเลขซึ่งกำหนดหน้าที่ไว้ในมาตรา 6 คือ มีหน้าที่แต่เพียงผู้เดียวในการตั้งทำ บำรุงที่ทำการโทรเลขและโทรศัพท์ ตั้งเสาและขึงสายลวดหรือวางสายลวดใหญ่ใต้ดินหรือใต้น้ำ หรือทำกิจการอย่างอื่นเพื่อการคมนาคมทางโทรเลข หรือโทรศัพท์ รวมตลอดถึงการรับ เก็บ ส่ง และส่งมอบข่าวสารและกระทำการงานอย่างอื่นทุกอย่างอันเกี่ยวแก่การโทรเลขหรือโทรศัพท์⁸¹ และกรมไปรษณีย์โทรเลขมีอำนาจที่จะขึงและบำรุงสายโทรเลขหรือโทรศัพท์ไปได้ เหนือ ตามหรือข้ามอสังหาริมทรัพย์ใด ๆ และตั้งเสาลงในหรือบนอสังหาริมทรัพย์ใด ๆ ได้ตามยุคตามคราว โดยพยายามให้มีความเสียหายน้อยที่สุดและต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเต็มจำนวนแก่ผู้รับความเสียหายใด ๆ เพราะการใช้อำนาจนี้⁸²

(ก) สถานะของสิทธิส่วนตัว

ในส่วนของมาตรการในการควบคุมข้อมูลส่วนตัวของบุคคลตามกฎหมายนี้ปรากฏในมาตรา 24 มาตรา 25 และมาตรา 28 ดังนี้

⁸¹ พระราชบัญญัติโทรเลขโทรศัพท์ พ.ศ. 2477 มาตรา 6

⁸² พระราชบัญญัติโทรเลขโทรศัพท์ พ.ศ. 2477 มาตรา 14

“ มาตรา 24 ผู้ใดใช้อุบายอย่างใด ๆ โดยมีชอบด้วยกฎหมาย เพื่อล่วงรู้หรือติดต่อกัน ซึ่งเนื้อความในข่าวสาร โทรเลขโทรศัพท์ใด ๆ ท่านว่าผู้นั้นมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหก เดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ”

“ มาตรา 25 ผู้ใดเอาความหมายของอาณัติสัญญาณ หรือข่าวสารโทรเลขโทรศัพท์ทั้งหมด หรือบางส่วนไปแพร่กระจายแก่บุคคลใด ๆ ผู้ไม่มีสิทธิจะรู้ ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ”

“ มาตรา 28 ผู้ใดส่ง หรือจัดให้ส่ง โดยทางโทรเลขหรือโทรศัพท์ซึ่งข่าวสารอันตนรู้ว่าเป็นเท็จหรือที่ตนแต่งขึ้น และน่าจะก่อให้เกิดเสียหายแก่ประชาชนหรือบุคคลใด ๆ ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ”

จากบทบัญญัติที่ยกมา มาตรา 24 กำหนดให้การล่วงรู้หรือติดต่อกันซึ่งเนื้อความในข่าวสารทางโทรเลขหรือโทรศัพท์ โดยวิธีการที่มีชอบด้วยกฎหมายเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย เช่น

- การดักฟังข้อความที่พูดตอบโต้กันทางโทรศัพท์ของบุคคลโดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ใด ๆ
- การแอบฟังข้อความที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพูดทางโทรศัพท์
- การแอบอ่านหรือขโมยข้อความที่บุคคลส่งโทรเลขถึงกัน
- การอัดเทปข้อความที่พูดคุยกันทางโทรศัพท์ของผู้อื่น ฯลฯ

สถานะทางกฎหมายของสิทธิส่วนตัวในส่วนของข่าวสารข้อมูลกับการสื่อสารสนเทศ ได้รับการปกป้อง โดยกฎหมายให้ความคุ้มครองการสื่อสารส่วนบุคคลโดยโทรศัพท์และโทรเลขของบุคคลอย่างปราศจากการสอดแทรกหรือสอดรู้ของผู้อื่น เนื่องจากความเป็นส่วนตัวในการสื่อสารนี้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนต้องการมี การใช้อุบายเพื่อล่วงรู้ข้อความจากการสื่อสารผ่านสื่อโทรเลขโทรศัพท์จึงเป็นความผิด

ส่วนความผิดตามบทบัญญัติมาตรา 25 กล่าวถึงความผิดที่เกิดจากการนำข่าวสาร อาณัติสัญญาณโทรเลขโทรศัพท์ไปแพร่กระจายแก่บุคคลที่ไม่มีสิทธิที่จะรู้ ดังนั้นการทำให้รู้ซึ่งข่าวสารข้อความที่ส่งถึงกัน หรือสัญญาณโทรเลข ไม่ว่าจะเป็นอย่างทั้งหมดหรือบางส่วนก็เป็นความผิดตามกฎหมายนี้แล้ว

ความผิดตามบทบัญญัติมาตรา 28 กำหนดให้ผู้ส่ง หรือจัดให้ส่งข่าวสาร ทางโทรเลขหรือโทรศัพท์ที่ตนรู้ว่าเป็นเท็จหรือไม่มีมูลความจริงเนื่องจากแต่งขึ้นมาเองเป็นความผิด จะเห็นว่า

บทบัญญัติในมาตรานี้สามารถให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนตัวจากการเผยแพร่สารสนเทศที่ไม่เป็นความจริง ซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเพียงแค่ “น่าจะก่อความเสียหายขึ้น” ก็เป็นความผิดแล้ว

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สถานะทางกฎหมายของสิทธิส่วนตัวในส่วนของข้อมูลข่าวสารได้รับความคุ้มครอง จากการล่วงรู้เนื้อความโดยมิชอบจากการโทรเลขโทรศัพท์เป็นความผิดแล้ว การนำไปเผยแพร่หรือแพร่พรายให้แก่บุคคลอื่นรับรู้อย่างไรก็เป็นความผิดด้วย และครอบคลุมไปจนถึงเรื่องการเผยแพร่เรื่องราวที่ได้รับรู้มาแก่ผู้ที่ไม่มิสิทธิจะรู้ก็เป็นความผิด ตลอดจนกรณีส่งหรือจัดส่งสารสนเทศอันเป็นเท็จก็เป็นความผิดเช่นกัน

(ข) การเข้าถึงและการเผยแพร่ซึ่งสิทธิส่วนตัว

การเข้าถึงหรือได้มาซึ่งข้อมูลส่วนตัว เพื่อล่วงรู้หรือติดต่อกันในเนื้อความทางโทรเลขโทรศัพท์นั้น กฎหมายกำหนดว่าต้องเป็นการได้มาหรือเข้าถึงโดยมิชอบต่อผู้ที่ทำการสื่อสารส่วนบุคคลที่ใช้โทรเลขโทรศัพท์ เพราะกฎหมายมาตรา 24 ใช้คำว่า “ใช้อุบาย” ส่วนการเผยแพร่ นั้นกฎหมายกำหนดเพียงว่า แพร่พรายให้กับผู้ที่ไม่มิสิทธิรู้ ก็เป็นความผิดตามมาตรา 25 และการเผยแพร่สารสนเทศซึ่งเป็นความเท็จที่น่าจะก่อความเสียหายให้แก่ประชาชนหรือบุคคลใด กฎหมายมาตรา 28 ก็บัญญัติว่าการเผยแพร่เป็นความผิด

(ค) ข้อยกเว้นที่ไม่อาจมีสิทธิส่วนตัวได้

กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดไว้ถึงกรณีที่บุคคลไม่อาจมีสิทธิส่วนตัวได้เนื่องจากมีประโยชน์ส่วนรวม คือความมั่นคงแห่งรัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยที่เฉพาะการสื่อสารทางโทรเลขเท่านั้น

มาตรา 10 บัญญัติว่า “ ในเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า ข่าวสารใดเกี่ยวข้องกับกลอุบายใด ๆ ที่จะชักจูงให้กระทำ หรือเกี่ยวข้องกับการกระทำอย่างใด ๆ อันเป็นความผิดอาญา เจ้าหน้าที่โทรเลขอาจ

(1) งดการส่งข่าวสารนั้นไว้ แล้วรีบรายงานไปยังรัฐมนตรี เพื่อจะได้ออกคำสั่งเป็นเด็ดขาด หรือ

(2) ส่งข่าวสารไป แต่ให้ส่งสำเนาข่าวสารนั้นแก่เจ้าพนักงานปกครองท้องถิ่น

ฉะนั้นการสื่อสารทางโทรเลข สิ่งพิมพ์หรือเอกสารอื่นที่ส่งทางไปรษณีย์และโทรเลขเท่านั้นที่บุคคลอาจถูกแทรกแซงไม่อาจมีสิทธิส่วนตัวได้

แต่ทั้งนี้ ในการสื่อสารทางโทรศัพท์ไม่มีกฎหมายใดให้อำนาจเข้ารบกวนสิทธิ จึงกล่าวได้ว่าการสื่อสารส่วนบุคคลโดยสื่อโทรศัพท์เป็นสิทธิส่วนตัวของเอกชนที่ไม่ว่ารัฐหรือเอกชนอื่นใดจะก้าวล่วงมิได้ จึงไม่มีข้อยกเว้นในการมีสิทธิส่วนตัวตามกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม ความผิดตามกฎหมายนี้มาตรา 38 กำหนดว่า “การฟ้องร้องขอให้ลงโทษผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ท่านฟ้องได้ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่โทรเลขหรือโทรศัพท์ ได้ร้องขอให้ว่ากล่าว”

ฉะนั้น หากมีการกระทำต่อบุคคลผ่านเครื่องโทรเลขโทรศัพท์แล้ว บุคคลใดได้รับความเสียหายจากข้อมูลเพื่อล่วงรู้ข้อความตามมาตรา 24 หรือได้รับความเสียหายจากการเผยแพร่ข้อความที่เป็นความจริงตามมาตรา 25 หรือได้รับความเสียหายจากการส่งหรือจัดให้ส่งซึ่งสารสนเทศที่เป็นเท็จตามมาตรา 28 ที่กล่าวมาข้างต้น หากบุคคลผู้ได้รับความเสียหายนั้นต้องการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนี้ ย่อมไม่สามารถทำการฟ้องร้องได้ด้วยตนเอง แต่กลับต้องรอให้เจ้าหน้าที่โทรเลขหรือเจ้าหน้าที่โทรศัพท์ดำเนินคดี ซึ่งทำให้กฎหมายที่มีลักษณะเป็นการเฉพาะฉบับนี้ ไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายได้โดยตรง จึงยังเป็นความจำเป็นที่ผู้เสียหายจะต้องได้รับการเยียวยา ตามหลักกฎหมายทั่วไปในบทบัญญัติกฎหมายอาญาฐานหมิ่นประมาท และ/หรือ ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดมาตรา 420 หรือ 423 เพื่อเรียกร้องค่าเสียหายแล้วแต่กรณี

ส่วนในพระราชบัญญัติองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2497 ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิส่วนตัวในการสื่อสารปรากฏในมาตรา 22 ทวิ ดังนี้

“ มาตรา 22 ทวิ ไหม้องค์การโทรศัพท์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการจัดทำ จัดพิมพ์ จัดพิมพ์โฆษณา จำหน่าย หรือเผยแพร่รายชื่อ และหมายเลขโทรศัพท์ของผู้เข้าโทรศัพท์ขององค์การโทรศัพท์

ผู้ใดกระทำการตามวรรคหนึ่งโดยไม่ได้รับอนุญาตจากองค์การโทรศัพท์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่ให้ใช้บังคับแก่หน่วยงานของรัฐซึ่งจัดทำหรือจัดพิมพ์รายชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ของผู้เข้าโทรศัพท์ขององค์การโทรศัพท์เพื่อใช้ในราชการ

ผู้ใดกระทำการตามวรรคหนึ่งโดยมิได้รับอนุญาตจากองค์การโทรศัพท์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่ให้ใช้บังคับแก่หน่วยงานของรัฐซึ่งจัดทำหรือจัดพิมพ์รายชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ของผู้เช่าโทรศัพท์ขององค์การโทรศัพท์เพื่อใช้ในราชการ และเอกชน ซึ่งจัดทำหรือจัดพิมพ์รายชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ของผู้เช่าโทรศัพท์ขององค์การโทรศัพท์เพื่อใช้ในกิจการของตน ”

สถานะทางกฎหมายของสิทธิส่วนตัวจากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิในข้อมูลส่วนตัวของผู้เช่าโทรศัพท์ เฉพาะในส่วนที่เป็นชื่อและหมายเลขโทรศัพท์เท่านั้น ที่จะให้มีการเผยแพร่ไม่ได้หากมิได้รับอนุญาตจากผู้ถือข้อมูลคือองค์การโทรศัพท์

การได้มาหรือเข้าถึงโดยมิชอบย่อมเป็นความผิด ซึ่งรวมไปถึงการความผิดเช่นกัน

ข้อยกเว้นที่ไม่อาจมีสิทธิส่วนตัวได้พิจารณาได้จากมาตรานี้คือ กรณีที่หน่วยงานของรัฐจัดทำรายชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ของผู้เช่าขององค์การโทรศัพท์แล้ว บุคคลขย้อมไม่อาจมีสิทธิส่วนตัวที่จะห้ามรัฐในกรณีนี้ได้

3.4.3 พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498

กฎหมายวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์นี้เป็นกรอบกำหนดควบคุมสื่อ 2 ชนิดคือ วิทยุกระจายเสียงหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “วิทยุ” และ วิทยุโทรทัศน์ซึ่งเรียกกันสั้น ๆ ว่า “โทรทัศน์” และควบคุมรวมไปถึงสื่อที่ทำหน้าที่คล้ายกันคือการส่งกระจายเสียงตามสายหรือการส่งโทรทัศน์ตามสายที่ทราบกันดีในภาษาต่างประเทศว่า “เคเบิลทีวี” (Cable T.V.) ด้วย โดยรัฐต้องการควบคุมสื่อมวลชนประเภทวิทยุและโทรทัศน์ เพราะเป็นสื่อที่มีบทบาทเข้าถึงประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากอย่างหนึ่งโดยการส่งออกอากาศ (On Air) เป็นส่วนใหญ่ กฎหมายวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ มุ่งหมายที่จะควบคุมผู้ดำเนินบริการส่งวิทยุกระจายเสียง และบริการส่งวิทยุโทรทัศน์ไปสู่มวลชนเป็นส่วนใหญ่ และเมื่อปัจจุบัน เทคโนโลยีทางการสื่อสารได้ถูกพัฒนาให้มีความรวดเร็ว ฉับไว ไปถึงทุกท้องที่ ประกอบกับความต้องการในการบริโภคข่าวสารทางวิทยุและโทรทัศน์ในฐานะผู้ชมหรือผู้ฟังมีมากขึ้นเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำรงชีพในปัจจุบัน การมีกฎหมายออกมาควบคุมการส่งกระจายเสียง โดยสื่อวิทยุและโทรทัศน์ มิให้เกิดการก้าวล่วงในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น แต่ในขณะเดียวกัน จะต้องให้เสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของสื่อมวลชนแขนงนี้ โดยไม่ก่อให้เกิดความไม่สงบแก่สังคมส่วนรวมจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรค่าแก่การพิจารณา นอกเหนือจากจรรยาบรรณของสื่อมวลชนเองแล้ว

พระราชบัญญัติฉบับนี้จนถึงปัจจุบันมีการแก้ไขอีก 3 ครั้ง รวมเป็น 4 ฉบับดังนี้

- พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498
- พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2502
- พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2521 และ
- พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2530

ส่วนประกอบของพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 มี 25 มาตรา ไม่ได้แบ่งเป็นส่วนหรือหมวดย่อยไว้ แต่สามารถแยกพิจารณาได้เป็น 5 ส่วนย่อยๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 บททั่วไปมี 4 มาตรา เริ่มมาตรา 1- มาตรา 4

ส่วนที่ 2 ข้อห้ามต่าง ๆ ในการดำเนินการส่งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์มี 6 มาตรา เริ่มมาตรา 5 - มาตรา 10

ส่วนที่ 3 อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่มี 6 มาตรา เริ่มมาตรา 11 - มาตรา 16

ส่วนที่ 4 ความผิดและโทษมี 8 มาตรา เริ่มมาตรา 17 - มาตรา 22 ทวิ

ส่วนที่ 5 แนวทางในการใช้พระราชบัญญัตินี้ 3 มาตรา เริ่มมาตรา 23 - มาตรา 25

อนึ่ง ในการวิเคราะห์พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์นี้ จะทำการ วิเคราะห์แต่เฉพาะเพียงหลักการสำคัญที่ในการให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล สารสนเทศเท่านั้น

คำนิยามศัพท์ที่พิจารณา ปรากฏในมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 ดังนี้

“คลื่นแตรตเซียน” หมายความว่า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่มีความถี่ระหว่างสิบกิโลเฮิร์ตซ์ถึง สามล้านเมกกาเฮิร์ตซ์ และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้าที่มีความถี่ระหว่างสิบกิโลเฮิร์ตซ์ถึง สามล้านเมกกาเฮิร์ตซ์

“วิทยุกระจายเสียง” หมายความว่า การส่งหรือการรับเสียงด้วยคลื่นแตรตเซียน ไม่ว่าจะ โดยวิธีการแพร่กระจายไปในบรรยากาศหรือโดยวิธีการใช้สายหรือสื่อตัวนำไฟฟ้า หรือทั้งสองวิธี รวมกัน

“วิทยุโทรทัศน์” หมายความว่า การส่งหรือการรับภาพนิ่งหรือเคลื่อนไหวในลักษณะไม่ถาวรด้วยคลื่นแตรตเซียน ไม่ว่าจะโดยวิธีการแพร่กระจายไปในบรรยากาศหรือโดยวิธีการใช้สายหรือสื่อตัวนำไฟฟ้า หรือทั้งสองวิธีการรวมกัน

“บริการส่งวิทยุกระจายเสียง” หมายความว่า การส่งวิทยุกระจายเสียงเพื่อสาธารณะ

“บริการส่งวิทยุโทรทัศน์” หมายความว่า การส่งวิทยุเพื่อโทรทัศน์เพื่อการสาธารณะ

กฎหมายวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์มีความมุ่งหมายที่จะกำหนดแนวทางในการจัดทำรายการ⁸³ บริการแก่สาธารณะหรือแก่ชุมชนให้ชัดเจน โดยกำหนดให้มีการขออนุญาตดำเนินการบริการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์ซึ่งหมายรวมถึงเคเบิลทีวีด้วย⁸⁴ นอกจากนี้ การทำหรือค้าเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงและเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ก็ต้องดำเนินการขออนุญาต⁸⁵ ส่วนการมี นำเข้าหรือนำออก ซึ่งเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงและเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์นั้น กฎหมายไม่บัญญัติปิดกั้นการรับรู้ของประชาชน กล่าวคือการมี นำเข้า หรือนำออกซึ่งเครื่องรับ ดังกล่าวสามารถกระทำได้อย่างเสรี

การส่งวิทยุกระจายเสียงหรือการส่งวิทยุโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำให้คลื่นแตรต - เซียนแพร่ไปในบรรยากาศ ผ่านไปทางสายหรือผ่านสื่อตัวนำไฟฟ้า เพื่อสาธารณะเท่านั้น ที่อยู่ภายใต้กฎหมายนี้ การส่งสารสนเทศผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ที่เป็นการส่งเฉพาะเจาะจง หรือเพื่อกิจการอื่นที่มีใช้เพื่อการสาธารณะย่อมไม่อยู่ในข่ายของกฎหมายฉบับนี้ เช่น กิจการของกรมประชาสัมพันธ์ กรมไปรษณีย์โทรเลข กระทรวงกลาโหม กระทรวงต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กรมตำรวจ สำนักพระราชวัง สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา และ องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ย่อมไม่ใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้⁸⁶ เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

แต่อย่างไรก็ตาม หากส่วนราชการหรือนิติบุคคลตามที่กล่าวถึงข้างต้นต้องการดำเนินการบริการส่งวิทยุกระจายเสียง หรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์ เพื่อสาธารณะแล้วจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยกฎหมายนี้ (มาตรา 4 วรรคท้าย)

เมื่อเทคโนโลยีในการสื่อสารผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์มีการพัฒนา มากยิ่งขึ้นโดยมีการส่งผ่านคลื่นในลักษณะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการส่งผ่านบรรยากาศ ส่งผ่านสาย หรือสื่อตัวนำไฟฟ้าใด ๆ กิจการที่จะถือว่าเป็นการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือการส่งวิทยุโทรทัศน์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁸³ พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 มาตรา 25

⁸⁴ พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 มาตรา 4 วรรค 2 , มาตรา 5, มาตรา 25 และเป็นไปตามกฎกระทรวงฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2524) และฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2536)

⁸⁵ พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 มาตรา 6- มาตรา 8

⁸⁶ พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 มาตรา 4 วรรคหนึ่ง และ เป็นไปตามกฎกระทรวงฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2524)

เพื่อให้บริการแก่สาธารณะหรือแก่ชุมชน มีความซับซ้อนมากขึ้นตามกิจกรรมของมนุษย์ จึงได้มีการตรากฎกระทรวงฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2535) เพื่อกำหนดให้เกิดความชัดเจนขึ้น ดังนี้

การส่งวิทยุกระจายเสียงหรือการส่งวิทยุโทรทัศน์ที่กระทำโดยการทำให้คลื่นแอมพลิจูด ผ่านไปทางสายหรือสื่อตัวนำไฟฟ้าในลักษณะหรือภายในขอบเขตดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือการส่งวิทยุโทรทัศน์เพื่อให้บริการแก่สาธารณะหรือแก่ชุมชน...

- (1) เป็นการส่งรายการไปยังชุมชนหนึ่งชุมชนใดโดยมีระดับความเข้มของสัญญาณที่ส่งเข้าไปในสายหรือสื่อตัวนำไฟฟ้าเกินกว่า 75 dBu และมีเครื่องขยายสัญญาณที่ใช้ขยายสัญญาณในสายหรือสื่อตัวนำไฟฟ้านั้นเกินกว่า 1 เครื่องขึ้นไป
- (2) เป็นการส่งรายการโดยวิธีการถ่ายทอดหรือส่งซ้ำหรือดัดแปลงจากรายการของวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ที่แพร่กระจายไปในบรรยากาศหรือจากการจัดหามาหรือผลิตขึ้นเอง
- (3) เป็นการส่งรายการไปยังผู้รับบริการโดยวิธีการบอกรับเป็นสมาชิกประเภทคิดค่าบริการในรูปแบบของค่าธรรมเนียมสมาชิก ค่าบำรุง หรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่น และประเภทไม่คิดค่าบริการ

ฉะนั้น กิจกรรมทางวิทยุและโทรทัศน์ที่เข้าข่ายเป็น “การให้บริการแก่สาธารณะหรือแก่ชุมชน” จึงพิจารณาตามกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้น กิจกรรมเคเบิลทีวีที่มีการจัดเป็นรายการทางโทรทัศน์โดยเอารายการของต่างประเทศมารวบรวมไว้แล้วเสนอขายบริการแก่สมาชิกจึงเป็นกิจการซึ่งจะต้องดำเนินการขอใบอนุญาตเพื่อดำเนินการก่อน เช่นเดียวกับกิจการให้ข้อมูลสารสนเทศผ่านจานรับสัญญาณดาวเทียม หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม กล่าวคือไม่ดำเนินการขออนุญาตต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับเป็นรายวันอีกวันละสองพันบาทจนกว่าจะดำเนินการให้ถูกต้อง ทั้งนี้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 17 ของพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498

เมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วผู้รับใบอนุญาตจึงดำเนินการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการวิทยุโทรทัศน์ได้ โดยที่ผู้รับใบอนุญาตจะต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2537) เช่น ต้องจัดให้มีคณะกรรมการบริหารสถานีและผู้อำนวยการสถานี ต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคของสถานีและผู้ประกาศประจำสถานี ต้องจัดทำผังรายการหลักที่จะจัดให้มีการออกอากาศประจำเดือนซึ่งรายการที่กำหนดไว้ในผังรายการหลักต้องมีเจตนารมณ์เพื่อบริการสาธารณะ และเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนอย่างแท้จริงโดยคำนึงถึงสิทธิและความเสมอภาคในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน ต้องให้ความร่วมมือกับทางราชการในการเผยแพร่ข่าวสารแก่ประชาชน เป็นต้น และในส่วนของ “สถานี” ซึ่งหมายถึง สถานีที่ผู้รับใบอนุญาตใช้สำหรับดำเนินการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการวิทยุโทรทัศน์ กฎหมายได้กำหนดเป็นระเบียบว่าด้วย วิทยุกระจายเสียง

และวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2535 โดยให้มีคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติขึ้นมาเพื่อดูแลการจัดการสถานีให้มีความเป็นเอกภาพ

(ก) สถานะทางกฎหมายของสิทธิส่วนตัว

ในส่วนของมาตรการในการควบคุมสารสนเทศซึ่งเกี่ยวกับสิทธิส่วนตัว ตามพระราชบัญญัตินี้บัญญัติไว้ในมาตรา 10 และมาตรา 21

มาตรา 10 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดส่ง หรือจัดให้ส่งวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์อันตนรู้ว่าเป็นเท็จ หรือมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติหรือประชาชน”

มาตรา 21 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 10 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

จากบทบัญญัติมาตรา 10 ได้กำหนดกิจกรรมที่ห้ามสองประการคือ ห้ามส่งเองหรือจัดให้ผู้อื่นส่ง ไม่ว่าจะป็นรายการวิทยุกระจายเสียงหรือรายการโทรทัศน์ และสิ่งที่ห้ามคือรายการหรือข้อมูลสารสนเทศที่ตนรู้ว่าเป็นเท็จ คือเจตนาส่งข้อความเท็จ และยังห้ามส่งรายการหรือข้อมูลสารสนเทศที่พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่อนุญาตให้ส่งออกอากาศ กล่าวคือข้อมูลที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติหรือประชาชนเป็นส่วนรวม

สถานะทางกฎหมายของสิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศ พิจารณาได้ว่ากฎหมายฉบับนี้ได้ให้ความคุ้มครองเฉพาะในกรณีที่มีการส่ง หรือจัดให้ส่ง สารสนเทศที่เกี่ยวกับสิทธิส่วนตัวของบุคคลใดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์อันเป็นความเท็จ ซึ่งอาจเกิดความเสียหายแก่บุคคลนั้น โดยผู้กระทำความผิดเช่นนั้นต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัตินี้

การกระทำการส่งหรือจัดให้ส่งวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์อันตนรู้ว่าเป็นเท็จนี้เป็นการทำการสื่อสารกับสาธารณะหรือสื่อสารมวลชน แต่เกิดความเสียหายแก่เอกชนผู้หนึ่งจากการสื่อสารนั้น นอกจากการกระทำการสื่อสารมวลชนดังกล่าวจะเป็นความผิดต่อรัฐตามพระราชบัญญัติดังกล่าวซึ่งกำหนดโทษทางอาญาไว้แล้ว หากเอกชนใดได้รับความเสียหายจากการกระทำ

เดียวกันนั้นซึ่งในกรณีนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับบทบัญญัติมาตรา 423 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำดังกล่าวข้างต้น อาจดำเนินการเป็นคดีแพ่งต่อผู้ส่งหรือจัดให้ส่งข้อมูลส่วนบุคคลทางวิทยุกระจายเสียง หรือ วิทยุโทรทัศน์อันเป็นเท็จ ซึ่งเข้าลักษณะเป็นการโฆษณาแพร่หลายซึ่งข้อความอันเป็นเท็จ เพื่อเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนได้ ทั้งยังสามารถดำเนินคดีอาญาในความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 326 ได้เช่นกัน อันเป็นกรณีที่น่าบทบัญญัติ ทั้งกฎหมายมหาชนและกฎหมายเอกชนมาปรับใช้เพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารกับสาธารณะหรือการสื่อสารมวลชนที่เกิดความเสียหายแก่เอกชนผู้นั้น

แต่อย่างไรก็ดี ยังคงมีข้อมูลสารสนเทศที่เป็นความจริงที่เจ้าของไม่ต้องการ“ตกเป็นข่าว” และข้อมูลนั้นก็ไม่ใช่ประโยชน์ต่อสาธารณชน ซึ่งข้อมูลสารสนเทศชนิดนี้ หากมีการส่งหรือจัดให้ส่งวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์แล้วเกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลสารสนเทศนั้น ย่อมอยู่นอกเหนือจากมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะ

(ข) การเข้าถึงและการเผยแพร่ซึ่งสิทธิส่วนตัว

กฎหมายฉบับนี้มีได้บัญญัติถึงวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนตัวของบุคคลไว้ ดังนั้นการได้มาหรือเข้าถึงซึ่งข้อมูลข่าวสารของเอกชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนตัวจึงสามารถทำได้ทุกกรณี และไม่เป็นการผิดตามกฎหมายนี้

(ค) ข้อยกเว้นที่ไม่อาจมีสิทธิส่วนตัว

กรณีที่ไม่อาจมีสิทธิส่วนตัวได้ตามกฎหมายฉบับนี้คือ สารสนเทศส่วนตัวที่ไม่เป็นความเท็จแล้วสามารถที่จะส่งวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ได้โดยไม่เป็นการผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 บุคคลจึงไม่อาจอ้างสิทธิส่วนตัวในข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนตัวของตนในการสื่อสารมวลชนกับสื่อวิทยุและโทรทัศน์ได้

จากแนวทางในการพิจารณาข้างต้นจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 ให้ความสำคัญคุ้มครองแก่สิทธิในการรับรู้ข่าวสารของประชาชนผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์มากเช่นเดียวกับความมั่นคงแห่งรัฐ ในขณะที่สิทธิส่วนตัวของเอกชนไม่ได้มีการพัฒนาทางกฎหมายแต่อย่างใด เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นแก่สิทธิส่วนตัวจากการกระทำของสื่อมวลชนประเภทสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แล้ว ผู้เสียหายไม่สามารถใช้กฎหมายฉบับนี้ได้เพียงพอเพียง จึงยังคงต้องอาศัยกฎหมายอื่นเช่นประมวลกฎหมายอาญา เรื่องหมิ่นประมาท และหรือใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดตามมาตรา 420 หรือ 423 แล้วแต่กรณีเพื่อเยียวยาความเสียหาย

3.4.4 พระราชบัญญัติภาพยนต์ พ.ศ. 2473

พระราชบัญญัติภาพยนต์นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นแนวทางในการควบคุมการทำและการฉายภาพยนต์ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ควบคุมการนำเข้าและการส่งออกซึ่งภาพยนต์ ตลอดจนควบคุมการประกาศโฆษณาทั้งประกาศโฆษณาภาพยนต์ และประกาศโฆษณาธุรกิจโดยการฉายภาพยนต์ให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม เพราะภาพยนต์เป็นสื่อมวลชนอย่างหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและแนวความคิดในสังคมหนึ่ง ๆ เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในการสื่อสารที่มีความรวดเร็ว และความแตกต่างในด้านระยะทางไม่เป็นปัญหาอีกต่อไป แนวความคิดที่เป็นเรื่องราวในสังคมตะวันตกสามารถไปถึงสังคมตะวันออกได้ เรื่องราวในโลกที่สามถูกเปิดเผยต่อประเทศต่าง ๆ โดยผ่านสื่อภาพยนต์ และยิ่งมีความเจริญในเทคโนโลยีการสื่อสารก็ยิ่งทำให้ภาพยนต์ทำหน้าที่ของตัวเองได้รวดเร็ว และทรงประสิทธิภาพต่อสังคมอย่างยิ่ง หากมีการใช้สื่อภาพยนต์ไปในทางที่จะก่อความไม่สงบหรือเสื่อมทรมต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้ว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมผู้ที่เกี่ยวข้องกับสื่อภาพยนต์โดยกฎหมาย นอกเหนือจากการควบคุมทางจริยธรรมของสื่อมวลชนเองแล้ว

พระราชบัญญัติภาพยนต์นี้ได้มีการแก้ไขปรับปรุงอีก 1 ครั้ง รวมเป็น 2 ฉบับ ดังนี้

- พระราชบัญญัติภาพยนต์ พ.ศ. 2473
- พระราชบัญญัติภาพยนต์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2479

นอกจากนี้ยังมีประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 50 ลงวันที่ 15 มกราคม 2502 เพื่อควบคุมโรงมหรสพที่มีวิธีการดำเนินการอันไม่สุจริต และประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 205 ลงวันที่ 9

กันยายน 2515 เพื่อควบคุมการละเมิดฉายภาพยนตร์ที่บางเรื่องการแสดงเป็นการชักชวนหรือส่งเสริมให้มีการละเมิดศีลธรรมและบางเรื่องก็เป็นการจูงใจหรือแนะนำวิธีการกระทำผิดทางอาญาเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาพยนตร์ด้วย

พระราชบัญญัติภาพยนตร์ 2473 แบ่งออกได้เป็น 6 ส่วนรวมทั้งสิ้น 23 มาตรา

ส่วนที่ 1 บททั่วไป มาตรา 1- มาตรา 3

ส่วนที่ 2 การขออนุญาตและข้อห้ามต่าง ๆ เกี่ยวแก่งกิจการภาพยนตร์ มาตรา 4- มาตรา 6

ส่วนที่ 3 อำนาจและวิธีในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ มาตรา 6 - มาตรา 10

ส่วนที่ 4 การอุทธรณ์และอำนาจของสภาพิจารณาภาพยนตร์ มาตรา 11 - มาตรา 14

ส่วนที่ 5 ข้อบัญญัติเกี่ยวกับใบอนุญาต มาตรา 15 - มาตรา 19

ส่วนที่ 6 บทลงโทษ มาตรา 18 - มาตรา 23

อนึ่ง ในการวิเคราะห์พระราชบัญญัติภาพยนตร์นี้ จะทำการวิเคราะห์แต่เฉพาะเพียงหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศเท่านั้น

คำนิยามศัพท์ที่พิจารณาปรากฏในมาตรา 3 ดังนี้

“ภาพยนตร์” หมายความว่า ฟิล์ม ไม่ว่าจะ เป็นชนิดเนกาติฟ (Negative) หรือ โพซิติฟ (Positive) ซึ่งได้ถูกถ่ายอัด หรือกระทำด้วยวิธีใด ๆ ให้ปรากฏรูปหรือเสียง หรือทั้งรูปและเสียง เป็นเรื่องหรือเหตุการณ์ หรือข้อความ อันจักถ่ายทอดรูป หรือเสียงหรือทั้งรูปและเสียงได้ ด้วยเครื่องฉายภาพยนตร์ หรือเครื่องอย่างอื่นทำนองเดียวกัน และให้หมายความตลอดถึงฟิล์ม ซึ่งได้ถูกถ่ายอัด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ ให้ปรากฏสี เพื่ออัดลงในฟิล์มชนิดที่กล่าวข้างต้นด้วย

“ทำภาพยนตร์” หมายความว่า การถ่ายอัด หรือทำด้วยวิธีใด เพื่อให้เป็นภาพยนตร์ จะทำเสร็จแล้ว หรือยังไม่เสร็จก็ตาม

“ฉาย” หมายความว่า การถ่ายทอดรูปหรือเสียง หรือทั้งรูปและเสียงจากภาพยนตร์ด้วยเครื่องฉายภาพยนตร์ หรือเครื่องฉายอย่างอื่นทำนองเดียวกัน

“ประกาศ” หมายความว่า สิ่งที่น่าออกโฆษณาไม่ว่าจะมีลักษณะเป็นภาพหรือรูปถ่าย หรือตัวหนังสือ และให้หมายความตลอดถึงการนำสิ่งนั้น ๆ ออกโฆษณาด้วย

“สถานที่มหรสพ” หมายความว่า สถานที่ใด ๆ ซึ่งฉายภาพยนตร์ให้คนดูหรือฟัง ไม่ว่าจะ โดยการเก็บเงินหรือไม่เก็บ โดยเชิญหรือไม่เชิญก็ตาม

กฎหมายภาพยนตร์กำหนดให้การฉายภาพยนตร์ ณ สถานที่มหรสพ การนำหรือส่งออกนอกประเทศซึ่งภาพยนตร์ที่ทำในประเทศไทย และการประกาศด้วยรูปภาพหรือรูปถ่ายแสดงเรื่องของภาพยนตร์ หรืออื่น ๆ อันอยู่ในวงการของการจัดฉายภาพยนตร์นั้น หรือโดยติดประกาศนั้น ๆ

ไว้ในที่เปิดเผย หรือแจก หรือเสนอแจก หรือสำแดงด้วยวิธีใด ๆ ก็ตาม ต้องมีการขอใบอนุญาต ก่อนจึงจะดำเนินการเหล่านั้นได้⁸⁸ เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้ที่ไม่ต้องมีใบอนุญาต

(1) กรมในรัฐบาลฉายภาพยนตร์เพื่อการศึกษา หรือสาธารณประโยชน์อย่างอื่น หรือกรมใดในรัฐบาลส่งภาพยนตร์ซึ่งทำในประเทศออกนอกประเทศ

(2) ฉายให้ญาติมิตรดูเป็นการส่วนตัว หรือภายในสมาคม หรือสโมสร ซึ่งภาพยนตร์อันทำขึ้นมิได้หวังผลในทางการค้า หรือนำหรือส่งภาพยนตร์ที่ทำในประเทศ อันมีลักษณะเช่นว่านี้ออกนอกประเทศ⁸⁹

การออกใบอนุญาตให้ฉนั้น กฎหมายภาพยนตร์กำหนดไว้ชัดเจนในมาตรา 15 ว่า มิใช่ถือเป็นการปลดปล่อยให้ผู้ถือใบอนุญาตพ้นจากความรับผิดชอบในส่วนแห่งหรือทางอาญาอันเกิดจากการฉายภาพยนต์ การที่ได้รับใบอนุญาตเป็นเพียงการทำตามขั้นตอนตามกฎหมายซึ่งควบคุมการฉาย ทำ หรือแสดง ณ สถานที่ที่จัดให้มีการถ่ายทอตรูปและหรือเสียงซึ่งภาพยนต์หรือประกาศเท่านั้น ส่วนการกระทำดังกล่าวจะเข้าข่ายเป็นความผิดอย่างอื่นหรือไม่จะอ้างการได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้มาเป็นข้อยกเว้นความผิดมิได้ โดยกฎหมายกำหนดให้อธิบดีกรมตำรวจเป็นผู้ควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งอนุญาตให้อธิบดีกรมตำรวจตั้งนายตรวจ เจ้าพนักงานผู้พิจารณา และสภาพิจารณาภาพยนตร์⁹⁰

(ก) สถานะทางกฎหมายของสิทธิส่วนตัว

กฎหมายควบคุมข้อมูลสารสนเทศโดยสื่อภาพยนตร์ปรากฏในมาตรา 4 มาตรา

มาตรา 4 “ท่านห้ามมิให้ทำ หรือฉาย หรือแสดง ณ สถานที่มหรสพซึ่งภาพยนต์หรือประกาศ กอปรด้วยลักษณะฝ่าฝืนหรืออาจฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ถึงแม้เพียงว่าการทำ ฉาย หรือการแสดงผลภาพยนต์ หรือประกาศนั้นๆ น่าจะมีผลเช่นว่านั้น ท่านก็ห้ามดุดกัน”

⁸⁸ พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 มาตรา 5

⁸⁹ พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 มาตรา 19

⁹⁰ พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 มาตรา 6

สิ่งที่กฎหมายภาพยนตร์ให้การคุ้มครองคือการทำ ฉาย หรือแสดง ณ สถานที่มหรสพซึ่ง ภาพยนตร์หรือประกาศ มีลักษณะฝ่าฝืนหรืออาจฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี และแม้ว่าเพียงการทำ หรือฉาย หรือการแสดงภาพยนตร์หรือประกาศนั้น ๆ น่าจะมีผลเช่นนั้น ก็เป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว และการฝ่าฝืนกระทำการดังกล่าวนี้ นายตรวจที่แต่งตั้ง โดยอธิบดีกรมตำรวจ มีอำนาจห้ามมิให้ทำภาพยนตร์นั้นต่อไป หรือยึดภาพยนตร์ที่ทำเสร็จแล้ว หรือยังไม่เสร็จ และส่งภาพยนตร์นั้น ๆ แก่เจ้าพนักงานผู้พิจารณาที่แต่งตั้งโดยอธิบดีกรมตำรวจ พิจารณาภาพยนตร์ที่ได้ขอมา⁹¹ ให้คำวินิจฉัยว่าภาพยนตร์นั้นมีลักษณะฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีหรือไม่⁹² และหากผู้ทำภาพยนตร์หรือผู้ซอรับใบอนุญาตไม่เห็นด้วยสามารถ อุทธรณ์ไปยังสภาพิจารณาภาพยนตร์ได้⁹³

สถานะของสิทธิส่วนตัวตามกฎหมายฉบับนี้ มิได้รับความคุ้มครองโดยตรงอย่างกฎหมาย ควบคุมสื่อต่าง ๆ ที่ได้พิจารณา มา แต่หากมีกรณีก้าวล่วงซึ่งสิทธิส่วนตัวของเอกชนรายหนึ่งราย ใดซึ่งพิจารณาได้ว่าเรื่องราวสารสนเทศส่วนตัวนั้นเป็นสิ่งที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรม อันดีแล้วก็ย่อมได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัติมาตรานี้ ซึ่งขึ้นอยู่กับดุลพินิจของนายตรวจ เจ้าพนักงานผู้พิจารณา และสภาภาพยนตร์ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่จะขัดต่อความสงบเรียบร้อยและ ศีลธรรมอันดีนั้นโดยมากเป็นเรื่องสาธารณะประโยชน์มากกว่าประโยชน์ส่วนตัวของเอกชน

(ข) การเข้าถึงและการเผยแพร่ซึ่งสิทธิส่วนตัว

กฎหมายฉบับนี้มิได้กำหนดการเข้าถึงหรือการได้มาซึ่งสารสนเทศส่วนตัวของบุคคลใดไว้ จึงพิจารณาได้ว่า การกระทำทุกกรณีเพื่อให้ได้มาหรือเข้าถึงข่าวสารข้อมูลส่วนตัวของบุคคลไม่ เป็นความผิดตามกฎหมายนี้ ส่วนการเผยแพร่นั้นกฎหมายได้กำหนดอนุญาตให้กระทำได้เมื่อ ดำเนินการขออนุญาตตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ และเรื่องราวที่ทำการเผยแพร่นั้นอาจเกี่ยวเนื่องกับ สิทธิส่วนตัวของบุคคลหนึ่งก็ได้ หากเรื่องนั้นไม่ฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี

⁹¹ พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 มาตรา 7

⁹² พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 มาตรา 10

⁹³ พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 มาตรา 11

ของประชาชน แต่ถ้าเรื่องราวที่เผยแพร่ นั้นฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้วย่อมไม่สามารถเผยแพร่ได้

(ค) ข้อยกเว้นที่ไม่อาจมีซึ่งสิทธิส่วนตัว

บุคคลไม่อาจกล่าวอ้างถึงสิทธิส่วนตัวได้ในกรณีที่ข่าวสารข้อมูลของตนที่ปรากฏในสื่อภาพยนตร์นั้นขัดต่อประโยชน์ของสาธารณะ กล่าวคือถ้าสารสนเทศนั้นเป็นเรื่องที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีแล้ว เอกชนแม้ได้รับความเสียหายก็เป็นข้อยกเว้นที่ไม่อาจมีสิทธิส่วนตัวได้

กฎหมายภาพยนตร์ได้กำหนดขอบเขตให้แก่ความเดือดร้อนที่อาจเกิดขึ้นแก่สังคมโดยพิจารณาถึงลักษณะของ “ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี” เจกเช่นเดียวกับที่กฎหมายการพิมพ์ได้กำหนดไว้ กล่าวคือคำนึงถึงผลประโยชน์ของมหาชนโดยทั่วไป ซึ่งอยู่เหนือ ผลประโยชน์ของเอกชน ตลอดจนถึงความนึกคิดในแง่ของจิตใจ จริยธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมนั้นๆ ณ เวลานั้น เป็นหลักในการพิจารณา ซึ่งผู้เขียนพิจารณาแล้วเห็นว่า กฎหมายฉบับนี้ได้ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ประกอบการที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ด้วยเพราะแม้จะให้เป็นการละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐว่า อย่างไรก็ดีถือว่าเป็นภาพยนตร์หรือประเภทที่ฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี กฎหมายก็กำหนดขั้นตอนกระบวนการในการร้องเรียนเป็นลำดับถึง สามขั้น คือขั้นตอนพิจารณาของนายตรวจ ขั้นตอนพิจารณาของเจ้าพนักงานผู้พิจารณา และขั้นตอนของสภาพิจารณาภาพยนตร์

เมื่อการพิจารณาให้ความคุ้มครองแก่สารสนเทศส่วนตัวของบุคคลใดโดยพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2479 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะไม่สามารถใช้ได้เต็มที่ การนำหลักกฎหมายเอกชนลักษณะละเมิดมาใช้ก็น่าจะเป็นทางออกที่สามารถนำมาใช้เพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ เช่นเดียวกับหลักกฎหมายอาญาในความผิดฐานหมิ่นประมาท ซึ่งพระราชบัญญัติภาพยนตร์นี้ได้เปิดช่องทางไว้ชัดเจนในมาตรา 15 ซึ่งบัญญัติว่า “ การออกใบอนุญาตให้ นั้น ท่านว่าไม่ปลดเปลื้องผู้ถือใบอนุญาตให้พ้นจากความรับผิดชอบในทางแพ่งหรือทางอาญา อันเกิดจากการฉายภาพยนตร์ นอกจากในส่วนความผิดที่กล่าวไว้ในมาตรา 4”

ในส่วนของการกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัตินี้พิจารณาตามมาตรา 20 ถึงมาตรา 22 ซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงเพียง “ จำคุกไม่เกินหกเดือน ปรับไม่เกินสองพันบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ ” ซึ่งเป็นอัตราโทษที่ผู้เขียนเห็นว่าต่ำเมื่อเทียบกับค่าครองชีพในปัจจุบันที่ราคาข้าว ราคางาจนละ 20 บาทแล้วโทษปรับจึงไม่น่าเกรงกลัว

การพิจารณาถึงการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศตามกฎหมายที่นำมาพิจารณานั้นเป็นกฎหมายมหาชนที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชน และกำหนดเพื่อการควบคุมสื่อต่าง ๆ มากกว่าที่จะให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวของบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการสื่อสารทั้งการสื่อสารแบบส่วนบุคคลและการสื่อสารมวลชน ซึ่งผู้สื่อสารย่อมไม่สามารถใช้กฎหมายมหาชนที่กำหนดเฉพาะเหล่านี้เพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศได้ ซึ่งผู้เขียนได้เสนอแนวทางในการพิจารณาใช้กฎหมายเท่าที่มีอยู่เพื่อให้ความเสียหายที่เกิดได้ รับการเยียวยา แทรกอยู่เป็นระยะ ๆ ส่วนกรณีที่สื่ออันเป็นเครื่องมือเครื่องใช้เป็นสื่อสมัยใหม่ ย่อมทำให้ลักษณะของการกระทำพิจารณาตามกฎหมายที่มีอยู่ไม่ได้ กรณีการสื่อสารเช่นนั้นควรพิจารณาให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวในแนวทางที่ผู้เขียนจะได้นำเสนอในบทที่ 5 ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย